

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GEY, LEZBİYEN VE BİSEKSÜEL BİREYLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNİN SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ:
KUZEY KIBRIS ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Salih ÖRSES

Ankara-2020

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GEY, LEZBİYEN VE BİSEKSÜEL BİREYLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNİN SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ:
KUZEY KIBRIS ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Salih ÖRSES

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA**

Ankara-2020

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GEY, LEZBİYEN VE BİSEKSÜEL BİREYLERİN AÇILMA
SÜREÇLERİNİN SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRMESİ:
KUZEY KIBRIS ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

Prof. Dr. Nilay ÇABUK KAYA

Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN

Dr. Öğr. Üyesi.Haktan URAL

İmzası

.....

.....

.....

Tez Savunması Tarihi: 18.12.2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Nilay Çabuk Kaya danışmanlığında hazırladığım “Gey, Lezbiyen ve Biseksüel Bireylerin Açılma Süreçlerinin Sosyolojik Değerlendirmesi: Kuzey Kıbrıs Örneği (Ankara, 2020)” adlı yüksek lisans tezindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../2020

Tezi Hazırlayan

Öğrencinin Adı ve Soyadı

Salih ÖRSES

İmzası

.....

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında öncelikle değerli danışmanım Prof. Dr. Nilay Çabuk Kaya'ya başından sonuna dek sağladığı değerli katkıları ve emeği için teşekkür ederim. Alan süreci boyunca bana yardımlarını esirgemeyen Enver Ethemer ve Okan Bullici'ye sonsuz teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek olan değerli nenem ve dedeme sonsuz teşekkür ederim. Bana inanan her konuda bana destek olan annem , babam ve abime sonsuz teşekkür ederim. Tez çalışmam boyunca bana güvenip benimle görüşmeyi kabul eden tüm katılımcılarıma sonsuz teşekkür ederim.

Salih ÖRSES

Ankara/2020

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar LİSTESİ	v

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırma Konusu ve Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	7
1.4. Sınırlılıklar	9

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramsal Çerçeve	10
2.1.1. Kavramsal Tanımlar	10
2.1.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Temel Kavramlar.....	12
2.1.2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik.....	12
2.1.2.2. Cinsel Yönelim	20
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Temelli Ötekileştirme Pratiği	21
2.1.3.1. Homofobi	21
2.1.3.2. Heteroseksizm.....	22
2.2. Kuramsal Çerçeve	26
2.2.1. Açılma Kavramı, Kimlik ve Benlik Tartışmaları	26
2.2.2. Psikolojik Teorik Çerçeve	33
2.2.2.1. Eşcinsel Kimlik Gelişim Modelleri ve Teorileri.....	34
2.2.3. Sosyolojik Teorik Çerçeve.....	38
2.2.3.1. Sembolik Etkileşimcilik.....	38
2.2.3.2. Foucault ve Söylem	43
2.2.3.3. Cinsiyet Yapma ve Cinsellik Yapma.....	44
2.2.3.4. Yapısalcı Teoriler	48
2.2.3.5. Kuir Teori	51
2.3. Literatür Taraması	56
2.3.1. Açılma Süreci ile İlgili Araştırmalar	56

2.4. Kuzey Kıbrıs'ın Siyasi, Politik, Demografik ve Toplumsal Anlamda Görünümü.....	62
2.4.1. Kuzey Kıbrıs'ın Demografik ve Toplumsal Anlamda Görünümü	62
2.4.2. 1960-2004: Siyasi, Politik ve Toplumsal Süreç.....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Alanın Tanımı	71
3.2. Araştırmanın Modeli	72
3.3. Araştırma Verilerini Toplama Süreci.....	73
3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması.....	73
3.3.2. Araştırmaya Katılan Görüşmeciler	74
3.3.3. Görüşme Süreci.....	76
3.4. Verilerin Analizi.....	77
3.4.1. Tematik Analiz	78
3.5. Araştırmanın Temaları	80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1.Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri ve Alanın Tanımı.....	81
4.2. Açılma Sürecine İlişkin Bulgular	82
4.2.1. Bireyin Kendine Açılma Süreci	83
4.2.1.1. Cinsel Yönelimi İlk Fark Etme	83
4.2.1.2. Cinsel Yönelimi Sorgulama Süreci.....	85
4.2.1.3. Cinsel Yönelimini Kabullenme Süreci	87
4.2.2. Aileye Açılma Süreci.....	89
4.2.2.1. Anne ve Babaya Açılma Süreci	89
4.2.2.2. Kardeşine Açılma Süreci	92
4.2.2.3. Akrabalar Açılma Süreci	93
4.2.3. Arkadaşlarına Açılma Süreci	95
4.3. Açılma Süreci Sonrasındaki Tepkiler	97
4.3.1. Tepkiler ve Hisler	97
4.3.1.1. Kendine Açılma Sonrasında Yaşadıkları Tepkiler ve Hisler.....	97

4.2.1.2. Aile ve Akrabalarının Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler.....	100
4.3.1.3. Arkadaşlarına Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler	104
4.4. Açılma Sürecini Zorlaştıran Faktörler.....	107
4.4.1. Bireylerin Kendine Açılmalarını Zorlaştıran Faktörler	107
4.4.2. Ailelerine Açılmayı Zorlaştıran Faktörler	108
4.4.3. Arkadaşlarına Açılmasını Zorlaştıran Faktörler	110
4.5. Destek Mekanizmaları.....	111
4.5.1. Profesyonel Destek	111
4.5.2. Çevreden Alınan Destek	113
SONUÇ	114
KAYNAKÇA.....	124
EKLER	140
EK-1. KKTC Anayasa Ceza Değişiklik Yasası	140
ÖZET	142
SUMMARY	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Görüşmecilere İlişkin Bulgular	76
Tablo 2. Araştırmanın Kategori, Tema ve Alt Temaları.....	80

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırma Konusu ve Problemi

20. yüzyılın büyük bir bölümünde homoseksüellik resmi olarak bir ruh sağlığı bozukluğu olarak sınıflandırılmış ve hastalık paradigmasıyla ele alınmıştır (Burns 1992). Eşcinselliğin tanımı, toplumsal değerler göz önünde tutularak tanımlanan bir hastalık olarak "cinsel sapmalar" sınıfında görülmüştü (Bayer 1981). LGBTİ+ hakları üzerine mücadele, çok uzun tarihsel dönemlere dayanmaktadır. 20. yüzyıldaki bu isyan hareketlerinin bir yüzyıl önce yaşamış, bazılarınca daha da önemli sayılması gereken öncüsü Karl Heinrich Ulrichs hemcinsler arasındaki cinsel faaliyetleri suç olarak gören bütün yasaların yürürlükten kaldırılması için mücadele verdi (Baird, 2001). 1824'te doğan Alman-Macar Karoly Maria Kertbeny "homoseksüel" kelimesini icat etti. John Addington Symonds A Problem in Modern Ethics (Modern Etiktedir Bir Sorun) adlı kitabında ilk olarak 1891'de "homoseksüel içgüdüler" ifadesini kullandı (Baird, 2001). Amerikalı George Weinberg, "homofobi" kavramını ilk kez, 1972'de yayınladığı "Toplum ve Sağlıklı Homoseksüel" adlı çalışmasında kullanmıştır. George Weinberg, kavramı, "heteroseksüellerden farklı bir cinsel yönelimi olanlara dair akıl dışı bir korku" olarak ifade etmiştir (Şafak, 2012).

Yaşamın her alanında insanlar iç içe ve etkileşim hâlinde dirler. Bu nedenle, onlar arasındaki ilişki, hemen her faaliyet üzerinde etki göstermektedir. Hemen her dilde, "herkes, kimse, hiç kimse, her vatandaş" şeklindeki kelimeler ile toplum içindeki iletişimde eşitlik sağlanması ve tüm söylemlerin buna göre gerçekleştirilmesi amacı bulunmaktadır. Tüm bu söylem eşitliklerinin temelinde, insan hakları sisteminin

korunması bulunmaktadır. Birey, yalnızca insan olduğu için haklara sahiptir ve hiçbir koşulda bu haklar ihlal edilmemeli, hiçbir birey bir diğerrinin daha üstün olduğu düşüncesine kapılmamalıdır. Ancak, gerek gündelik yaşamda, evde ya da okulda gerekse profesyonel iş hayatında, resmi olarak ve kâğıt üzerinde gerçekleşmese bile, sözlü olarak ya da çeşitli davranışlar ile ayrımcılık yapılmaya devam etmektedir (Dinçkol, 2005).

LGBTİ+ bireylere yönelik olarak yapılan ayrımcılık hareketleri hemen her ülkenin ve toplumun ortak sorunudur. Kimi ülkelerde, kadın ya da erkeklerin hukuksal alanda eşitliği sağlanmasına ve toplumda kadının yerinin güçlenmesine karşın, özellikle eşcinsel ve biseksüel olan ya da trans olan kadın ve erkeklerin ayrımcılık ile ve dünyanın her yerinde kendilerine de tanınması gereken insan hakları için mücadele ettikleri bilinmektedir. LGBTİ+ bireyler toplum içinde çeşitli ayrımcılık içeren davranışlara maruz kalırken, bir yandan da ciddi dışlanma yaşamaktadırlar. LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları dışlanma ile başa çıkabilmek için toplumsal baskılardan kaçabilmek için ya da kendi gerçekliğini gizlemeyi ve bunun için kimliklerini red etme ve rol yapmaya itilmektedirler. Bu durum beraberinde büyük psikolojik sorunları da beraberinde getirmektedir (Güner, 2015).

Kıbrıs'ın Kuzey'inde LGBTİ+ konuları her zaman için konuşulması tabu olan bir konu olmuştur. LGBTİ+ konularında kamusal tartışmalar yakın zamanda başlamıştır. 2014 yılına kadar ceza yasası altında, "doğaya aykırı ilişki" olarak tanımlanmakta ve suç sayılmaktaydı. Bu durumun, bir diğerr olumsuz etkisi de LGBTİ+ bireylerin sistematik olarak ayrımcılığa maruz kalmasıdır ve buna bağlı olarak toplumsal dışlamayı, damgalamayı, homofobiyi ve transfobiyi körüklemiştir (Polili, 2011).

LGBTİ+ bireyler yalnızca Kuzey Kıbrıs'ta değil dünyanın birçok yerinde ayrımcılık ve homofobi/transfobi ve cinsel kimlik/cinsel yönelim odaklı damgalanma ile dışlanmayla mücadele etmektedir (Human Dignity Trust, 2019). Bu, günümüzde tüm dünyada seyreden insan haklarına ilişkin önemli sorunlardan biridir. Avrupa İnsan

Hakları Konseyi'nin 2011 yılında hazırladığı ayrımcılığa ilişkin rapor ve yakın zamanda EU Survey tarafından yapılan araştırmalar homofobi, transfobi ve LGBTİ+ karşı kalıp yargıların Avrupa'nın birçok ülkesinde var olduğu gözlemlenmektedir. Bu araştırmalarda homofobik ve transfobik tutumların yanı sıra, iş ortamında LGBTİ+ bireylerin dışlandığı, fırsat eşitsizliği ve eğitim sorunları ile karşılaşıldığı görülmüştür. Ayrıca AB üyesi olan ve insan haklarıyla ilgili uluslararası mevzuata taraf olan ülkelerde dahi eşcinsel bireylere karşı nefret söylemlerinin olduğu tespit edilmiştir(Avrupa İnsan Hakları Konseyi, 2011).

Buna bağlı olarak eşcinsel bireyler toplumda diğer bireylere göre daha çok psikososyal sorunlar yaşamaktadır. Yine yukarıda bahsedilen raporlarda bu kişilerin heteroseksüel kişilere oranla depresyona girme olasılıklarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum ayrıca eşcinsel bireylerin yaşadıkları sorunlar yüzünden iş yaşamlarının olumsuz etkilendiği ve buna bağlı birçok sorun yaşadıkları da belirtilmektedir. (Avrupa İnsan Hakları Konseyi, 2011)

Kıbrıs'ın Kuzey'inde LGBTİ+ bireyler sistematik olarak kurumsal ve yapısal olarak ayrımcılık ve diğer başka sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Ailede başlayarak, toplumsal yapılar ve kamusal kurumlar (eğitim, sağlık vs) tarafından cinsel yönelimlerinden dolayı LGBTİ+ bireyler dışlanma, damgalama ve ötekileştirme gibi birçok olumsuz durum ve hak ihlali yaşamaktadırlar (Human Dignity Trust, 2019).

Kuzey Kıbrıs'ta LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları hak ihlallerine ve olumsuz tecrübelerle karşı ilk mücadele 2008 yılında Homofobiye Karşı İnisiyatif (HOKİ)'nin kurulmasıyla başlamıştır. Homofobiye Karşı İnisiyatif öncülerinden Hüseyin Çavuşoğlu yasanın ortadan kaldırılmasına yönelik yaptıkları girişimlerin nasıl başladığına ilişkin süreci şöyle anlatmıştır:

“Homofobiye Karşı İnisiyatif salt bir eşcinsel örgütlenme hareketi değildir. Bu bir tercih olmaktan çok LGBT bireylerin toplumdaki görünürlüğünün azlığı ve mevcut yasadan dolayı duyduğu endişelerin de bir getirisiydi. Yasanın varlığı yanı sıra küçük ve kapalı bir toplum olmanın yarattığı baskı pek çok LGBT bireyin aktif olarak mücadeleye

katılmasına büyük bir engel oluşturmaktaydı. İnisiyatif olarak birincil önceliğimizi; LGBT bireylerin özgürleştirme etkinliklerinin oluşmasını imkânsızlaştırarak dışa açılım korkusuna sebep olan ve herhangi örgütlenmiş bir hareketi, daha en başında öldüren bir kısır döngü yaratan Ceza Yasası'nın cinsel yönelime karşı ayrımcılık öngören maddelerinin kaçınılmaz olarak değiştirilmesi yönünde verdik. Bu amaçla hazırlamış olduğumuz Ceza Yasası Değişiklik Önerisi'ni, Meclis Hukuk Komitesi'nde görüşülmesi dileğiyle ilk kez 25 Nisan 2008 tarihinde dönemin Meclis Başkanı'na sunduk. Dünya Sağlık Örgütü'nün eşcinselliği hastalıklar listesinden çıkardığı tarihe işaret eden 17 Mayıs'ın, 1990 yılından itibaren tüm dünyada cinsiyet seçimi veya cinsel yönelimlerle ilgili tüm fiziksel, ahlaki ve sembolik şiddetlere karşı eylem ve karşı durma günü olarak kutlanan "Uluslararası Homofobi ve Transfobi Karşıtlığı Günü" etkinlikleri çerçevesinde Homofobiye Karşı İnisiyatif olarak; Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan LGBT kişilerin yaşamış olduğu sorunlarına dikkat çekmek amacıyla 15 Mayıs 2008 tarihinde dernekleşme yolunda yasal prosedürlerin tamamlanması için Lefkoşa Kaymakamlığı'na gerekli girişimleri başlattık" (Ethemmer,2014).

Bu girişimler sonucunda 2014 yılında ceza yasasında değişiklik yapılarak rıza gösteren hemcinsler arasındaki ilişki suç olmaktan çıkmıştır. Bu LGBTİ+ hakları açısından yeni bir fırsat doğurmuş ve LGBTİ+ bireyler daha görünür olmaya başlamıştır. 2014 yılında Kıbrıs'ın Kuzeyi'nde ilk Onur Yürüyüşü gerçekleştirilmiş ve LGBTİ+ bireylerin hakları konusunda sivil toplum örgütleri tarafından birçok proje hayata geçirilmiştir. Enver Ethemer köşe yazısında LGBTİ+ haklarının gelişimini şöyle ifade etmiştir:

"Aşırı dindar ve tahammülsüz olmamakla birlikte, tutucu olan Kıbrıs Türk toplumu içerisinde LGBT kişiler ve hakları tabu olup açıkça tartışılmaya başlanması dahi aslında çok yeni bir olgudur. KTİHV olarak takriben 8 yıl önce organize ettiğimiz bir etkinlikte, değişik insan hakları başlıkları altında sunuş yapan panelistlerin bir tanesi bu konunun tarihi, sosyal ve psikolojik yanlarını sunmuştu. Sanırım bu bir ilkti ve LGBT haklarının daha rahat tartışılmasının önünü açmıştır. Homoseksüel erkekler arasında cinsel ilişkinin bir suç olduğu ortamda, bu iddia ile tutuklanma, soruşturulma ve yargılanma endişesi ile yaşamaya mahkûm kişilerin cinsel kimliğini açık yaşaması ve tartışması beklenemezdi. Böyle baskılar altında kendini hisseden bireylerin çıkışı yerine, KTİHV bir örgüt olarak LGBT haklarının insan hakları kapsamında ele alınması ve tartışılması gerektiğini kamuoyuna anlatmaya katkıda bulunduğunu düşünmekteyim. Bu konuya duyarlı olan bir grup arkadaş Homofobiye Karşı İnisiyatif olarak bir derneğin kurucusu olduk. Zamanla LGBT haklarının ihlalinden şahsen mağduriyet yaşayan kişiler de derneğin yönetimini üstlendi ve bugün "Kuir Kıbrıs" olarak faaliyetlerini sürdüren bir STÖ oluştu" (Ethemmer, 2015).

Buna rağmen, LGBTİ+ bireylerin yaşadığı birçok sorun hâlâ devam etmektedir. Bu bakış açısını en iyi yansıtan, Ulusal Birlik Partisi milletvekili Zorlu Töre'nin, meclis kürsüsünden yaptığı konuşmasında, "Eşcinsellik yanlış yaşam biçimi" şeklinde yaptığı açıklamadır (Sonay, 2017). Zorlu Töre'nin LGBTİ bireylere karşı "yanlış yaşam biçimi" söylemiyle devletin yetkili meclisinin tutanaklarında yer alması, eşcinsel bireylere karşı toplum içerisinde "hastalık/bozukluk" söyleminin yeniden üretimine olanak sağlamaktadır. Bazı medya kurumlarının genel yayın yönetmenleri, eşcinsel bireylerin haklarının konu olduğu kampanyalara "genel ahlak" söylemi içerisinde tepkisel ifadeler kullanırlar. Örneğin, Queer Cyprus Derneğinin "Mediha deyze, ben geyim" ve "Kamil abi, ben lezbiyenim" yazılı billboard reklam kampanyasına açıklama yapan Kıbrıslı Gazetesi'nin genel yayın yönetmeni Kartal Harman'ın, "Kimse kusura bakmasın ama ne 'lezbiyenliğinizi' ne de 'gayliğinizi' bu şekilde çoluğumuzun çocuğumuzun gözüne sokmanız doğru değildir. Herkes ne isterse, nasıl isterse yaşasın. Ama bir toplumun ahlaki değerlerine saygılı olmak durumundasınız" şeklinde açıklamada bulunduğunu görebilmekteyiz (Kartal, 2016). Envision Diversity Derneği aktivisti Enver Ethemer'in bulgularına göre LGBTİ+ bireylere karşı her alanda yaşadıkları ayrımcılık şöyledir;

"LGBTİ bireyler için aileden başlayarak okul ve sosyal alan sorunlarla doludur. Görünür olmak veya kimliğini özgürce yaşamak hep tehdit olarak algılanmış ve büyük bir risk olmuştur. Devletin korumasının olmadığı ve bu kişileri tanımadığı, hep bir ataerki ve korku kısılcığında yaşayan LGBTİ bireyler saklanmayı tercih ederek hayatlarının devamlılığını sağlamak zorundadırlar. Kamusal ya da toplumsal alanda daha çok görünürlük ve pay isteyenler ise sürekli olarak nefret söylemi, dışlanma ve mağduriyetler yaşamak zorunda bırakılıyor. Sistemin parametreleri homofobi destekleme üzerine kurulu. Çünkü sistemde tek tip bir erkek ve kadın var" (Kışı, 2017).

Kıbrıs'ın Kuzey'inde LGBTİ+ bireyler yaşamış olduğu sosyal ve toplumsal tecrübeler (homofobi, damgalanma, taciz, dışlanma, transfobi vb), ayrımcılık ve diğer göze çarpan sorunların günümüzde devam etmesi, LGBTİ+ bireylerin kimlik oluşumlarını oldukça derinden etkilemektedir. Toplumsal olarak dışlanma ve ötekileştirme ile karşı karşıya olan LGBTİ+ bireyler kimliklerini saklamak ve hep başka bir kimliğe bürünmek

zorunda kalmaktadırlar. Bu LGBTİ+ bireylerin kimlik ve yaşamları için temel bir yapı taşı olan açılma (coming out) sürecini de belirlemektedir. Birçok LGBTİ+ birey toplumsal ve sosyal dışlanma, damgalanma ve homofobi/transfobiden dolayı açılma sürecini yaşamamakta veya gizli kalmayı tercih etmektedir. Bu araştırmanın problemi, LGBTİ+ bireylerin değer ve kalıp yargılarına dayalı toplumsal olarak dışlanma ve ötekileştirme, taciz , homofobi ve transfobi gibi toplumsal baskılar ile karşı karşıya kalma durumlarında yaşadıkları deneyimlerin, kimlik oluşumundaki açılım sürecini nasıl sorunsallaştırdıklarıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Toplumsal cinsiyetin ötekileri olarak görülen LGBTİ+ bireyler cinsel yönelimlerinden ve cinsel kimliklerinden dolayı, toplumsal cinsiyet normlarının ve heteroseksist sistemin “ötekileri” olarak görülmekte ve birçok olumsuz tecrübe yaşamaktadırlar.

Bu araştırmanın amacı; gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma sürecinde yaşadıkları deneyimleri ve kimlik oluşumunda açılma sürecini sorunsallaştıran; değer ve kalıp yargıları, dışlanma, ötekileştirme, taciz, homofobi ve transfobi gibi toplumsal baskıların sosyolojik bağlamda Kuzey Kıbrıs Örneğinde tesbit edilmesi amaçlanmaktadır.

LGBTİ+ bireyler birçok kez kimlik paradoksu yaşamakta ve oldukları gibi değil toplumun beklediği gibi davranmakta, kimliklerini gizlemekte ve kendilerine yabancılaşmaktadırlar.

Bu çalışma Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin toplumsal bağlamda “açılma sürecinde” yaşadığı sorunlar ve buna bağlı olarak

tecrübelerini anlatmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

—Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin cinsel kimlikleri nasıl gelişmektedir?

—Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin cinsel yönelimlerini kabullenme ve açılma süreçleri ve yaşadıkları tecrübeler nelerdir?

—Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma sürecini zorlaştıran faktörler nelerdir?

Kuzey Kıbrıs'ta LGBTİ+ bireyler ile ilgili araştırmaların daha çok psikolojik danışma ve rehberlik, sosyal psikoloji ve iletişim gibi disiplinlerle ilgilenen araştırmacılar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Özellikle açılma süreçleri söz konusu olduğunda, meselenin hem toplumsal hem de bireysel yanlarıyla anlaşılabilmesi ve çözüm önerilerinin ortaya konulabilmesi için farklı bilimsel disiplinlerin de katkısına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada günümüzde bireye ve topluma yönelik kapsamlı bir yardım ihtiyacını gideren sosyoloji disiplininin konuya katkısı önemli hâle gelmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kuzey Kıbrıs'ta 2014 yılında ceza yasasında değişiklik yapılarak rıza gösteren hemcinsler arasında rızaya dayalı ilişki suç olmaktan çıkmıştır. Bu LGBTİ+ hakları açısından yeni bir fırsat doğurmuş ve LGBTİ+ bireyler daha görünür olmaya başlamıştır.

Kuzey Kıbrıs'ta toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmı kadın üzerine yoğunlaşmaktadır. Ada'da iki kesimli yönetimin kurulması sonrasında, milliyetçi ekseninde ve etkisinde inşa edilen kimlikler cinsiyetlendirilmiştir.

2004 sonrası gelişen yeni dinamikler, toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerindeki milliyetçiliğin mülkiyetini de sarsmıştır. HOKI'nin kurulması ile başlayan süreçten, 2014

yılında ceza yasası değişikliğine kadar olan zamanda LGBTİ+ hakları bağlamında politik, hukuksal ve sosyal anlamda meydana gelen gelişmeler yavaş olmuştur. Toplumsal anlamda LGBTİ+ bireylerin varlığı ve görünürlüğü kabul edilmesine rağmen, bu konuda ilerleme yapısal ve kurumsal olarak muhafazakar, milliyetçi ve heteronormatif politik süreçlere ve söylemlere takılı kalmıştır. Bu da LGBTİ+ bireylerin yaşamlarını ve kimliklerini olumsuz etkilemiştir.

LGBTİ+ haklarından konuşuluyor olmasına rağmen, LGBTİ+ bireyler kimlikleri konusunda gerek aile, gerek işyeri, okul ve medya gibi mecralarda da ayrımcılık, damgalama ve benzeri ötekileştirme pratiklerine maruz kalmaktadırlar. LGBTİ+ kimliğinin önemli yapı taşlarından birisi olan açılma süreci de içerisinde politik, sosyo-kültürel, hukuksal ve sosyolojik ögeler barındırmaktadır. Açılma deneyimi yaşanan LGBTİ+ bireyler genelde olumsuz tecrübeler yaşamaktadırlar. Bu yüzden, LGBTİ+ bireyler toplumsal ve sosyal dışlanma, damgalanma ve homofobi/transfobiden dolayı açılma sürecini yaşamamakta veya gizli kalmayı tercih etmektedir.

Bu çalışma, toplumsal bağlamda gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin “açılma sürecinde” yaşadıkları sorunlar ve buna bağlı olarak tecrübelerini açıklamayı hedeflemektedir. Bunu yaparken, LGBTİ+ bireylerin Kuzey Kıbrıs’ta yaşadıkları toplumsal, hukuksal ve sosyal sorunları da anlamlandırması açısından önem arz etmektedir. Kıbrıs’ın Kuzey’inde bu konuda akademik olarak yapılan araştırmaların sayısı çok kısıtlıdır. Bu anlamda çalışma, Kuzey Kıbrıs özelinde açılma süreci, LGBTİ+ hakları ve sosyolojik açıdan değerlendirilmesi bağlamında, ayrıca LGBTİ+ hakları ile ilişkili olarak, açılma sürecini şekillendiren hukuksal, politik ve sosyal akademik bilgiye katkısı açısından büyük önem taşımaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarına aşağıda yer verilmiştir:

Araştırma; Kuzey Kıbrıs'ta ikamet eden gey, lezbiyen ve biseksüel katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Araştırma 6 gey, 3 lezbiyen, 4 biseksüel kadın, 2 biseksüel erkek katılımcı bireyden toplanan verilerle sınırlıdır.

Açılma sürecine ilişkin elde edilen veriler, araştırmacının gerçekleştirdiği derinlemesine görüşmeler esnasında katılımcılara yönelttiği sorularla ve katılımcıların verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramsal Çerçeve

Kimlik modelleri literatürde çeşitli açıklamalarda, bakışlar ve biçimlerde incelenmiştir. Aşağıda, araştırmaya ilişkin kavramlar ayrıntılı biçimde açıklanacaktır.

2.1.1. Kavramsal Tanımlar

Gey

Bu terim, 1970'lerin başında Gey Kurtuluş Hareketiyle (Gay Liberation Movement) birlikte ortaya çıkmıştır. Başlangıçta hem kadın hem erkek eşcinselleri kapsayan bir kelime olmakla beraber, günümüzde erkek eşcinseller yalnız kendileri için kullanılmaktadırlar (Şafak, 2012). Ancak İngilizcedeki karşılığı olan “gay” yurtdışında gündelik konuşmada her iki cinsiyet için de kullanılabilmektedir (Şahin, 2015).

Lezbiyen

Lezbiyen kelimesi cinsel yönelimi ağırlıklı olarak kadınlara yönelen kişiler için kullanılan terimdir. Kadınlar hemcinslerine duygusal, cinsel ve erotik olarak yönelebilmektedir. Terim homoseksüel ve gey kadınlar için değişimli olarak kullanılmaktadır. Şair Sappho'nun yaşadığı dönem olan M.Ö 6. yüzyılda günümüzdeki adı Midilli Adası'nın isminden türemiştir. Tarihçe bakımından erkek eşcinselliğine tarihte daha çok rastlanılsa da kadın eşcinselliğine dair görünürlük erken modern çağ ile 21.yy arasında giderek daha belirgin olmuştur (Kaos GL, 2010).

Biseksüel

Cinsel yönelimi herhangi bir cinsiyete yönelen kişiler için kullanılan terimdir. Biseksüel bireyler kadın ve erkek bireylere karşı duygusal, cinsel ve erotik olarak çekim duyması olarak açıklanabilmektedir. Biseksüel çekim duyma hâlinin yarı yarıya kadın ve erkeklere eşit oranda duyulduğu üzerine bir algı vardır, bu her zaman doğru değildir. Çekim duyma hâllerinin her birey için farklılık olabileceğinden bahsedebiliriz (Kaos GL, 2010).

Trans

Trans kelimesi, kendini karşı cinsten biri olarak tanımlayan kişiler için kullanılan bir terimdir. Trans bireyler hem kadın hem de erkek olmak isteyebilir. Bunun olması ise kişinin davranışlarıyla değil, bireylerin cinsel, duygusal ve erotik olarak karşı cinsten biri olarak hissetmesiyle ilgilidir. Trans terimi cinsel yönelimden ziyade cinsel kimlikle ilgilidir (Şah, 2012).

Cinsiyet değişimi içerisinde olan, terapi veya ameliyatla cinsiyet değiştiren trans bireyler veya dış cinsel organları veya iç üreme organları kadın ve erkek vücudunun normları dışında kalan, farklı cinsiyetlerin kıyafetlerini giyen ve geleneksel erkek ve kadın için belirlenmiş sosyal normlar dışında kalan kişilerin tümü için kullanılan genel bir terimdir (Görgülü, 2011).

Cinsiyet Kimliği

Cinsel kimlik, cinsel yönelimden ziyade bir bireyin kendi cinsiyet algısını da tanımlamada kullanılabilir. Cinsel kimlik, bir bireyin erkeksilik ve kadınsılık sosyal kategorileri ilişkisinde kendini ifade etme deneyimine dayanarak cins ve cinsiyet arasındaki ilişkiyle ilgilidir (Cotter, 2010).

Cinsiyet kimliği, “Kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışı, yani kişinin kendisini ‘kadın ’ya da erkek olarak değerlendirmesidir. Sıklıkla

cinsiyet kimliği bedensel cinsiyet ile uyumludur (Söyle, Demirbaş, Kaptan, Hun, 2017:9)’’.

2.1.2. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Temel Kavramlar

2.1.2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik

Toplumsal cinsiyet, insanlara sahip oldukları cinsiyete göre neler yapabileceklerinin sınırlarını çizmektedir. Bu durum kız ve oğlan çocuklarının yetiştirilme tarzları üzerinde de etkilidir. Sosyal yaşam ve aile yaşantısının yanı sıra, iş ortamında da toplumsal cinsiyet kaynaklı ayrımcılığa sıklıkla rastlanmaktadır. Örneğın kadınların fiziksel ve duygusal olarak daha zarif yapıllı olmalarından kaynaklı olarak toplum onların ağır işlerde çalışmalarını yadırgamakta, iş hayatına girmelerinden itibaren bir ayrımcılık yapılmaya başlanmaktadır. Bunun dışında kimi toplumlarda kadının çalışmasına olumsuz gözle bakıldığından, onlara yükselme ve yeteneklerini kullanma şansı da verilmemektedir. Bireyin yeteneklerini kullanma özgürlüğünün elinden alınması zaman içinde verimsizleşmesi anlamına gelmektedir (Nur, 2012: 80). “Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ikiliğine varılana dek, kadınlık ve erkeklik cinsel fark üzerinden düşünölmekte, kadın ve erkeğeye dair toplumsal eşitsizlikler çoğunlukla biyolojik farklılıklarda temellendirilmekteydi. Cinsiyet farkları biyolojik doğanın gerçekleri olarak kabul ediliyorsa, bunların toplumsal sonuçlarının normal görülmesi gerekiyor anlayışı hâkimdi (Şenel, 2014: 10)’’. “Toplumsal cinsiyet biyolojik farklılıklardan dolayı değıl, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediğı ile ilgili bir kavramdır (Akın, 2007: 2)’’. Çocuklar büyürken toplum onların önüne cinsiyetine uygun kurallar, şablonlar ya da davranış modelleri dizisi koymaktadır. Aile, medya, arkadaş grupları, okul gibi belirli

toplumsallaştırma etkenleri söz konusu beklentileri ve modelleri somutlaştırarak çocuğun bunları sahiplenebileceği ortamlar hazırlamaktadır (Connell, 1998: 255).

“Kültürümüzün herhangi bir cinsiyete ait olma durumunda bireyden beklediği nitelik veya karakterdir. Bu, toplumun cinsiyetlere atfettiği özelliklere göre kültürden kültüre değişebilir. Örneğin kıyafet, davranış tarzı kişinin cinsiyet kimliğini oluşturabilir. Bu, toplumun cinsiyetlere atfettiği özelliklere göre kültürden kültüre değişebilir (Şafak, 2012:5-6)”.

Kessler ve McKenna (1978) toplumsal cinsiyet ilişkilendirmesini “her yeni insan gördüğümüzde onun kadın mı erkek mi olduğuna nasıl karar verdiğimiz” üzerinden tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi de dahil olmak üzere, cinsiyetin diğer tüm taraflarını anlamamızı yönlendiren bir atıf süreci olduğunu savunuyorlar.

Toplumsal cinsiyet rolleri, “toplumsal cinsiyetle ilişkili kültürel olarak özgün normatif beklentiler” iken, cinsiyet kimliği “toplumsal cinsiyetin özel deneyimi, kişinin erkek ya da kadın olduğunun farkındalığıdır” (Risman 1982: 313). Cinsiyet ifadesi, kişinin cinsiyet kimliğinin maddi göstergesidir; bunlar, ikincil cinsiyet özellikleri olan zorunlu bedenlenmiş özellikler (vücut büyüklüğü, vücut kıllarının yeri ve özellikleri, ses vb.), zorunlu olmayan ekstra vücut özellikleri (giyim, makyaj, saç modeli, vb.) ve sözel olmayan davranışlar olan üçüncül cinsiyet özellikleridir (yüz ifadesi, hareket, vücut duruşu). Feminist bilim insanı ve tanrıbilimci Virginia Mollenkott'un (2001) belirttiği gibi, bu ikili cinsiyet yapısı, iki cinsiyetli sistemin biyolojik ve ilahi olarak kararlaştırılmış norm olduğunu varsayar. İnsanlık ve yaratılış için “Tanrı'nın İradesi”nin eşdeğeri. Bu anlamda, toplumsal cinsiyet toplumumuza o kadar nüfuz etmiş durumdadır ki, doğalmış gibi görünür, bir balığa suyun görüldüğü gibi ya da güneşin doğuşu gibi (Lorber, 1994). Toplumsal cinsiyet düzenlemeleri ve ayrımlarına hepimiz o kadar aşinayızdır ki, bu yapıyı kimliğimizin içsel ve önemli bir parçası varsayarız. Cinsiyet ilişkilendirme kavramına içkin olan fikir, toplumsal cinsiyetin insanların temel bir özelliği olmadığı, daha ziyade bireylere uygulanan ve daha sonra farklı cinsiyetli insanlar arasındaki

eşitsizlikleri haklı çıkarmak için doğallaştırılan ve kullanılan bir dizi varsayım olduğudur (Lorber, 1994).

Modern çağa geçerken toplumsal cinsiyetle ilgili dini inançların yerini, kadın ve erkeğin doğası, toplumsal rol ve işlevleri hakkındaki bilimsel “gerçekler” almıştır. Bem'in söylediği gibi, biyolojik özcülük ve erkek üstünlüğü “Tanrı’nın en büyük yaratımı” olmaktan “evrimin en büyük yaratımı” olmaya geçmiştir (1993:2). Toplumsal cinsiyetin sosyal inşasına dair kavramlar yirminci yüzyılda Sigmund Freud, Talcott Parsons ve daha sonraki cinsiyet rolü teorisyenlerinin çalışmalarında yer almaya başlarken, hâlâ yoğun bir şekilde özcülük ve kaçınılmazlık duygusuyla doluydu. Freud, çocuklukta toplumsal cinsiyet gelişimi hakkındaki kuramını geliştirirken, kadın ve erkeklerin yaygın bir şekilde yaratılışta farklı olduğu düşünülüyordu. Bu, kısmen biyolojik özcülükten ve erkek-dişi üreme sistemleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanıyordu. Kadının temel olarak ev idaresi ve çocuk yetiştirmekten sorumlu olduğu, erkeğinse eve ekmek getirmeye hizmet ettiği cinsiyet rollerindeki ayrımlara da dayanıyordu. Ayrıca çocukların normal ve sağlıklı bir toplumsal cinsiyet gelişimi için hem anneye hem de babaya ihtiyaç duyduğu varsayılıyordu. Freud’un ana tezi, çocukların yetişkinliğe doğru ilk sosyalleşme sürecinde bir dizi cinsel gelişim aşamasından geçtiğiydi. Ona göre, çocuklar sosyal ve kültürel kimliklerle doğmazlar; bunları başkalarıyla, özellikle ebeveynlerle iletişim yoluyla oluştururlar. Bu süreçte kritik olan, Oidipal dönemde eril ve dişi özelliklerin gelişmesidir. Erkek çocuklar için bu sorunun çözümü, özellikle kadınların dikkatini çekmek için babalarıyla (ve dolayısıyla diğer erkeklerle) özdeşleşmeleri ve rekabet etmeleridir. Freud, normal insan gelişimini erkek gelişim modelleriyle eşitlemiş ve kadın gelişimini “norm”dan sapma olarak görmüştür. Sağlıklı yetişkin erkeklerin gelişimi için kritik olan şey, kadın/dişi olan her şeyi reddetmek ve onlardan ayrılmaktır (Whitehead, 2002).

İşlevselcilik, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet hakkındaki baskın yarı özcü teorileri daha da güçlendirdi. Freud'u takiben işlevselcilik, aileyi istikrarlı heteroseksüel yetişkin kişiliklerin üretimi için bir “fabrika” olarak gördü (Whitehead, 2002). Kadınların ve erkeklerin rolleri doğal olarak farklı ama tamamlayıcı olarak görüldü; kadın ve erkek eşitsizliği “doğal” bir fenomendi. Rol teorisyenleri, hem toplumun hem de kendilerinin yararına, insanların kültürel olarak belirlenmiş rolleri yerine getirmeye mecbur olduklarına inanıyorlardı (Whitehead, 2002: 19). Bu erken ve devam eden sosyalleşme süreci, “ideal” davranışları sağlama alarak cinsiyet, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelimle ilgili baskın inançları ve stereotipleri sürdürdü. 1960'lar ve 70'ler boyunca toplumsal cinsiyet üzerine yapılan çoğu çalışma, cinsiyet rolü teorisi etrafında dönüyordu. Bu çerçevede cinsiyet rolü, kadın ve erkeğe dair, beyaz, orta ve üst sınıf Amerikan toplumunda yaygın olarak gözlemlenen; tipik ve arzu edilen davranış ve özellikler kümesine atıfta bulunuyordu (Pleck, 1981).

Bazı yönlerden özcü ve sosyalleşme teorilerinin bir karışımı olan cinsiyet rolü teorisi, bireysel psikolojik gelişimin temel görevinin, genellikle aynı cinsiyetten ebeveynimizle olan ilişkimize dayalı olarak uygun bir cinsiyet rolü kimliği inşası olduğunu öne sürdü. Bu, doğuştan gelen bir ihtiyaç olarak kavramsallaştırıldı; özünde, kadın ve erkek aile, medya, okullar ve inanç toplulukları aracılığıyla normatif psikolojik gelişim ve çocukluk sosyalleşmesinin bir parçası olarak geleneksel bir cinsiyet rolünü öğrenmek için içsel olarak programlanmıştır. Çocukluk ve ergenlik döneminde uygun bir cinsiyet rolü kimliğinin geliştirilmesi, sağlıklı bir yetişkin psikolojisi için gerekli görülmüştür (Pleck, 1981). 1970'lerin ortalarında cinsiyet rolü teorisi ağır bir şekilde eleştirildi. Bem (1993), Bem Cinsiyet Rolü Envanteri (BSRI) kaynaklı çalışmalar aracılığıyla cinsiyet rollerinin içeriğini araştırmıştır. Bu araştırma, bireylerin dört farklı toplumsal cinsiyet rol türüne ayrıldığını öne sürüyordu: eril, dişil, androjen ve farklılaşmamış. BSRI ile yapılan çalışmalarda Bem, en “uyumlu” insanların, erkeklik ve

dişiliğin kutupsal zıtlıkları arasında yer aldığını buldu. Yükümlülüklerle yaklaşımlarında daha esnek ve dolayısıyla zihinsel olarak daha sağlıklı olanlar, androjen olarak sınıflandırılan kişilerdi. Eski toplumsal cinsiyet paradigması, insanların “toplumsal cinsiyete uygun” bir cinsiyet rolü kimliğine doğuştan gelen psikolojik bir ihtiyacı olduğunu savunuyordu. O dönemde Bem’in psikoloji alanına başlıca katkılarından biri, cinsiyet rolü kimliğiyle sağlıklı psikolojik uyum arasında içsel bir ilişki olmadığına dair bulunduğu kanıtlardı (Pleck, 1981). Bu araştırma aynı zamanda toplumsal cinsiyet anlayışını tekil bir kavram olmaktan çoklu bir spektruma taşıdı.

Kuir teorinin kilit akademisyenlerinden biri olan Butler, “toplumsal cinsiyetin eril ve dişil kavramlarının üretildiği ve doğallaştırıldığı bir mekanizma olduğunu, ancak cinsiyetin bu tür terimleri yapısökümüne uğratan ve denatüre edildiği bir aygıt olabileceğini” savunuyor (Butler, 2004: 43).

Heteroseksüelliğin toplumsal cinsiyet sorunu için bir norm ve sınırlama olarak doğallaşmasını sorun hâline getiren Butler, cinsiyetin performatif olduğunu savunuyor. Performansları cinselliğe veya kişilerin cinsel pratiklerine indirgemekten kaçınan Butler, performativiteyi “kısmen kültürel olarak sürdürülen bir zamansal süre olarak anlaşılan, beden bağlamında doğallaşması yoluyla etkilerine ulaşan bir tekrar ve ritüel” olarak açıklıyor (Butler, 1999: 15).

Connell (1988), “Toplumsal Cinsiyet ve İktidar” adlı çalışmasında erkekliğin bir hiyerarşi üzerine kurgulandığını varsayarak farklı şekillerde tanımlamıştır. Connell’a göre “hegemonik erkeklik” toplumda iktidarı elinde tutan bir erkeklik biçimini ifade etmektedir. Hegemonik erkeklik pratiğinin oluşumunda heteroseksüellik ile yakın bir ilişki içerisinde olduğunu belirtmiştir.

Connell ve Messerschmidt (2005), kadın ve erkek arasındaki güç farklılıklarını hesaba katmadaki başarısızlığı nedeniyle cinsiyet rolü teorisine meydan okudu. Diğerleri bunun güç dinamiklerini ve maddi eşitsizliği maskeleydiğini belirtti (Carrigan, Connell &

Lee, 2002). Kimmel (2008), toplumsal cinsiyetin yeterli bir açıklamasının yalnızca cinsiyet farklılıklarını değil, aynı zamanda erkek gücünün yaygın kalıcılığını da hesaba katılması gerektiğine ısrar eder. Kimmel (2008) ayrıca, “rol” kavramının bireylere odaklandığını ve bu nedenle toplumsal cinsiyeti depolitize ederek, sosyal yapının bir ürünü olmaktan çok bireysel nitelikler dizisi hâline getirdiğini belirtmektedir. Hem Kimmel (2008) hem de Connell (2009), birçok kadınlık ve erkeklik örüntüsünün gerçekliğinin aksine, kadınlık ve erkekliğin monolitik, tekil ve normatif tanımı nedeniyle cinsiyet rolü teorisini eleştirir.

Bu eleştiriler büyük ölçüde özcü ideolojiden uzaklaşma ile kadın ve erkekliğe dair daha sosyal inşacı görüşlere doğru yol alınmasıyla mümkün oldu. Connell (2009), cinsiyet rolü teorisinin bireyi pasif olarak tasvir etme şeklini vurgulayarak devam ediyordu. Bu teorinin savunduğunun aksine, sosyal inşacı bir bakış açısından, toplumsal cinsiyet kimliklerimizi inşa etmede aktif katılımcıyız. Benzer şekilde, cinsiyet rolü teorileri çok dardır ve cinsiyetlendirilmiş öğrenmedeki zevki, erkekliklerin ve kadınlıkların normatif tanımlarına karşı direnişi ve bu kimlikleri oluşturmadaki önemli zorlukları gözden kaçırmaktadır (Connell, 2009).

Bem (1993), klasik metni *Lenses of Gender*'da, dünyayı üç adet toplumsal cinsiyet merceğiyle görecektir. Şekilde sosyalleştirdiğimizi öne sürer: erkek egemenlik, kutuplaşma ve biyolojik özcülük. Görünmez olsalar da bu mercekler yine de yaygın bir şekilde kültürel söylemlerimize, sosyal kurumlarımıza ve bireysel psişelerimize gömülüdür. Onun bakış açısına göre, erkek egemenliği nesilden nesile sistematik olarak yeniden üreten bu merceklerdir.

Bu merceklerin toplumsal cinsiyet düzenlemelerimizi ve eşitsizliklerimizi doğal göstermelerine karşın, bazı feminist bilim insanları, toplumsal cinsiyetin sosyal olarak inşa edildiğini savunuyorlar. Connell'in (2009) belirttiği gibi, kadın ya da olmak önceden belirlenmiş bir durum değildir; bir oluş, aktif olarak yapım aşamasında olan bir durumdur.

Connell (2009), kadınlık ve erkekliğin doğası gereği sabit olmadığını ve sadece dışarıdan dayatılmadığını, bunun yerine insanların kendilerini eril veya dişil olarak inşa ettiklerini belirterek devam eder. “Günlük yaşamda kendimizi yönetme şeklimizle cinsiyet düzeninde bir yer talep ederiz - veya bize verilen yere yanıt veririz” (2009: 6). Benzer şekilde Lorber (1994), toplumsal cinsiyetin de kültür gibi, hepimizin sürekli olarak “toplumsal cinsiyet yapmamıza” bağlı bir insan üretimi olduğunu belirtir (West & Zimmerman, 1987).

Daha önceki özcü kavramlar ve cinsiyet rolü teorisi Amerikan kültüründe kadınlar ve erkekler için farklı ve eşit olmayan roller öne sürüyordu; toplumsal cinsiyetin kendisini iki zıt uç olarak varsaydılar. Bu fikirler, kendimize ve çevremizdekilere bakış açımızı güçlü bir şekilde etkiler, ancak bunlar toplumsal cinsiyet için yegane paradigma değildir. *Social Work* dergisinde Burdge (2007), sosyal hizmet uzmanlarını ikili modellerden vazgeçmeye ve bunun yerine toplumsal cinsiyeti daha akışkan bir yapı olarak görmeye çağırmaktadır. Bu bağlamda, daha çağdaş teorisyenler, toplumsal cinsiyetin bir insan üretimi olduğu, varoluşumuz için gerekli olmadığı, bunun yerine sosyal ve kişilerarası çevremiz bağlamında sosyal olarak inşa edildiği inancına yöneldi.

Sosyal bir toplumsal cinsiyet inşası, “erkek veya kadın olmakla ilişkili sosyal süreçler ve normatif beklentiler ve bu süreçlerin ve beklentilerin toplumda nasıl yeniden üretildiği” olarak tanımlanabilir (Siltanen ve Doucet, 2008).

Toplumsal cinsiyetin sosyal olarak inşa edilmesine ek olarak, onu adaletsiz bir güç yapısı şeklinde anlamak çok önemlidir. Toplumsal cinsiyet, toplumun erkekleri ayrıcalıklı kılmak ve kadınları dezavantajlı duruma düşürmek için örgütlenme şeklidir. Connell'in (2009) belirttiği gibi, sorun sadece kadın ve erkek arasındaki sınırlar değil, aynı zamanda eşitsizliklerdir. Bu eşitsizlikler, günümüzde bile din, şirket varlıkları, bilim ve teknolojinin hâlâ büyük ölçüde erkekler tarafından yönetilmesinde açıkça görülmektedir. Kadın bedenleri genellikle “tüketim nesneleri” olarak görülmekte ve

kadınlar eşitsiz muameleye maruz kalmaktadır; bir futbol maçındaki amigo kızlar gibi dünyanın ana eylemi için marjinaldirler (Connell, 2009: 7).

Gayle Rubin'in feminist artikülasyonlara yönelik eleştirileri, feminist söylemlerin her türlü ahlaki değeri içerdiği için taşıdığı risklere işaret ediyor. Rubin'e (2007) göre, pornografi ve belirli cinsel eylemlerin rızaya dayalı karakterini hiçe sayarak kınanmasına ilişkin feminist söylemler, heteroseksüel aile yapısının söylemsel üstünlüğü etrafında mevcut cinsel değer sistemini destekleyen bir söylem ahlakına dayanmaktadır. Muhafazakâr aile söyleminden farklı olarak, bu tür feminist argümanların tek eşli lezbiyenliğe öncelik verdiğini, öte yandan, cinsel yönelimleri dikkate almadan belirli cinsel uygulamaların şiddete indirgenemeyeceğini savunmaktadır (Rubin, 2007).

Sedgwick'in (1990: 29) iddia ettiği gibi, cinsellik, “Hem kadınlarda hem de erkeklerde, belirli genital duyumlar etrafında en yoğun şekilde kümelenme eğiliminde olan, ancak yalnızca bununla tanımlanamayacak eylemler, beklentiler, anlatılar, zevkler, kimlik oluşumları ve bilgi dizileridir.” Bu nedenle, genital duyumlar kesinlikle cinsel uygulamalara içsel olmakla birlikte, bu mutlaka erkek egemenliği deneyimi ve kadınların tabiiyetinin sembolik göstergesi olduğu anlamına gelmez. Yani, penetratif cinsel uygulamalar ataerkilliğe indirgenemez, ancak kökeni başka bir yerde aranmalıdır. Bu yolla, erkek egemenliğinin bir yönü olarak biyolojik insan vücudunun önemi yerine, toplumsal süreçlerde cinselliğin ataerkil yönlerini araştırmaya ihtiyaç vardır.

Gayle Rubin (1990: 96-97), maskülen eşcinselliğin, deri gibi belirli fetişlerin ve S/M uygulamaların toplumsal cinsiyet ikiliği ile örtüşmediğini savunuyor. Her ne kadar bu tür uygulamalar erkeksi/kadınsı veya baskın/ast olarak ikili gibi görünse de bu tür konumlar kesinlikle durumsal ve akıcıdır ve toplumsal cinsiyet kimlikleriyle alakalı olmak zorunda değildir. Öte yandan, bu toplumsal cinsiyetin cinsel uygulamalara bağlı olmadığı anlamına gelmez. Sedgwick'in (1990: 31) belirttiği gibi, cinsel uygulamalara bağlı toplumsal cinsiyet unsurlarını gözlemleyebiliriz ancak sınıf pozisyonları ve ırksal

farklılıklarla tanımlayıcı ilişkileri de gözlemleyebiliriz. Sonuç olarak, cinselliği toplumsal cinsiyetin bir türevi olarak anlamak, açıkça bir indirgemecilik ve basitleştirmedir. Bunun yerine cinsellik, kendi iyiliği ve cinsel özgürlük söylemi için özerk bir teorik ve politik gündeme ihtiyaç duyar (Rubin, 2007: 179).

2.1.2.2. Cinsel Yönelim

Amerikan Psikoloji Derneği'ne göre cinsel yönelim, bir bireyin kişisel ve sosyal kimliğine dayanan erkeğe, kadına ya da her iki cinse karşı duygusal, romantik ve cinsel çekicilikleri, onları ifade eden davranışları ve bunları paylaşan diğerlerinin topluluğunda üyeliği işaret eder (Cotter, 2010:7). Cinsel yönelim insan hakları hukuk ve uygulamasında nispeten yeni bir kavramdır. Önyargılar, kalıplaşmış yargılar ve ayrımcılık bizlerin davranış kalıpları ve değer sistemlerinde derin olarak gömülüdür. Birçok kamu görevlisi ve karar vericiler için homofobik önyargıların dışavurumu meşru ve saygıdeğer kalmaktadır. Cinsel yönelime dayalı hakları yönlendiren temel prensipler eşitlik ve ayrımcılık yapmamadır (Cotter, 2010).

Savin-Williams (2005) cinselliği anlamak için üç farklı moddan bahseder: yönelim, kimlik ve davranış. *Yönelimi*, bireyin başka bir cinsiyete, aynı cinsiyete, çoklu cinsiyetlerin üyelerine yönelen veya hiç kimseye yönelmeyen arzularını, fantezilerini ve çekimini ifade etmek için kullanıyorum. *Kimlik*, bireylerin kendilerini ve/veya cinselliklerini, gey, lezbiyen, biseksüel, panseksüel, queer veya diğerleri gibi tanımlamak için benimsedikleri, sosyal olarak oluşturulmuş isimleri ve etiketleri ifade eder. *Davranış*, bireylerin dâhil olduğu gerçek cinsel ve samimi eylemleri tanımlamak için kullanılır. Başka bir deyişle, kişinin belirli bir cinsiyete veya cinsiyetlere yönelik cinsel yönelimi, kişinin kimliğinin veya davranışının bu yönelimle uyumlu olup olmayacağını belirlemez. Kimlik, kişinin yönelimine veya hangi cinsel davranışlarda bulunduğu dair kesin bir

açıklama değildir ve kişinin cinsel olarak nasıl davrandığı yönelim veya kimliğinin iyi bir ölçüsü olmayabilir.

Biyoloji ve psikolojinin cinsellik üzerindeki tutuşunu gevşetip sosyolojik alana sokan araştırma Gagnon ve Simon'un *Cinsel Davranış*'ıydı (1973). Simon ve Gagnon, cinsel senaryo teorisini tanıtımlarıyla açık bir sosyal inşacı cinsellik anlayışını betimlediler. Burada Epstein (1994), özcüden yapılandırmacı bir cinsellik anlayışına geçiş devrimini anlatıyor, "Genel olarak konuşursak, özcülük tüm toplumların ya heteroseksüel ya da homoseksüel (belki de bazı biseksüel insanlarla) insanlardan oluştuğunu iddia etti. Sosyal inşacılar ise bu tipolojilerin evrensel olarak uygulanabilir olmayan sosyohistorik ürünler olduğunu ve kendi başlarına açıklanmayı hak ettiklerini iddia ettiler". Bu sosyohistorik cinsellik anlayışı post-inşacılar rol olarak eşcinsellik üzerine sosyolojik araştırma yapma yolunu açtı. Eşcinsellikleri patolojinin aksine rol oluşumu olarak tartışan ilk yaygın sosyolojik deneme Mary McIntosh'un *Homoseksüel Rol*'ü (1968) idi. McIntosh, edinilmiş veya doğuştan gelen bir özellik olarak eşcinselliğin etiyojisini anlamaya çalışmanın yararlılığını sorguladı.

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Temelli Ötekileştirme Pratiği

2.1.3.1. Homofobi

Homofobi eşcinsel bireylerle yakın çevrede olmanın verdiği korku ve endişe olarak tanımlanabilir (Weinberg, 1972). Bu tanım heteroseksüel bireylerin eşcinsellere karşı nefret, iğrenme, öfke, kaygı ve varlığından rahatsızlık duyma gibi duyguları da içerecek şekilde genişletilerek tanımlanmıştır (Hudson & Ricketts, 1980).

2.1.3.2. Heteroseksizm

Heteroseksizm tahmin edileceği gibi heteronormatif normlar çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Toplumsal normlar ve belli kurallar toplumdaki her bir bireyi heteroseksüel olarak tanımlamaktadır. Kişisel, sosyal ve özel hayatta heteronormatifliği dayatmaktadır. Heteronormatif düzenin dışına itilen tüm yönelimleri ve kimlikleri homofobiye maruz bırakarak topluma bir heteroseksüel kimlik ile ayak uydurmadıkları gerekçesiyle dışlamaktadır (Yıldırım, 2014).

Zorunlu heteroseksüelliğin güçlendirilmesinin bir başka yolu, heteronormatif (Warner 1993) cinsel senaryoların içselleştirilmesidir. Sembolik etkileşimciler, bireylerin başkalarıyla etkileşimlerinde belirli bir dizi davranış (senaryo) kullandıklarını göstermek için senaryolaştırma teorisini kullanırlar. Cinsel senaryolar, özellikle cinsel etkileşimlerimizle ilgili reçete edilen davranışlardır. Bu cinsel senaryolar, romantik bir partnerle yakın bir cinsel karşılaşma ve bir doktorla yakın bir tıbbi karşılaşma arasında nasıl ayırım yaptığımızdır, örneğin ilkinin uyarılma ve arzu duygularını ortaya çıkarması, ikincisinin ise çıkarmaması gerekir (Gagnon & Simon, 1973).

Foucault (2003), tarih boyunca cinselliğin birçok farklı denetim mekanizmasıyla kontrol altında tutulduğunu savunmaktadır. Foucault'ya göre tarihsel süreç içerisinde bedenin denetimini sağlamak için mastürbasyon, cinsel uyarılma ve cinsel arzu her yönden denetim altına alınmaya çalışılmıştır. Yakın zamana kadar, cinsel ilişki penetre etme-edilme durumu üzerinden tanımlanmakta ve bu durum heteroseksüelliğin ve erkek hâkimiyetinin süregeldiği penis odaklı cinsel bir ilişkiyi ifade etmektedir. Tanımlanan sisteme göre cinsel ilişkinin etken öznesi olan erkeğin karşısına edilgen, pasif bir obje olarak kadın konulmuştur. Eşcinsel erkek ve kadınlar arasında olan ilişkiler yukarıda tanımlanan çerçevenin tamamen dışında kalmaktaydı. Heteroseksüellik ile erkekliğin devamlılığı eşcinsel ilişkiler bu çerçevenin dışında kalmalıydı.

Foucault, cinsellik kavramının kişinin “sahip olduğu” bir şey olduğu ve iç gözlem yoluyla keşfedilebilen, kendisiyle ilgili içsel bir gerçeği ifade ettiğini düşünmenin nispeten yeni bir tarihsel fenomen olduğunu savunur. Bu sonuca, iktidarı esas olarak baskı yoluyla işleyen ve bazıları tarafından diğerleri üzerinde kullanılan bir meta olarak gören liberal ve Marksist anlayışların bir eleştirisi ile varır. Bunun yerine, Foucault iktidarın, üretken (sadece baskıcı değil) karakteri nedeniyle birbirleriyle ilişkiye giren tarafları oluşturan dinamik bir ilişki olduğunu savunur. Söylem, iktidarın aldığı ilişkisel bir biçimdir. Örneğin, “homoseksüel” figürü, Avrupa’da 18. ve 19. yüzyılların yeni ortaya çıkan tıbbi ve seksolojik söylemlerinde ayrı bir patoloji kategorisi hâline geldi. Bu söylemlerden önce, içsel homoseksüellik kavramı bilinmiyordu. Bugün, aksine, homoseksüellik, insanların cinsel yaşamlarının içsel gerçeğinin dürüst bir açıklaması olarak isteyerek kabul ettikleri bir kimliktir. O halde her tarihsel anda güç/bilgi konfigürasyonları, insan doğasının doğuştan gelen bir “gerçeğini” değil, “homoseksüelliğin” kim ve ne olduğunu oluşturur.

Bu nedenle Foucault, homoseksüelliği (örneğin) zorlayıcı devlet politikalarından kurtulmaya ihtiyaç duyan bir kimlik olarak savunmanın, böyle bir tahakkümü mümkün kılan kimliğe yatırım yapan bir “ters söylem” (Foucault, 1978: 101) geliştirdiğini savunur. Cinsel kurtuluş için değil, daha ziyade “bedenler ve hazların” çoğalması için çağrı yaparak sonuçlandırır (Foucault, 1978: 159).

Bu tıbbileştirme ve sonrasındaki türleşmenin gerçekleşmesi için, Batı nüfusu cinsel eylemlerini ve arzularını itiraf etmeye ve bu itiraf edilmiş arzuları etiketleme gücünü bir başkasına vermeye istekli olmalıydı. Bu güç, gerçek ve itiraf birleşimi Foucault’nun ikinci noktasıdır. Orta çağlardan beri, “Batı toplumları itirafı gerçeğin üretimi için güvendiğimiz ana ritüellerden biri olarak kurmuşlardır” (Foucault, 1978: 58). Bu inşa edilmiş itiraf etme ihtiyacı ilk başta Avrupa’daki Katolik kilisesi tarafından desteklenmesine rağmen, kilise daha az öneme sahip olsa bile itiraf önemli olmaya devam

eder (Foucault, 1980: 63). İtirafı düzenlemek de cinsellik gibi, nihayetinde bilimlere kaldı, seksologlar ve psikologlar itirafı tıbbi tedavi olarak kullandılar (Foucault, 1978: 68). Cinsel sapkınlık itirafı ve bu itirafın bir profesyonel tarafından analizi ve etiketlenmesi, “cinsiyeti söylem hâline getirir” (Foucault, 1978: 61). Böylece, bilim uzmanı, itirafçıya cinselliğiyle ilgili “gerçekleri verme” gücüne sahiptir – onlara hangi “sapkın türe” ait olduklarını söylemek.

Sonrasında Foucault kısa da olsa üçüncü noktasına geçiyor. Birden fazla kişi bir söylemi içselleştirip bir etiketi kabul ettikten sonra birbirlerini arayabilirler. Sınıflandırma ve kontrol etmenin bir yolu olarak başlayan şey nihayetinde, bu kez başlangıçta etiketlenmiş bireyler tarafından yaratılan bir araya gelmenin ve alternatif bir söylemin ortaya çıkmasının bir yolu hâline gelir. Foucault'nun adlandırdığı şekliyle bu “ters” söylem, öz kimliklerin yaratılmasını mümkün kılar. Böylece, 20. yüzyılın ortalarında, “homoseksüellik kendi adına konuşmaya başladı, meşruiyetinin veya ‘doğallığının’ kabul edilmesini, genellikle tıbbi olarak diskalifiye edildiği aynı sözcük dağarcığını ve aynı kategorileri kullanarak talep etti” (Foucault, 1978: 101). Bu ters söylemde, geyler ve lezbiyenler “açılma” söyleminin gücüyle kendilerini etiketleyebilirler. Böylece, gerçek artık (en azından kısmen) bireyin ve yeni kurulan topluluğun elinde bulunmaktadır.

Foucault'nun cinsel inşa kuramı, homoseksüelliğin yükselişini ve nihayetinde homoseksüel ve lezbiyen kimliğin oluşumunu açıklayabildiğini gösterir. Teorisinin üzerinde durmadığı şey, bu tarihsel yapıda biseksüelliğin yeridir. Foucault'nun bu konudaki sessizliği, aynı tıbbileşme, türleşme, itiraf ve ters söylem süreci, eşcinsel ve biseksüel kimliklerin ve siyasetlerinin gelişimi arasındaki farkları aydınlatmak için kullanılabilir.

Özellikle, disiplin gücünün daha karmaşık bir şekilde oluşturulması Foucault'nun çerçevesine aykırı değildir, aksine analizine özgü teorik gelişim hatlarını hatırlatır.

Sadece ters söylem olasılığının ötesinde, disiplin iktidarı Foucault tarafından genişletilmiş zevk ve arzunun da kaynağı olarak görülüyordu. Örneğin, güç ve cinsellik ilişkisi konusunda Foucault şöyle yazar:

Cinselliği sorumluluğu altına alan güç, bedenlerle temas etme, gözleriyle okşama, yoğunlaşma alanları, elektrikleştiren yüzeyler, sorunlu anları dramatize etme işlerine girişti. Cinsel bedeni bağrına basarak kuşattı. Kuşkusuz etkililikte bir artış ve kontrol edilen alanın genişlemesi söz konusuydu; ancak aynı zamanda gücün şehvetlileştirilmesi ve elde edilen bir zevk vardı (1980: 44).

Aslında Foucault, disiplin iktidarı “sorununu”, “güç-bilgi-haz rejimi” ile karakterize edilen bir çerçeveye oturtmuştur (1980: 11).

Cinsellik neden bu kadar yaygın tartışıldı ve bu konuda ne söylendi? Söylenenler tarafından üretilen gücün etkileri nelerdi? Bu söylemler, gücün bu etkileri ve onlar tarafından yatırılan zevkler arasındaki bağlantılar nelerdir? Kısacası amaç, dünyamızda insan cinselliğine ilişkin söylemi sürdüren güç-bilgi-haz rejimini tanımlamaktır (1980: 11).

Rubin’in “cinsiyet/toplumsal cinsiyet” sistemi, ilk olarak 1984 tarihli *Cinsellik Üzerine Düşünmek: Cinsellik Politikalarına Dair Radikal Bir Kuram üzerine Notlar* makalesinde, feminist bir lens aracılığıyla cinselliğe ve toplumsal cinsiyete bakar. 1993’e gelindiğinde, Rubin en çok cinsiyet ve toplumsal cinsiyet yapma şeklimizin biçimlendirici etkisi olarak patriyarkaya ilgi duyuyordu. Heteronormativite terimini kullanmamış, ancak şunu ortaya koymuştur: “Toplumsal cinsiyet, cinsel[lik] sisteminin işleyişini etkiler ve cinsel[lik] sistemi toplumsal cinsiyete özgü belirtilere sahiptir. Ancak cinsel[lik] ve toplumsal cinsiyet birbiriyle ilişkili olsa da aynı şey değildir ve sosyal uygulamanın iki ayrı alanını oluştururlar.” (Rubin, 1993: 308) Rubin, Foucault ve Butler’ın öncülüğündeki sosyal kimliklerin yapısökümünün bir kısmını kullansa da patriyarkayı, cinsiyet ve toplumsal cinsiyetin birincil örgütleyici ilkesi olarak görmesiyle onlardan ayrılır. Hem Rubin hem de Butler, patriyarkayı toplumsal cinsiyet ve cinsel baskıda kilit bir düzenleme ilkesi olarak kabul etse de Rubin’in analizi, Butler’in bu

kategorilerin kendilerinin söylemsel patriyarka pratikleriyle oluşturulduğunu söylediği konumunun aksine, cinsiyetin ve cinselliğin patriyarkal iktidardaki aktif baskılanmasına vurgu yaparak kendisini Butler'inkinden ayırıyor. Buna ek olarak, cinsiyet/toplumsal cinsiyet sistemi Rich'in "zorunlu heteroseksüellik" ve kesişimsel analizlerine benzer fikirler içermekle birlikte, çalışmaları toplumsal cinsiyet ve cinsellik uygulamalarının, patriyarkanın toplumsal tezahürleri olarak kesiştikleri halde, farklı olduklarını göstermektedir. Toplumsal cinsiyeti, cinsiyeti baskılayan kapsayıcı bir güç olarak gören Rich'in aksine Rubin, patriyarkayı, her ne kadar bağlantılı olsalar da ayrı patriyarkal baskı alanları olarak düşündüğü toplumsal cinsiyetin ve cinsel baskının temel ilkesi olarak görüyordu. Rubin'in cinsiyet/toplumsal cinsiyet sistemi bu baskıyı, onu sadece toplumsal cinsiyet etrafında örgütlenmiş bir sistemden ayırmak için, "bir toplumun biyolojik cinsiyeti insan faaliyetinin ürünlerine dönüştürdüğü düzenlemeler dizisi" olarak tanımladı (Rubin, 1993: 159).

2.2. Kuramsal Çerçeve

Kimlik modelleri literatürde çeşitli açıklamalarda, bakışlar ve biçimlerde incelenmiştir. Aşağıda, açılma sürecine ilişkin teorik tartışmalar ayrıntılı biçimde açıklanacaktır.

2.2.1. Açılma Kavramı, Kimlik ve Benlik Tartışmaları

Açılma terimi, bir eşcinsel erkeğin veya lezbiyen kadının cinsel yönelimlerinin doğrudan ya da dolaylı ilanını tanımlamak için kullanılır (Ponse, 1976). Eichberg (1990) açılmayı kişisel, özel ve açık evrelerin geçilmesi ile açıklar. Bu evreler doğrusal değil, birikimlidir. 1970'li yıllarda araştırmacılar "açılma" olarak bilinen karmaşık bir sosyalleşme sürecini eşcinsel erkekler üzerine bir dizi tanımlayıcı çalışmayla birlikte

incelemeye başlarlar ve bu çalışmalar alan içerisinde önemli araştırmaların başlangıcına ayna tutmuştur (Dank, 1971; Warren, 1974; Weinberg, 1970).

Coleman (1982), çocukluk çağında farklı olma duyguları ile başlayan ve kamusal ve özel kimliklerin entegrasyonu ile biten beş adım belirtir. McDonald (1982) genişletilmiş bir dokuz dönüm noktası dizisini tercih eder. De Montenoires ve Schultz (1978), bireylerin önce eşcinselliklerini tanıdıklarını ve daha sonra bu bilgiyi kendi yaşamlarına entegre ettiklerini, böylece kişisel bütünlüğe doğru adım adım ilerleyişi savunur. Cass (1979), ortaya çıkan her aşamanın haciz veya sürecin bir sonraki adımı yerine sürecin sonlandırılması ile devam edebileceğini iddia eder.

Morris'e göre (1997), birinin lezbiyen kimliğini anlamak, belli bir süre içinde gelişir ve genellikle bir süreç olarak adlandırılır. Aynı zamanda, aşamaların atlanabileceğini, aynı anda veya çeşitli sıralarda tamamlanabileceğini not etmek de önemlidir (Martin, 1993). Bazıları için açılmak, bu bilgiyi başkalarıyla nerede ve nasıl paylaşacağına karar verdiği günlük bir süreçtir. Bu günlük açılma, eşcinsel erkeklerin ve lezbiyenlerin "gizli" bir azınlık olmaları nedeniyle zorunludur, çünkü cinsel yönelim mutlaka görünür bir özellik değildir (Morris, 1997).

"Açılmak" yalnızca cinselliğini açıklama sürecini değil aynı zamanda eşcinsellerin sevgilerini ve cinsel yönelimlerini bildikleri ve bu bilgiyi kişisel ve sosyal yaşamlarına entegre etmeyi tercih ettikleri gelişim sürecini yansıtır (McDonald, 1982). Ancak, Kus (1985) açılma sürecinin eşcinselliği açıkça dış dünyadaki kişilere belirtmek yerine, içsel olarak kişinin kimliğini kabul ederek kişiliğinin bir parçası olarak benimsediği üzerine durur. Açılma süreci geleneksel olmayan bir kimliği edinmenin, yeniden inşa edilen kimliği diğer insanlarla ve toplumla olan etkileşimlerde bazı ayarlamalara gidilmesinden oluşur (McDonald 1982). Öte yandan, Mosher (2001) kişinin cinsel yöneliminden gönüllüce bahsederek cinsel kimliğini açıklayabildiği gibi, diğer insanların kişinin cinselliğinden şüphelenmesini ya da tahminde bulunabilmesini

sağlayan farklı etmenler sonucu gönülsüzce de açılabilirdiğini söyler. Cinsel kimliğin gönülsüzce açıklanmasının sebepleri olabilir, ancak açılma süreci herkese açılmak gerektiği anlamına gelmek zorunda değildir. Açılma süreci oldukça riskli bir tavır olabilir; dolayısıyla LGBT bireyler cinsel kimlikleriyle ilgili başkalarını bilgilendirmeden önce tehdit altında olmamak adına hazırlıklı olmalıdır. Bunun sonucu olarak homofobik ve tavırları hayatlarını olumsuz yönde değiştirebilecek olan insanlara karşı sessiz kalabilirler.

Mosher (2001) bireyin eşcinselliğiyle ilgili ailesinin farkındalığının tüm LGBT topluluğu için büyük önem taşıdığını ileri sürer. Bazen bir eşcinsel nasıl olsa anlaşılacağı düşüncesiyle ailesiyle cinsel kimliğini paylaşır. Bunu yaparken çoğu ebeveynin heteroseksüel ve geleneksel yapıda olduğu gerçeğini hesaba katarak bu konuyu onlarla paylaştığında skandala, çatışmaya ve cinsiyetinin kabullenmemesine sebep olabileceğini düşünür. Bu gibi durumlarda LGBT bireyler diğer yakın akrabalarla konuşarak tepkilerini ölçebilirler ve aile içerisinde destek görebilirler. Ek olarak bu konuda onlara açılmadan önce diğer LGBT bireylerle ilgili hikâyeler anlatarak, bu konudaki yaklaşımlarını sorarak ve eşcinselliğin diğer yönleriyle ilgili onları bilgilendirerek ebeveynlerini hazırlamayı deneyebilirler. Kişinin ilk adım olarak aileye açılmayı seçtiği durumlarda ebeveynlerin tepkisi, diğer insanlara açılma kararlarını etkileyebilir.

Eliason (1996) makalesinde LGBT bireylerin açılma nedenlerini inceler. Heteroseksüel yakın çevreye açılma kararı, bireyin cinsel yönelimiyle ilgili başkalarının şüpheleri sebebiyle daha fazla sessiz kalamadığı ya da heteroseksüel bireylerle iletişimin ve arkadaşlığın kişiliğinin bu yönü açıklığa kavuşmadan daha fazla gelişemeyeceği, gizliliğin bireye yük olduğu durumlarda ortaya çıkabilir. Dahası, heteroseksüel yakın çevrenin bireyin cinselliğinden şüphelenmesi üzerine cevap alamaması gibi durumlarda gizlilik heteroseksüellerin kişiye karşı güveninin kırılması ve LGBT bireyin destek bulamamasıyla sonuçlanır. Öte yandan eşcinsel birey yüksek düzeyde homofobisi olan

insanlarla arasında doğabilecek çatışmalardan kaçınabilmek adına herkese açılmamaya karar verebilir. Bir diğer yandan belirli insanlara açılmak ve diğerlerinden gizlemek eşcinseli, duruma aşına olmayan fakat bireyin cinselliğiyle ilgili bilgi alabilecek insanlarla iletişim kurarken rahatsız edici bir duruma sokabilir. Ayrıca böylesi bir durum LGBT bireyleri, cinsel kimlikleriyle ilgili farkındalık durumuna göre insanlarla iki farklı model üzerinden iletişim kurmaya iter.

Schubotz ve McNamee (2009) diğer lezbiyenlere, geylere, biseksüellere ya da trans bireylere açılmanın tamamen farklı türlerde açılmalar olarak değerlendirir, çünkü LGBT birey cinsel azınlık temsilcilerine açıldığında, heteroseksüellerden ziyade onların destek olmasını bekler. Aynı ya da benzer cinsellikten insanları yakın çevresine alması kişinin LGBT kimliğiyle ilgili daha fazla şey öğrenebilmesine, hegemonik cinsellikten farklı olanın olağan dışı bir cinsellik olmadığını anlamasına ve yanında kimliğini her yönüyle açabilecek kadar rahat hissedebileceği arkadaş ve tanıdıklar edinmesine aracı olur. Öte yandan bu tür çevrelerde içselleştirilmiş homofobisi olan eşcinsellerle tanışmak riskli olabilir, çünkü LGBT birey tarafından zikredilen alternatif cinsel yönelime karşı duran düşünce ve kınamalar, kişinin henüz oturmamış eşcinsel kimliğinin oluşumunda ve açıklanmasında zorluklara sebep olabilir. Dahası, LGBT topluluğunda cinsel bir azınlığın temsilcisi olarak kabul görebilmesi kişinin dinî ve siyasi görüşü gibi farklı görüşleriyle de kabul göreceği anlamına gelmez. Cinsellik türüne bağlı olarak LGBT topluluğunda üstünlükler, ayrımlar ve çatışmalar oluşabilir, tıpkı geyler ve lezbiyenler gibi. Buna ek olarak, biseksüellerin eşcinselliği de heteroseksüelliği de reddeden bireyler oldukları ve bu sebeple hem LGBT içinde hem de heteroseksüeller arasında yabancı hissettikleri söylenebilir. LGBT topluluğu içinde heterofobisi olan insanlarla da karşılaşılabilir ve bu kişinin heteroseksüel dünyayla iletişimi kesmesine, tüm heteroseksüellere karşı olmasına ve eşcinsel kimliğinin oluşumunun tüm aşamalarının tamamlanmasında sorunlara sebep olabilir.

Hegna (2007) değerler ve kalıplar edinme yolunda karşılaşılan engelleri fark etmenin açılma ve kimlik oluşturma sürecinin ilk evrelerinde uyulşturucu kullanımına sebep olduğu sonucuna varıyor. Cinselliği dnştrmek kişinin hayatını değiştirecek kararlar almasını gerektirdiği için karmaşık bir süreçtir. Bu yüzden toplumun normal olarak kabul ettiğinden farklı bir kimlik oluşturma ihtiyaı duyan çoğu insan, zorlu gelen gerçeklikten kaçmak adına uyulşturucu ve alkol kullanımına yönelir. Bana göre kimlik oluşumu sadece toplumsal normların kişisel uygulamaları etkileyen bilinç dışı bir süreç değildir. Tıpkı eşcinsel kimliğin oluşumunda olduğu gibi bireyin fark etmesi, anlaması ve sonrasında toplumun olası hoşgrszlğne rağmen günlük hayatta seçiminin sorumluluğunu almaya hazır şekilde uygulaması gereken bir kararlar dizisini de barındırır.

Avustralya'da 60 biseksüel erkek ve kadın üzerinde yaptığı çalışmada McLean (2007) yüzde altmıştan fazlasının bir veya her iki ebeveyne cinsel yönelimlerini açıklamadığını ve yüzde kırkının kardeşine bile söylemediğini tespit etti. Bu aılmama oranları, gey ya da lezbiyen olarak tanımlananlarınkinden çok daha yüksektir. Weinberg (1994), biseksellerin başkalarına açılma olasılığının daha düşük olduğunu da kabul eder. Biseksüel kimlikle açılma zorluğunun bir kısmı, çok az kişinin bisekselliği anlamasıdır. Bisekseller arasında bile, bisekselliğin anlamı kişiden kişiye değişir. Bir kişi için, her iki cinsiyetin yeleri için eşzamanlı arzuya sahip olmak anlamına gelirken, diğeri için sadece bir cinsiyetle veya diğeriyle ilişkilere dönemsel ilgi göstermek anlamına gelir (McLean 2007).

Appleby'nin (2001) işçi sınıfı eşcinsel ve biseksüel erkeklerle ilgili çalışmasında, erkekler heteroseksüel olmayan bir kimliğin yönetilmesinin, bir dizi sonlu aşamada doğrudan bir ilerlemeden ziyade devam eden bir süreç veya kariyer olduğunu göstermektedir. “Kariyer” terimi, birinin hayatında akışın görülebildiği herhangi bir bölümünü ifade etmek için kullanılabilir. Örneğin, birisi tüm arkadaş ağına yalnızca

işvereni tarafından başka bir şehre tayin edilmek için açılabilir. Birey muhtemelen yeni bir arkadaş ağı kuracak, daha sonra onlara açılıp açılmamakla ilgili benzer bir kararla karşı karşıya kalacaktır. Bu süreçlerde görülebilen hem ilerleme hem de gerileme duygusu vardır. Goffman (1959) aslında akıl sağlığı hastalarının damgalanmış kimliklerine atıfta bulundukları için kariyerlerden bahsetmekteydi. Bununla birlikte, terim o zamandan beri kişinin yaşam seyrindeki herhangi bir toplumsal düzene daha geniş bir şekilde atıfta bulunmak için kullanılmıştır. Kariyer kavramının bir değeri iki taraflılığdır. Bir taraf, benlik imajı ve hissedilen kimlik gibi, içtenlikle ve yakından ele alınan iç meselelerle bağlantılıdır; diğer taraf resmi konum, hukuki ilişkiler ve yaşam tarzı ile ilgilidir ve kamuya açık bir kurumsal kompleksin parçasıdır. O zaman kariyer kavramı, kişinin kendini hayal ettiğini düşündüğünü söylediklerine ilişkin verilere aşırı güvenmek zorunda kalmadan, kendisi ve toplum arasında ileri geri hareket etmesine izin verir (Goffman 1959: 125).

Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu, büyük ölçüde utanç ve/veya aşağılanma duygularıyla ilgileniyordu. Schudson, Goffman'ın sosyolojisinin “utanç temel bir sosyal ve ahlaki öneme sahiptir” önermesi üzerine inşa edildiğini belirtir (2000: 3). Goffman, utanç duygusunun tipik olarak aktörün performansını ve/veya hem aktör hem de seyirci tarafından algılandığı şekliyle anlık sosyal durumun tanımını itibarsızlaştıran veya şüpheyandıran olaylar ortaya çıktığında belirlediğini belirtir (1959). Böyle anlarda sunum itibarını yitiren kişi utanırken, diğerleri düşmanca hissedebilir ve tüm katılımcılar kendilerini rahatsız, şaşkın, huzursuz bir halde bulabilir, yüz yüze etkileşimin sosyal sistemi çöktüğü anda ortaya çıkan türden bir anomiyi deneyimleyebilirler (Goffman, 1959: 12). Sonuç olarak, Goffman'ın dramaturjik modelindeki icracılar/benlikler, bu duygu durumlarını etkileşim düzeyinde ortaya çıktıkça aktif olarak tahmin etmeye, önlemeye ve/veya yönetmeye çalışır.

Goffman bu bağlamda başka bir önemli metin yazdı: *Damga-Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. Goffman, damgalanmayı “derinden itibarsızlaştıran bir özellik” olarak tanımlar ve taşıyanı “bütün ve olağan bir kişiden kusurlu, küçümsenmiş bir kişiye” indirger (1963: 3). Goffman'ın bakış açısına göre, damga bireye özgü değildir. Bunun yerine, normal kimliği “bozan” toplumsal bir tepkidir ve sosyal etkileşim bağlamında üretilen bir dinamiktir. Goffman, damgalanan kişinin çoğu sosyal etkileşime anksiyeteye yaklaştığını gözlemlemiştir, çünkü damgalananlar, çoğu kez doğru bir şekilde, “başkalarının, iddiaları ne olursa olsun, onu gerçekten kabul etmediğini ve onunla eşit bir düzlemde temas kurmaya hazır olmadığını” hissederler (1963: 7). Meyer'in (2007) lezbiyen, gey ve biseksüel kişiler hakkındaki araştırması, trans bireylerin baskın normatif kültürün üyelerinden olumsuz tepkiler almayı öğrendiklerini ve bunun sonuç olarak, trans bir bireyin günlük sosyal etkileşimlerinde sürekli olarak ihtiyatlı davranmasına yol açtığını öne sürer. Tekrar tekrar hangi tuvaleti kullanılacaklarına karar vermelerinden, esnaf ve tezgâhtarlarla yaptıkları gündelik konuşmalara kadar trans bireyler, potansiyel olarak toplumsal cinsiyet performanslarını olumsuz etkileyebilecek tepkiler ve/veya açıklamalar için tetiktedirler.

LGBT kuramcısı Mark Blasius bugün eşcinsel veya lezbiyen olmanın tanım gereği politik olduğunu iddia ediyor. Aslında Blasius, aynı cinsiyetle cinsel faaliyet gösteren ancak kendisini eşcinsel veya lezbiyen olarak tanımlamayan birisinin; örneğin “dolapta” olan bir kişinin, “heteroseksüelliği ayrıcalıklı kılan bir toplumsallıktaki dominasyonun koşulu” olduğunu iddia ediyor (Blasius, 1994: 2). Blasius'un analizinde siyaset şu yollarla yaratılır:

- (1) Lezbiyen veya gey “cinsel kimliğine” sahip olarak kendisiyle ilişki kurarak, yani lezbiyen ve gey hareketini mümkün kılarak; (2) cinsel deneyimlerin, normların ve kurumların, toplumdaki güç ilişkilerinin daha geniş bir yapısı tarafından desteklendiğini ve dolayısıyla değişime tabi olduğunu anlayarak ve hareketi bunu yapmak için bir kaynak olarak kullanarak; ve (3) cinselliğin nasıl düşünüldüğü, değerleri ve cinselliğin yaşamda kullanımı hakkında söylem yoluyla (Blasius, 1994: 16).

Blasius'un analizinin merkezinde ve genel olarak LGBT çalışmaları, LG'lerin baskı biçimlerinin ortaya çıkmasına verilen vurgunun nedeni, LG'lere özgü olan, sosyal olarak görünmez olmaları, dolayısıyla ortaya çıkmadıkça sosyal olarak tolere edilmeleridir. Bu nedenle heteroseksist tahakküm eşcinsellerde benlik yaratmayı bastırır (Blasius, 1994: 37-38). Bu yüzden Blasius, kişinin kendi cinsel kimliğini tanıma sürecinin, ömür boyu süren bir süreç olduğunu söylüyor (Blasius, 2001: 155). Blasius, LG'lerin açılmasının, heteroseksizm tarafından tarihsel tahakküm sürecine tabi olmayı reddettikleri temel siyasi eylem olduğunu savunuyor (Blasius, 2001: 155). Açılmak sadece benlik yaratmakla kalmaz; kendini tanımayı fakat aynı zamanda diğer LG'ler tarafından tanınmayı, yani bir topluluk olmayı gösterir. Açılmak aynı zamanda baskıcı kurumları dönüştürmenin önemli bir adımıdır (Blasius, 1994: 39). LG'ler bir hareket olarak mücadele etmelidir; yani, bir güç ilişkileri kümesini değiştirerek toplumdaki bir dizi asimetrik güç ilişkisini değiştirmek için, “zorunlu olarak heteroseksüellik düzeninde herkese açık bir değişiklik getirmelidir” (Blasius, 2001: 1609). Örneğin “işyerinde siyahlar ve beyazlar arasındaki güç ilişkilerini değiştirmek için eğitim sisteminin güç ilişkilerini değiştirmek gerekiyordu, böylece siyahlar daha önce beyazlar tarafından tekelleştirilen uzmanlığa sahip olabiliyorlardı” (Blasius, 1994: 24). Benzer bir mantıkla, eğitim sistemindeki heteroseksüeller ve LGBT'ler arasındaki güç ilişkilerini değiştirmek için, heteronormatif yasalara karşı mücadele etmek gerekir, böylece LGBT'lerin eğitimleri boyunca, yasal sistemde kazandıkları haklar sayesinde açılma cesaretini bulabilirler.

2.2.2. Psikolojik Teorik Çerçeve

Eşcinsel kimlik gelişimi ve açılma sürecinin kavramsal olarak aynı şeyi ifade ettiğini söylemek mümkündür. Kimlik modelleri literatürde çeşitli açıklamalarda,

bakışlar ve biçimlerde incelenmiştir. Aşağıda, açılma sürecine ilişkin en sık sözü edilen eşcinsel kimlik gelişim modelleri ayrıntılı biçimde açıklanacaktır.

2.2.2.1. Eşcinsel Kimlik Gelişim Modelleri ve Teorileri

Plummer'in (1975) "eşcinsel olma" süreci açıklaması, cinsel kimlik oluşumunun en eski etkileşimci analizlerinden biridir. Dört aşamalı modeli, daha sonra cinsel anlam kazandırılan deneyimlere sahip "duyarlılık" aşamasıyla başlar. Bu deneyimler, örneğin eşcinsel çocukluk fantezileri veya yakın arkadaşlıklar, açıldıktan sonra açılma sürecinin bir parçası hâline gelir ve geriye dönük olarak eşcinsellik kanıtı olarak yeniden yorumlanır. Bu duyarlılık aşaması, özel bir eşcinsellik öncesi varlık hâli değildir ve eşcinsellik keşfedilmeyi bekleyen esas karakteristik kimlik değildir. Aksine, eşcinsel kimlik sosyal olarak yaratılır ve açılma süreci geriye dönük olarak inşa edilir.

Cass'ın (1979) eşcinsel kimlik oluşumu modeli altı aşamadan oluşur: Kimlik Karmaşası, Kimlik Kıyası, Kimlik Toleransı, Kimlik Kabulü, Kimlik Onuru ve Kimlik Sentezi. Bunların ilki diğerlerinden farklı olduğunu ve eşcinsel eğilim gösterme olasılığını hissetmeyi içerir. İkinci aşama olan Kimlik Kıyası'nda birey çoğunlukla eşcinsel olduğu gerçeğini kabul eder fakat kendini heteroseksüellerle kıyaslamaya, dünyayı heteroseksüel kimlik üzerinden algılamaya ve buna göre davranmaya devam eder. Bu durum bir sonraki aşamada, bireyin eşcinsel ihtiyaçlarını anlamaya ve farklı cinsel yönelimi olan insanlarla tanışma fırsatları aramaya başlamasıyla değişir. Bir diğer değişle eşcinsel kişiliğine tahammül eder hâldedir. Kimlik Kabulü sırasında birey, topluma karşı bir duruş sergileyerek kendine sadece eşcinsellerin yakalayabildiği fırsatlar da yaratır. Birey benzer düşünen insanlar bulmaya çalışır ve farklı LGBT topluluklarına katılır. Bu, eşcinsellerin kendilerini LGBT yakın çevresine sığınarak heteroseksüel bireylerle bağlantılarını kopardığı bir evredir. Fakat birey henüz cinsel kimliğini açıklamaya hazır değildir. Bu, LGBT hareketine fazlasıyla müdahil olduğu ve kişinin

ailesine, arkadaşlarına ve yakın çevresine açıldığı Kimlik Onuru aşamasında gerçekleşir. Fakat birey yine de heteroseksüelleri hayatına dâhil etmez çünkü insanları ‘gay ’ olup olmamalarına göre algılamaya devam eder. Yüksek seviye bir kendini görme gerektirdiği için en karmaşık aşama son aşamadır. Kimlik Sentezi’nde kişi, kendi eşcinselliğini kabul etmiştir ve cinsel kimliğinin günlük hayatta önemli bir yerde olduğunu düşünmez. Bunun üzerine geyler iki cinsellik arasında ayrım yapmaksızın heteroseksüellerle yakın ilişkiler kurarlar (Cass 1979).

Troiden (1989) eşcinsel kimlik oluşumunun dört aşamalı modelini geliştirdi. İlk aşama Duyarlılaşıma, ergenlikten önce olduğu için kişinin hemcinsine karşı cinsellik içermeyen bir ilgi duymasını kapsıyor. Birey ilk aşamada duyarlılaşma sezmiyor; bu noktada eşcinsel heteroseksüel ayrımı olmuyor. Yine de çocuklar çoğunluktan farklı olduklarında marjinal olduklarını hissedebiliyorlar. İkinci aşama Kimlik Karmaşası şahsi kimliğe duyulan şüpheleri içeriyor. Çocuk genellikle bu aşamadan ergenlikte geçer. Birey bahsedilen bu hisler üzerine düşünür ve eşcinsel olabileceğini önceden varsayar. Öte yandan kendi cinsel yönelimiyle ilgili belirsizlik, eşcinsel yaftasını kabullenmeme ve bu kategorideki insanlara ait olma anlamına geldiğinin farkına varma ve bunu deneyimleme süreci bütünüdür. Bu noktada genç bir bireyin eşcinsellikle ilgili çok az bilgisi vardır. Üçüncü aşama Kimlik Üstlenme’de eşcinsel birey cinsel yönelimini reddetmeyi bırakır. Bu, eşcinselliğe hoşgörü ile yavaşça başlar ve tam kabulle tamamlanır. O da aynı kimliğe sahip diğer insanlar aramaya, LGBT alt kültürünü keşfetmeye ve cinselliğiyle deneyler yapmaya başlar. Son aşama Adanma, bireyin sadece cinsel ve davranışsal kalıplar açısından sadece eşcinsel olmasıyla değil, cinsel yönelimini yaşam tarzının bir parçası olarak görmesiyle de başlar (Troiden, 1989).

Eli Coleman (1982) eşcinsel kimlik oluşumu modeli beş aşamadan oluşur: Açılma Öncesi, Açılma, Keşif, İlk İlişkiler ve Bütünleşme. Coleman’ın modelindeki ilk aşama Açılma Öncesi. Bu aşama, farklılık duyguları ile karakterize edilir. Cinsel yönelimin,

aslında üç yaşından önce gelişen cinsiyet kimliği ile aynı zamanda geliştiğine inanılır. Bireyler aynı cinsiyete cinsel duyguları nedeniyle farklılık hissine sahip olmaya başladıkça çatışmalar oluşur. Açılma evresi, bir bireyin kendini oluştururken ilerleme gösterip göstermeyeceğini veya açılma öncesi aşamasına geri dönmek üzere olup olmadığını belirleyen cinsel kimlik geliştirme sürecinin en önemli aşamasıdır. Bu aşamada, kendi cinsel duygularını ve ilgi alanlarını kabul ettikten sonra, birey aynı cinsiyetten cinsel duygulara karşı savaşmayı durdurur ve bu bilgiyi çoğu zaman yakın arkadaş veya aile üyeleri olan önemli kişilerle paylaşmak için yoğun bir mücadele yaşar. Bu, tüm topluluğa yapılan açıklamalarla karıştırılmamalıdır; daha ziyade, önemli bir diğerinin tanınmasıyla konsolide edilmiş bir farkındalık beyanıdır. Üçüncü aşama ise Keşif aşamasıdır. LGBT topluluğu üyeleriyle olan bağlantının başladığı bir sonraki aşamadır. Bu, bireyin: a) cinsel azınlık topluluğuyla iletişim kurmayı öğrendiği, b) kendini eşcinsel veya biseksüel olarak tanımladığı, c) kişisel çekicilik duygusu geliştirdiği, d) daha entegre bir yetişkin yaşam tarzı için gerekli olan yeni kişilerarası becerileri öğrendiği sosyal ve cinsel keşif aşamasıdır. Dördüncü aşama İlk İlişkiler ve Bütünleşme’de cinsel deneyler ve öz tanımlama süreçleri tamamlandıktan sonra belirir. Samimiyet ve uzun süreli ilişki için yoğun mücadele bu aşamada birincil ihtiyaç hâline gelir. Eşcinsel ilişkilerin asla işe yaramayacağı inancı nedeniyle “yoğunluk, sahip olma isteği ve güven eksikliği” ile karakterize edilir. Bu aşamadaki samimi ilişkiler dramatik bir şekilde sona erdiğinde, LGBT bireyler keşif aşamasına geri dönebilir veya uzun vadeli ilişkiler için uygun olmayan cinsel bir nesne olarak kendini kavramsallaştırabilir. Coleman’ın modelinin beşinci ve son aşaması Entegrasyon’dur. Cinsel ilişkilerde daha başarılı olmanın yanı sıra ilişkileri sonlandırmada daha iyi olunması ile karakterizedir. Bu aşamada, LGBT birey daha kendine güvenli, daha az sahiplenici ve kıskanç olur ve ilişkisel reddetmelere daha psikolojik olarak hazır hâle gelir. Daha entegre LGBT

bireyler, yaşam konusunda daha fazla uyum ve memnuniyet bildirmektedir (Coleman, 1982).

Biseksüel davranış ve kimlikle ilgili bir dizi yayında, Blumstein ve Schwartz (1974), bireyin cinsel kimliği ile cinsel davranış arasındaki uyumsuzluğun normalliğinin yanı sıra insan cinselliği ve cinsel kimliğin değişebilirliğini vurgular. Çeşitli kimlik ve davranış kombinasyonları sergileyen, örneğin kendilerini lezbiyen olarak tanımlayan, ancak biseksüel davranışlarda bulunan kadınları tanımlar. Bunu yaparken, Blumstein ve Schwartz bu kombinasyonları, geçici geçiş durumları veya kimliğin özü doğru bir şekilde yansıttığı hipotetik normal durumdan dengesiz sapmalar yerine, kendi ışıklarında açıklamaya değer olaylar olarak değerlendirir. Kimlik oluşumunun, cinsellik hakkında iki boyutlu düşünme, biseksüelliğe yönelik düşmanlık (özellikle lezbiyenler arasında), siyasi ideolojiler ve toplumsal cinsiyet rolü beklentileri gibi sosyal faktörlerden etkilenen bir yaratma süreci olduğunu ortaya koyarlar. Örneğin, cinsellik hakkındaki iki boyutlu düşünme, bireyleri hem eşcinsel hem de heteroseksüel deneyimlerini vurgulamaya ve geçmiş olayları yeniden yorumlayarak eşcinsel veya heteroseksüel kimliğe dair tutarlı bir açıklama üretmeye teşvik ederek biseksüel tanımlamayı engeller.

Richardson ve Hart (1981), herhangi bir cinsel kimliğin devam eden bir dinamik sosyal etkileşim sürecinin ürünü olduğunu savunur. Bu nedenle, bir bireyin cinsel kimliği hayattaki herhangi bir aşamada değişebilir ve verilen bir cinsel kimliğin anlamı bireyler arasında ve zaman içinde farklılık gösterebilir. Dahası, kimlik istikrarı kimlik değişikliğinden daha az dinamik bir ürün değildir. Richardson ve Hart, kimlik değişiminin yanı sıra kimlik istikrarına etkileşimci ilkeleri uygular ve cinsel kimlik ile cinsel öz arasındaki boşluğu kesin olarak belirleyerek, kimliği hedef yerine bir süreç olarak yeniden kavramlaştırır. Böylelikle tamamen etkileşimli bir cinsel kimlik açıklaması oluşturur.

Savin-Williams (2001), gelişim psikologları tarafından önerilen katı açılma sürecini tartışıyor ve bu modellerin gerçek insanların yaşamlarını nasıl yeterince karakterize etmediğini hızlıca belirtiyor. Bu modeller, cinsel kimliğini aileye, arkadaşlara veya bu konudaki herhangi bir kişiye açıklayan kişilerin karşılaştığı benzersiz koşulları dikkate almıyor. Bu modeller tipik olarak, cinsel kimlik temelli bir kendini gerçekleştirme seviyesine ulaşana kadar bir dizi aşama boyunca tek yönlü hareket varsayıyor. Açılmak gerçekten sadece bir amaç mı yoksa yaşam döngüsü boyunca manevra yapmaya ve yönetmeye devam edilen bir süreç midir?

2.2.3. Sosyolojik Teorik Çerçeve

Bu bölümde, sosyolojik teoriler ayrıntılı biçimde açıklanacaktır.

2.2.3.1. Sembolik Etkileşimcilik

Chicago sosyoloji okulunda 1900'lerin başlarında ortaya çıkan sembolik etkileşimcilik, benliği öncelikle sosyal bir yapı olarak kabul eden teorik bir çerçevedir. İnsanların sosyal varlıklar olduğunu ve kimliğimizin başkalarıyla sosyal etkileşimlerimizin bir ürünü olduğunu kabul eder. Bu anlamda, kim olduğumuz sabit veya durağan değildir; yaşamımız boyunca sürekli değişime uğrar ve gelişir.

Sosyolojinin önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilen George H. Mead, nesnelerin veya kavramların ancak sosyal süreçler yoluyla anlamlandırıldığını vurgular. Sosyal durum, anlamın türetildiği bağlamı sağlar ve bu nedenle anlam yalnızca karşılıklı bir iletişim süreciyle elde edilir (Mead ve Morris 1934). Mead'ın anlam üzerindeki çalışmalarının çoğu dilin, sembollerin ve jestlerin durumsal kullanımıyla ilgilidir. Bununla birlikte, Mead'e göre, bu durumsal etkileşimler yoluyla daha geniş anlamlar yaratılıp sürdürülmektedir. Sembolik etkileşimciliğin odak noktası mikro düzeydeki

etkileşimler ve onların benlik/kimlik algımızı nasıl inşa ettiği /yansıttığı/ şekillendirdiği / güçlendirdiği/ sınırlandırdığıdır. Mead (1934), yalnızca sosyal “öteki”ye tepki olarak yaratılan ve sürekli olarak yeniden yaratılan “benlik” kavramından yararlanır. Mead için, temel, değişmeyen içsel bir “ben” veya benlik yoktur; bunun yerine sosyal dünyada süregelen refleksivitesi nedeniyle benlik sürekli bir süreç içindedir (Hird, 2002). Benzer şekilde, Cooley (1902), günlük sosyal etkileşimlerimiz bağlamında şekillenen ve sürekli gelişen bir benlik için başka bir metafor olan “ayna benlik” kavramına dayanır. Hem Mead hem de Cooley için, benlik her zaman “süreç içinde olan, başkalarıyla etkileşim içinde sürekli inşa edilen ve yeniden inşa edilen bir kavramdır” (Jackson, 2007, s. 4).

Mead’in çalışmalarına dayanan Herbert Blumer, bireyler arasındaki anlamların oluşumunu ve sürdürülmesini incelemek için teorik bir yaklaşım olan sembolik etkileşimciliği geliştirdi. Blumer’e (1986) göre, bir bireyin sosyal benliği üç temel ilkeye dayanmaktadır: anlam, dil ve düşünce. Anlam, sosyalleşmenin merkezinde yer alır, çünkü tüm etkileşimler birbirleriyle iletişim kurmak için paylaşılan anlamları aktarma yeteneğimize bağlıdır. Kuşkusuz, açılmanın anlamı sosyo-politik bağlamlara dayanır ve bu bağlamlar sembollerin dil yoluyla müzakere edilmesiyle düzenlenir. Dil, yapıcı etkileşime olanak sağlamak için farklı fenomenlerin tanımlanmasına veya adlandırılmasına dayanır. Blumer’ın sosyal etkileşim analizindeki son prensip bireysel düşüncedir. Anlamlar değiştikçe dilimiz de değişir ve sonuçta düşüncelerimiz farklı fenomenlere doğru ilerler. Bu süreç, cinselliklere karşı toplumsal tepkilerin zaman ve mekânda nasıl değişmeye devam ettiği hakkında çok şey açıklıyor. O hâlde amaç, açılmaya yönelik etkileşimli bir bakış açısı kullanmak açısından, bireyin yaşam deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini araştırmak için belirli bir anda kavramın (örneğin açılmak) sosyal olarak konumlandırılmış anlamını anlamaktır.

Goffman (1976) kimlik teorisinde Mead’in fikirlerini kullanmıştır. Cinsel kimliğin, taşıyıcıları tarafından onların beklentilerine ve onlardan talep edilen sosyal

beklentilere göre inşa edildiğini düşünür. Eşcinsel kimlik, insanların yaftalanma sebeplerinden biridir. Hetero-normal toplumda yaftalananlarla ilgili talepte bulunması gerekenler heteroseksüellerdir. Gay olarak yaftalanmış insanların sanal kimliklerinin temelinde bu yatar ve bu durum gerçek sosyal kimliğin ele geçirebileceği fırsatlar olarak ortaya çıkar. Yaftalanmış eşcinseller gibi toplumca normal kabul edilenin dışında olanlar, kimliklerinin diğer tüm kimliklere eşdeğer olduğunu diğerlerine kabul ettirebilmek için bir topluluk kurabilmek adına, kendileri gibi baskı altında olan başkalarını ararlar. Goffman teorisinde “cinsiyet görünümü” kavramını kimliğin bir yönü olarak kullanır ve cinsiyet görünümünün kişinin kendisine en çok fayda sağlayacak şekilde kişinin özgür iradesine bağlı olarak gerçekleştiğini savunur. Öte yandan, şahsi tecrübelerimi açıkladığım bölümde de görülebileceği gibi bu durum LGBTİ+ için tamamen geçerli değildir. Çünkü eşcinsel bireyin sergilediği görünümünden bağımsız olarak kişi cinsel yöneliminin temeline göre yaftalanır. Sosyal gruplar, özellikleri belirli bir toplumun ahlaki, hukuki, geleneksel, dini ve diğer sosyal kurumları sebebiyle oluşmuş sosyal bir normuyla örtüşmediği için yaftalanma kurbanı olurlar. Goffman’ın (1976) teorisi bize sosyal normlara karşı yapılan davranışlar karmaşık ve hatta zararlı olsa da farkındalık sahibi bir insanın negatif sonuçları en aza indirgeyebilmek adına kendini kontrol edilebileceğini gösteriyor.

“Dolap” gibi metaforlara bağlı sembolik anlamlarla “dışarı çıkmak” gibi başka terim ve kavramlar türetiyoruz. Heteroseksüellik hâlâ LGBTİ kişilere verilen açıklama zorunluluğuna katkıda bulunan normatif cinsellik. “Dolap” ve “dışarı çıkma” dili belli bir gizlilik içerir. Ancak, itibarını kaybetmiş bir kimlik yerine itibarını korumak için kimliğin bir kısmını gizleme fikri sadece cinselliğe özgü değildir. Goffman (1974) bu kavramı sahip olabileceği damgalanmış herhangi bir karakteristikle (örneğin bir engel, bir suç tarihi veya hatta sosyal sınıf) ilişkilendirir. Kişinin cinselliğini gizleme ve cinselliğini

açıklama olasılığı doğal olarak kendini geçiş kavramına borçludur. Cinsellik açısından, geçişin özellikle cinsiyet sunumuyla ilgili olduğu için görünüşle ilgisi vardır.

Goffman'ın düşüncesi, zamanı için çığır açıcıydı ve son zamanlarda feminist, beden merkezli ve queer teori alanlarında daha da gelişen düşüncelerin çoğunun temelini attı. Goffman, kişiler arasındaki günlük etkileşimleri sosyolojik çalışmanın meşru bir odak noktası hâline getirerek sosyal bilimlerde yeni bir çığır açtı. Analiz birimi sosyal durumdu. “Etkileşim düzeni” adını verdiği şeyi incelerken Goffman'ın en önemli kaygısı, benliği görünür, sosyolojik bir fenomen hâline getirmek, böylece etkin bir şekilde sadece psikoloji disiplininin kapsamından çıkarmaktı (Smith, 2006). Hancock ve Garner, çalışmalarının etkisini düşünürken, Goffman'ı “pratikte, çalışmaları toplum kuramları için makro-sosyolojik sonuçlara sahip olan ampirik odaklı bir mikro-sosyolog” olarak tanımlar (2009: 104).

Şimdi bir klasik olan metni *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*'nu (1959), tez çalışmalarından türetmişti ve tiyatro metaforunu kullanarak sosyal yaşamın gündelik yönlerini araştırıyordu. Dramaturjik model olarak adlandırılan bu bakış açısında dünya veya toplum, her birimizin bir icracı olduğu gerçek zamanlı bir teatral performanstır. Rollerle, maskelerle ve senaryolarla sürekli olarak benliğimizi icra ediyoruz ve buradaki temel amaç, benliğimizin performansının inandırıcı olmasıdır. Bu da seyircinin performansa göre değişiklik gösterdiğinden sürekli gelişen bir sosyal benliği gerektirir.

Goffman, farklı sahneler olduğunu öne sürmüştür: ana izleyici/kamu için bir “ön sahne” ve rollerimizi ve maskelerimizi bırakıp gevşediğimiz bir “arka sahne” alanı. Bununla birlikte, arka sahnede bile, farklı türden bir izleyici kitlesine olsa dahi, hâlâ değişen derecelerde performans sergilediğimize dikkat çeker. Performansımız, hem iletmek istediğimiz izlenimleri hem de yanlışlıkla vücut dili ve yüz ifadesiyle aktarılanları içerir. Bu roller/benlikler değişkenlik gösterir çünkü performans her zaman icracı/benlik

ve o belirli izleyici arasındaki bir etkileşimdir. Sonuç olarak, benliğimiz sosyal etkileşim bağlamında sürekli olarak birlikte inşa edilir.

Goffman, zamanının baskın psikanalitik perspektifini, insanların terapötik analiz yoluyla ortaya çıkarılan veya açığa çıkarılabilen değişmez bir benliğe sahip oldukları iddiasını reddetti. Onunki, özcülükten uzaklaşan eleştirel bir hareketti. Dahası, çalışması, kamusal (ve dolayısıyla yanlış) bir benlik ile daha özel/gerçek bir benlik arasındaki farklar olarak adlandırılabilen bir çalışma değildi. Goffman için oyunculuk, kendimiz/icracılar olarak her birimizin başkalarının bizi nasıl gördüğünü/deneyimlediğini sürekli bir şekilde yönetme biçimimizi aydınlatan “varoluşsal bir metaforu” (Tseëlon, 2000). Dramaturjik metafor, kimliğimizi değişen ilişkisel bağlamlarda sürekli olarak müzakere etmemiz gerektiği önermesini vurgulamaktadır. Goffman için kişisel kimlikler, “sahip olunan ve sergilenen” somut/temel şeyler değildir; bunun yerine “canlandırılması ve tasvir edilmesi gereken, gerçekleştirilmesi gereken bir şeydir” (Goffman, 1959:75).

Coltrane, sosyal yapı üzerindeki vurgunun, söylem analizine doğru postmodern dönüşün büyük bir kısmında geride bırakıldığını belirtir. Bununla birlikte, “sosyal ilişkilerin sistemik örüntülerine ve sosyal süreçlerin diyalektik doğasına odaklanmanın çağdaş bilim insanına sunacağı çok şey olduğunu” savunur (1994:40). Jackson, etkileşimci bir yaklaşımın bazen daha büyük yapısal kısıtlamalara karşı ihmalkâr olabileceğine dikkat çeker (2007). Bununla birlikte, materyalist feminizmle birleştiğinde, sembolik etkileşimci bir çerçeve, hem makro hem de mikro düzeylerde sosyal yapının önemini vurgulayabilir.

Erving Goffman’ın çalışmaları, toplumsal cinsiyet ilişkileri hakkındaki daha sonraki çağdaş yapılandırmacı inançların çoğunun habercisiydi. Goffman, *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*’yla başlayarak (1959) sonraki çalışmaları olan *Toplumsal Cinsiyet Reklamları* (1979) ve *Cinsiyetler Arası Düzenleme*’de (1977), toplumsal

cinsiyeti tamamen sosyal olarak yapılandırılmış şekilde gördü. Onun bakış açısına göre, cinsiyetler arasındaki temel farklılıklar olarak lanse edilen dinamiklerin çoğu, aslında bu farklılıkların üretildiği ve sürdürüldüğü araçlardı. Düşünceleri, Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet performansı üzerine yaptığı çalışmaların habercisi oldu. Goffman şöyle yazmıştı:

Erkeklerin ve kadınların doğasının gerçekte içerdiği şey... Erkeklik ve kadınlık tasvirlerini sunmayı ve okumayı öğrenme kapasiteleri ve bu resimleri sunmak için bir programa uyma istekleridir. Bu kapasiteye kadın ya da erkek değil, birey olmaları nedeniyle sahiptirler (Goffman, 1977: 8).

Kitsuse (1980) sadece gizlilik ve ifşaya dayanan bir açılma anlayışına karşı uyarılmaktadır. Her ne kadar Kitsuse, başka bir kişi tarafından sapkın olarak tanımlanan herkesle ilgili bir “açılmak”tan bahsediyor olsa da bakış açısı mevcut çalışma ile uyum göstermektedir. Onun iddiası, açılmanın çalışılabilmesi için “kendiliğin sosyal olumlanması” konusuna özellikle dikkat edilmesi gerektiğidir (Kitsuse, 1980). Açılmak sadece ahlaki çoğunluğu tatmin etmekle ilgili değildir. Daha ziyade, açılmak, sosyal sözleşmelere ve uzman görüşlerine meydan okumak ve olumlu bir benlik duygusunu doğrulamak için bir yol olarak hizmet eder. Kitsuse bu sürece üçüncül sapma olarak atıfta bulunur. Açılma, kendi kendini doğrulamaya dayalı olsa da “dolap” ve “dışarı çıkma” gibi kavramların modern cinsellik üzerinde gerçek sosyal etkileri olmuştur (Seidman ve ark, 1999). Anlamları cinsellik anlayışlarımızı etkiler ve bu nedenle cinsellik konularını nasıl ele aldığımız üzerinde gerçek bir etkisi vardır.

2.2.3.2. Foucault ve Söylem

Çağdaş cinsellik tartışmaları için eşit derecede önemli olan bir diğer kavram Foucault'nun post-yapısal söylem kavramıdır. Güç/bilgi sistemleri, özne, fikir, sembol ve dil oluşturmaktan sorumludur (Foucault, 1972). Foucault'nun teorisinden yola çıkarak, dil, söylem ve medyanın insanların açılma gibi kavramlarla ilgili tartışmalarını sınırladığını ve şekillendirdiğini görüyoruz. Özünde, sosyal dünyalarımız ve bu sosyal

dünyalardaki yaşamlarımız hakkında yaptığımız yorumlamalar, tasarrufumuzdaki söylemlerle sınırlıdır. Söylem, dilimizdeki kelime ve kavramların anlamını yönlendirmede çok önemlidir. Foucault, iktidar oluşumlarının kaybeden tarafındaki sosyal düzenlemelerin (cinsellik, hapishaneler, hastaneler, vb.), iktidardakiler tarafından olumsuz tanım ve algıların uygulanmasına tabi olduğuna vurgu yapıyordu. Güç yapılarının kabulü, katılımcıların açılma tartışmaları açısından sadece “ne” değil “nasıl”ın da analiz edilmesini önemli kılmaktadır. Cinsellik konusundaki söylemler, cinsel yönelimin akıl hastalığı tanımlarından ayrılmasından bu yana değişmiştir. Ek olarak, Smith (1987) gibi feministler söylemler her ne kadar kısıtlayıcı olsa da içlerinde bireylerin hâlâ oyun ve etkileşime sahip oldukları konusunda ısrar ediyorlar. Başka bir deyişle, insanlar kendi seçimlerini yapma ve hatta söyleme meydan okuma kapasitesine sahiptir. Bu doğru olsa da güç LGBTİ bireyler arasında açılma kavramlarını yönlendirmede hâlâ önemli bir rol oynamaktadır.

2.2.3.3. Cinsiyet Yapma ve Cinsellik Yapma

Toplumsal cinsiyetin yapılması, “cinsellik yapma” hakkındaki çağdaş araştırmalarla yakından ilgilidir. West ve Zimmerman (1987) cinsiyet, cinsiyet kategorisi ve toplumsal cinsiyeti, bedenler ve toplumsal cinsiyet arasındaki performatif bağın önemini gösterecek şekilde birbirlerinden ayırdı. Bir bireyin cinsiyeti, genellikle doğumda, biyolojik ayrımlar üzerinde kararlaştırılan toplumsal olarak tanımlanmış bir yöntemle belirlenir. Öte yandan, seks kategorisi, seks için bir vekil olarak kullanılır, ancak toplumsal cinsiyetin iddia edildiği gibi kabul edilmesi, uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Cinsiyet kategorisi, “gerekli tanımlayıcı göstergeler” yoluyla oluşturulduğu için kişinin biyolojik cinsiyetiyle her zaman çakışmaz (West ve Zimmerman, 1987: 127). Bu gerekli göstergeler arasında, bunlarla sınırlı olmamak üzere, cinsiyete özgü kıyafetler, saç stilleri ve uygun davranışlar yer alır. Yani, bir seks

kategorisi iddia etmek için, kadınlar ve erkekler toplumsal cinsiyet yapmak zorundadır. Toplumsal cinsiyeti yaptığımız bir şey olarak kavramsallaştırarak, West ve Zimmerman (1987) sosyal etkileşim sırasında davranışların nasıl zorlandığına, kısıtlandığına ve denetlendiğine dikkat çekebildiler. West ve Zimmerman (1987), toplumsal cinsiyeti rutin etkileşim yoluyla yapılan ya da tamamlanan bir şey olarak görerek daha bilinçli, etnometodolojik bir yaklaşım benimsemelerinin önünü açtı. Tabii ki, toplumsal cinsiyet cinselliğe sıkı sıkıya bağlıdır. Bu yüzden “toplumsal cinsiyet yapma” konusundaki teorik yaklaşımlar kolayca “cinsellik yapma”ya uyarlanabilir. Toplumsal cinsiyet yapmanın büyük bir kısmı, bir cinsiyet veya diğeri ile ilişkili olduğuna inanılan davranış ve özelliklere uymakla ilişkilidir. Ancak, West ve Zimmerman'ın (1987) belirttiği gibi, bir erkek veya kadın olmak, bir kadının bir erkeğin sigarasını yakmasına veya araba kapısını açmasına izin vermesi gibi cinsiyet gösterileri yapmaktan çok daha fazlasıdır. “Cinsiyet yapmak, ayrıntılar ne olursa olsun, sonucun cinsiyete uygun olduğu veya uygun görülebileceği gibi cinsiyete uygun olmayan bir bağlamda görülmesi hâlinde de hesap verilebilir olması gibi durumları yönetmekten ibarettir.” (West ve Zimmerman 1987: 135).

Cinsellik çalışanlar son zamanlarda cinsellik veya cinsel yönelimi tamamen doğuştan olduğundan ziyade hayata geçirilen bir şey olarak tanımaya başladılar. Doğaya karşı yetiştirme argümanı bugüne kadar devam etmektedir, ancak West ve Zimmerman gibi akademisyenler bu argümandaki “ya/ya da” yaklaşımının yerine “ve/ayrıca” alternatifini getirmiştir. Yetiştirmeye karşı doğa meselesi değil; doğanın nasıl yetiştirildiği meselesi. Sonuç olarak, cinsel yönelim üzerine literatür, yalnızca doğuştan gelen kişisel özelliklere odaklanmak yerine cinselliğin sosyal etkileşimden nasıl ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Geriye kalan şey, günlük etkileşime gömülü rutin bir icra olarak cinsellik hakkında yeni bir anlayıştır. West ve Zimmerman'ın (1987) toplumsal cinsiyet yapma kavramının kullanılması, cinsellik çalışanların gündelik durumlarda

LGBTİ etkileşimlerini daha iyi araştırmasına olanak tanır. Cinsel kimliklerini saklı tutmak isteyen LGBTİ bireylerin iş yerinde, sosyal hayatlarında ve hatta aile çevresinde nasıl “heteronormativite” yapması gerektiğine dair anlayışımıza katkıda bulunmuştur.

West ve Zimmerman'ın (1987) toplumsal cinsiyet yapma perspektifi, yapısökümcü eğilimiyle Judith Butler'ın toplumsal cinsiyet teorisine benzetilmektedir (Butler, 1990, 2004). West ve Zimmerman'ın (1987) toplumsal cinsiyet yapma perspektifi ve Butler'ın (1990, 2004) toplumsal cinsiyetin performativitesini kavramsallaştırması, aktörün aktivitesi ile toplumsal cinsiyet yaratmaya odaklanmayı paylaşır, söylemselliğin dışında bir benlik olasılığının ontolojik gerçekliği üzerinde farklılık gösterir (Green, 2007). Sosyal bilimciler benliğin esnekliğini inceler, yapılandırmacı benliği, ancak benliğin bir versiyonunun sadece geçici olarak var olduğunu varsayar. Öte yandan, bir filozof ve queer teorisyen olan Butler (1990, 2004), söylem dışında geçici bir benlik olasılığını bile yapısökümüne uğratar. Bu queer teorisi geleneğinde, benlik, inşa edilmiş, hatta geçici, öz-kimlikten daha hayali bir icattır. Butler (1990, 2004) gibi queer teorisyenleri, “toplumsal cinsiyet yapma” tartışmasına eleştirel yollarla eklemeler yaparak performativiteye odaklanmayı keskinleştirmeye yardımcı oldular. Connell (1995), bir tanesinin en ayrıcalıklı erkekler tarafından en çok ödüllendirilip icra edilmesine rağmen, aynı anda var olan çok sayıda “erkeklik” olduğunu açıkça göstermektedir. Benzer şekilde, araştırmacılar, “yoğun annelik”ten (Hays, 1998; Lareau, 2003) topuklular ve ince çorap gibi geleneksel kadınlık sembollerini benimseyen “femme” lezbiyenlere kadar (Levitt ve diğerleri, 2003), kız ve kadınlar için, kadınlık yapmanın sayısız yolunu tarif ettiler. Lorber'in (1994) yirminci yüzyıldaki toplumsal cinsiyet araştırmaları meta-incelemesi, toplumsal cinsiyetin nasıl icra edildiğini ve daha sonra toplumda nasıl kurumsallaştırıldığını gösteren araştırma miktarına göz kamaştırıcı bir genel bakış sunar. Acker (1990, 1992) “toplumsal cinsiyet yapma” argümanını örgütlere genişlettiğinde toplumsal cinsiyet kuramsallaştırmasını dönüştürdü. Kanter

(1977), bir kuruluşta kadınların daha düşük pozisyonunda olmasının sonucu olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kavramsallaştırırken, Acker (1990, 1992) iş tanımlarının kendisinin ve örgütsel hiyerarşilerin cinsiyetlendirilmiş olduğunu, erkeklere veya bakım sorumluluğu bulunmayan diğer kişilere avantaj sağlayacak şekilde inşa edildiklerini savundu. Acker, “‘Cinsiyetlendirilmiş kurumlar’ kavramı, toplumsal cinsiyetin toplumsal yaşamın çeşitli bölümlerindeki süreçlerde, uygulamalarda, imgelerde, ideolojilerde ve güç dağılımlarında mevcut olduğu anlamına gelmektedir” diye yazar (1992: 567). Acker, işyeri dışında bakıcı olarak pozisyon alanlara (genellikle kadınlar), modern şirketlerin seçkin saflarında çok az yer olduğunu, çünkü aslında “bir erkek ve erkeğin vücudu olan” soyut işçinin, iş ve örgütsel süreçleri kapladığını ileri sürdü (Acker, 1990: 152).

Schilt ve Westbrook (2009) gibi akademisyenler heteronormativite yapma zorunluluğuna meydan okusalar da birçok LGBTİ birey en az direnç yolunu tercih etmektedir (Lucal 1999). Ne yazık ki, en az direnç yolu genellikle Garfinkel’in (1967) “geçiş” dediği şeyi içerir, ancak Seidman ve ark.’ın (1999), vurguladığı üzere birçok LGBTİ birey bir “dolap” kullanmadan büyüdüğünü ve başından beri fark yaratmayı seçtiğini vurgulamaktadır. LGBTİ bireylerin cinsel uyumluluktan kaçınmak istedikleri durumlarda, cinselliklerini halka açık bir şekilde ifade etmeyi tercih edebilirler. Toplumsal cinsiyet gibi, cinsellik de sosyal durumlardan doğar ve bu özelliği temel alarak toplumdaki ayrımcılıkları meşrulaştırmanın bir aracı olarak hizmet eder. Toplumsal durumlar aracılığıyla cinsellik anlayışımızı ayırt edici bir özellik olarak rasyonelleştiriyor ve çoğaltıyoruz. Güç tipik olarak bu durumda heteroseksüellerin, yani ayrıcalıklıların elindedir. LGBTİ kişilerin sorunlu kişiler olarak 1973 öncesi statüsünden dolayı, LGBTİ (yani, cinsellik yoluyla fark yaratmak) “yapmak”, geçmişi değiştirmek ve özgürlük için çalışmak anlamına geliyor (bazıları için bu içirme, birileri için ayrılık, birileri içinse aşkınlık). Bu nedenle, cinselliğin ne olduğu konusunda toplumsal fikir birliği olmasa da LGBTİ bireyler için, farklılık yapmak veya heteronormativiteyi dışlamak dışında

cinsellik yapmanın tek bir yolu yoktur. Cinsel kimlikler temel bir gerçeği ifade etmekle değil, farklılık ve çeşitliliği haritalamakla daha fazla ilgilidir (Weeks, 2003).

2.2.3.4. Yapısalcı Teoriler

Her toplumun politik ve ekonomik bir yapısı olduğu gibi, her toplumun toplumsal cinsiyet yapısı da vardır (Risman, 1998, 2004). Yapının dili yararlı olsa da ideal değildir, çünkü “yapı” teriminin hiçbir tanımı yaygın olarak paylaşılmaz. Yine de tüm yapısalcı teoriler toplumsal yapıların bireysel arzuların veya güdülerin dışında var olduğu ve sosyal yapıların en azından kısmen insan eylemini açıkladığı varsayımını paylaşmaktadır (Smelser, 1988). Bunun ötesinde fikir birliği dağılır. Giddens'in (1984) yapılaşma teorisini, yapı ve bireyler arasındaki özyineleme vurgusuyla birlikte toplumsal cinsiyeti tabakalaşma yaratan bir yapı olarak kavramsallaştırmaya yardımcı olması için kullanıyoruz. Giddens gibi biz de insan eyleminin dönüştürücü gücünü kucaklıyoruz. Sosyal yapılar sadece insanlar üzerinde değil; insanlar da sosyal yapılar üzerinde hareket ederler. Gerçekten de sosyal yapılar gizemli güçler tarafından değil, insan eylemiyle yaratılır. Bu nedenle aktörlerin davranışlarını neden seçtikleri ile ilgileniyoruz, sadece sözel gerekçelerini değil, aynı zamanda hayatlarının rutin ve verili kabul ettikleri, davranışlarının nedenlerini ifade etmek bir yana, üzerine düşünmedikleri kısımlarıyla da. Toplumsal cinsiyeti bir yapı olarak kavramsallaştırmak amacıyla yapılaşma teorisini nasıl kullandığımızı göstermek için, yapısalcı teoriler ile iradeci teorilerin Giddens'in yapılaşma teorisiyle karşılaştırılması faydalıdır (Bryant&Jary, 2003). Yapısalcı teoriler genellikle yapıların ve kültürlerin insan eylemini belirlediğini, şekillendirdiğini veya büyük ölçüde kısıtladığını varsayar. İradeci teorilerde, örneğin rasyonel seçim teorisinde, yapılar tamamen özgür ajanların kolayca inşa ettikleri ürünlerdir (Coleman, 1994). Aktörler gerçek seçimler yapar ve yaşam sonuçlarını ve kolektif toplumsal yapıyı belirler. Giddens'in yapılaşma teorisi birçok açıdan yapısalcı ve iradeci çerçeveleri birleştirir

(Bryant & Jary, 2003) ve biz bu diyalektik paradigmayı argümanımıza dâhil ediyoruz. Yapı, yinelemeli olarak onu düzenleyen davranışın ortamı ve sonucudur. Aktörler, eylemleri içgözlemsel olarak takip eden bilgili ve yetkin ajanlardır. Verili kabul edilen ve genellikle tanınmamış eylem koşulları davranışları şekillendirir, ancak insanlar eylemlerinin amaçlanan ve amaçlanmayan sonuçlarını içgözlemsel olarak izlerken, bazen yapıyı yeniden düzenler ve bazen değiştirirler. Toplumsal cinsiyeti toplumsal bir yapı olarak kavramsallaştırmak için en faydalı olan, bu “yapı” tanımıdır.

Yapının kavramsallaştırılması, içindeki kültürel kavramları, insan hayatının çoğunu düzenleyen, dönüşsüz alışkanlıklar hâline getirilmiş kurallar, kalıplar ve inançlar olarak içine alır. Durumsal bağlama (yalnızca veya zorunlu olarak aktörün kişiliğine değil) ait verili alınan veya bilişsel imgeler, toplumsal cinsiyet yapısının kültürel yönü ve her bir sosyal karşılaşmada her birimizin karşılaştığı etkileşimli beklentilerdir. Connell (1987), Giddens'in (1984) toplumsal yapı konusundaki endişesini, toplumsal cinsiyet ve iktidar konusundaki incelemesinde, eylem tarafından kısıtlanan ve yaratılan bir şekilde uygular. Analizinde yapı eylemi kısıtlar, yine de “insanın eylemi özgür keşif içerdiğinden (...) ve dönüşümsel olduğundan, uygulama onu kısıtlayan şeylere karşı döndürülebilir; bu yüzden yapı kasıtlı olarak uygulama nesnesi olabilir” (Connell, 1987: 95). Eylem yapıya karşı dönebilir ama asla ondan kaçamaz. Hem yapının bireysel seçimi ve sosyal etkileşimi nasıl şekillendirdiğine, hem de insanların seçim yapma kapasitesinin mevcut yapıyı nasıl yarattığına, sürdürdüğüne ve değiştirdiğine dikkat etmeliyiz. Eylemin kendisi mevcut veya gelecekteki bağlamı değiştirebilir. Toplumsal bir yapı olarak bir toplumsal cinsiyet teorisi, bu dönüşlü nedensellik ve kültürel anlamlar kavramını çoklu analiz düzeylerine dikkat ederek bütünleştirir. Toplumsal cinsiyet, yalnızca kişiliklerimizde, kültürel kurallarımızda veya kurumlarımızda değil, tüm bunlarda ve karmaşık şekillerde, katmanlaşmanın temeli olarak derinlemesine gömülmüştür. Toplumsal cinsiyet yapısı, fırsatları ve kısıtlamaları cinsiyet kategorisine göre ayırır ve bu nedenle üç boyutta

sonuçları vardır: (1) toplumsal cinsiyet atfedilmiş benliklerin gelişimi için bireysel düzeyde; (2) erkekler ve kadınlar özdeş yapısal pozisyonları doldursalar bile farklı kültürel beklentilerle karşılaştıklarından etkileşim sırasında; ve (3) hem kültürel mantıkların hem de kaynak dağıtımı ve mallarla ilgili açık düzenlemelerin toplumsal cinsiyete özgü olduğu kurumsal alanlarda. Bireylerin toplumsal cinsiyet yapma tercihlerinin araçlarıyla ilgilendiğimizde, kimliklerin erken çocukluk gelişimi sırasında, açık sosyalleşmede, modelleme ve yetişkin deneyimleri yoluyla nasıl yapılandırıldığına odaklanmalı ve sosyal geleneklerin içselleştirilmesine çok dikkat etmeliyiz. Kadınların ve erkeklerin kendi sosyal rolleri ve yaşam döngüleri boyunca toplumsal cinsiyete özgü davranışlarda bulunmayı seçtikleri ölçüde, bu tür bireysel açıklamalara odaklanmalıyız. Doğrusu, toplumsal cinsiyet sosyalleşmesine ve toplumsal cinsiyetle ilgili bireyci varsayımlara zaten yeterince ilgi gösterildi. Popüler kültürdeki ilk ve belki de en yaygın olarak atıfta bulunulan açıklamalar, oğlan ve kız çocuklarına kültürel olarak uygun rollerini öğreten cinsiyet rolü eğitiminden bahsetmektedir.

1994'te Lorber, toplumsal cinsiyetin sosyal bir kurum olduğunu savundu. Varoluşunu ev işlerini, aile yaşamını ve işyerini etkileyen, hem mikro hem de makro düzeydeki siyasete yerleştirir. Lorber, tarihsel olarak inşa edilmiş bir kurum olan toplumsal cinsiyetin, erkekler ve kadınlar arasında farklılıklar yarattığı, sürdürdüğü ve eşitsizliği haklı çıkarmak için var olduğu sonucuna varır. Lorber (2005), toplumsal cinsiyeti sosyal bir kurum olarak sunsa da bunun zorlanabileceğini ve yapısökümüne uğratılabileceğini düşünür. Bizi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmaya zorlarken aynı zamanda “toplumun eşitlik için yapılandırılması gerektiğini” de kabul eder (Lorber, 1994: 294). Toplumsal cinsiyet eşitliği ancak, Lorber’a göre (1994, 2005), tüm bireylerin değerli kaynaklara eşit erişim garantisi verildiğinde ve toplum cinsiyetsizleştirildiğinde meydana gelebilir.

Martin (2004), kurumları toplumsal cinsiyetin her biri ile buluştuğunu gösterecek şekilde karakterize eden kriterler sunar. Martin, kurumların şunları içerdiğini, kapsadığını ve/veya yapabildiğini iddia eder: (1) insanların kolektiviteleri; (2) zaman ve mekân boyunca varoluş; (3) sosyal uygulamaların tekrarlanması; (4) davranışı sınırlamak ve kolaylaştırmak; (5) beklentiler, kurallar/normlar ve prosedürler; (6) aktif olarak yapılandırılmış ajanlar nedeniyle var olmak; (7) katılımcıların kimlikleri boyunca anlamlı ve ona gömülü olmak; (8) meşrulaştırıcı bir ideoloji içermek; (9) çatışma içermek; (10) tekrar tekrar değişmek; (11) güç tarafından kontrol edilmek; ve (12) bireylerden ayrılamaz olmak. Martin, toplumsal cinsiyetin bu kriterlerin her birini karşıladığı sonucuna varır ve bu nedenle aile, din ve diğer sosyal kurumlar gibi incelenmesi gerektiğini önerir. Risman (1998, 2004), toplumsal cinsiyeti bireysel, etkileşimli ve kurumsal analiz düzeylerinde sonuçları olan bir sosyal yapı olarak kavramsallaştırarak daha geniş ve teorik olarak daha çeşitli bir çerçeve sunduğu için, bu teorilerin her ikisine de dayanmaktadır.

2.2.3.5. Kuir Teori

Kuir terimi, *Gayler*, *Lezbiyenler* veya *Eşcinseller* terimlerini aşmak ve bu terimleri sorgulamak için kullanıldı (Halpin, 2003). *Eşcinseller* ve *Gayler* terimleri, ağırlıklı olarak Beyaz erkeklerden oluşan ve Birleşik Devletler'de eşcinsel hareketini oluşturmakla ilişkili bir grup kişiye atıfta bulunmak için kullanıldı (Sedgwick, 1991). Kuir teorisi eşcinsel hareketinin kazanımlarını ve büyümesini tanıdı ve kabul etti. Bu nedenle, Kuir terimi farklı ırklardan, etnik kökenden veya toplumsal cinsiyetten bireyleri de kapsayacak şekilde kullanıyordu. (Mertens, 2010).

Gelişmeye devam eden kuir teorisi, bir bireyin kimliğinin inşasının karmaşıklıkları ve kimliğin sosyal durumlarda Batı kültürü bağlamında nasıl performans gösterdiğiyle ilgilidir (Mertens, 2010). Çoğu zaman, yazarlar “modern teoriyi eleştirmek

ve yapısökümüne uğratmak için postmodern veya postyapısalcılık kimliği” kullanırlar (Mertens, 2010: 20).

Warner (1993) “queer”ın kendini heteroseksüelden ziyade normale karşı tanımlayarak kritik bir üstünlük kazandığını” açıklamaktadır. Queer, tüm LGBT bireyleri tanımlamak için bir şemsiye terim olmak yerine, lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüellerle birlikte başka bir kategori olarak varlığını sürdürüyor. Terim, genç nesiller arasında, heteronormativite eleştirilerini anlayan ve kucaklayan ve kendilerini politik olarak daha ılımlı LGBT teriminden aktif olarak ayıran genç, politik olarak ilerici, cinsiyet varyantını ve cinsel olarak akışkan bireyleri işaretlemek için giderek daha fazla kullanılmaktadır.

Warner'ın açıkladığı gibi, LGBT teorileri ile Kuir Teori'si arasındaki temel tartışmalardan biri imleme ile ilgilidir. LGBT çalışmalarında ve aktivistler arasında büyük ölçüde kullanılan “ulus” ve “topluluk” gibi terminolojiler, iki nedenden dolayı Kuir Teori'ye göre sorunludur. Her şeyden önce, tarihte lezbiyen ve eşcinsel deneyim genellikle topluluktan ziyade topluluk dışı ile ilgiliydi. Ayrıca “lokalizasyondan ziyade dağılma, kuir öz-farkındalığı için tanımlayıcı olmaya devam ediyor”. Dolayısıyla slogan: “Biz her yerdeyiz” (Warner, 2004). Buna ek olarak, topluluk terimi liberal demokrasilerde hoş görülmesi ve temsil edilmesi gereken siyasi bir azınlığın talepleri olarak ele alınmasını önermesine rağmen, kuirler “normalin rejimlerine karşı daha kapsamlı bir direniş lehine küçük bir hoşgörü ya da basit çıkar temsili mantığını reddediyorlar” (Warner, 2004).

Eve Kosofsky Sedgwick, akademideki Kuir çalışmalarının önde gelen savunucuları ve akademisyenlerinden biri olarak sayılmaktadır ve Kuir Teori'sinin gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır. Sedgwick (1990), cinsellik, ırk ve toplumsal cinsiyetin baskın söylemlerini sorgulamak için edebi eleştiriye kullanmış ve kimliğin temel ikiliklerini araştırmak için “dolap” kavramını ve açılmayı araç olarak kullanmıştır.

Ona göre, bireyin cinsel kimliğini ikili olarak tanımlamanın tarihsel emsali oldukça yetersizdir (Sedgwick, 1990). O zamanlar, feminizm cinsiyeti ırk, cinsel yönelim ve sınıf gibi diğer kimliklerin ekseninde düşünmeye başlamıştır. Buna göre, feminizmdeki bu farklılaşmayı, lezbiyen ve gey çalışmalarında toplumsal cinsiyet algısını sorgulamanın yolunu açıyor ve cinsiyeti tanımlanan cinselliğin ve cinsel yönelimlerin ötesinde düşünmeye başlıyordu. Tartışma ile ilgili olarak, cinsel kimlikten daha fazlası olan biseksüellik de kuir bazında bir anti-kimlik olarak sadece bir tür sevgi ile getirilen sınırlamaya karşı “bilinçsiz” bir ret olarak tartışılmaya başlandı (Clausen, 1990). Kuir Teori, cinselliğin sosyal ilişkileri nasıl etkilediğine dikkat çekmeye yardımcı olmaktadır ve cinsiyet ve cinsellik ile ilgili normatif varsayımların eleştirilerinin geliştirilmesinde önemli olmuştur. Aynı zamanda feminizme toplumsal cinsiyet ve cinsellik arasındaki ilişkiyi kuramsallaştırmak için başka araçlar da sunma potansiyeline sahiptir. Kuir Teorinin “farklılık” a vurgu yapması, feminist teorinin kimlik kategorileri içindeki ve arasındaki gücü analiz etmesini sağlayabilir ve cinsiyet/toplumsal cinsiyet ikiliğini anlamak için feminizme teorik araçlar sunar. (Munt, 2008: 27)

Judith Butler teorik anlayışını postmodern düşünceler üzerine inşa etmiş ve bakış açısını kuir bir düşünce ile toplumsal cinsiyet ve cinsiyet üzerine çizmiştir. *Cinsiyet Belası* adlı kitabı, bugüne kadar kuir teori literatürünün anahtar kaynaklarından biri olarak kabul edilir. Bu kaynakta, temel olarak erkek-kadın olmak üzere, cinsellik ve toplumsal cinsiyetin kimliklerini tanımlayan ikili tanımları sorgulamıştır. Butler (2008) “toplumsal cinsiyetin biyolojik kökle hiçbir şekilde ilgili olmadığını, ancak kodlama sayesinde inşa edildiğini, bedenın sosyal alanın ötesine geçen dışsal tespitlerle sınırlı olmadığını” iddia eder. Ayrıca, feminizmin özcü “kadın” kategorisini ve ikili cinsiyet perspektifini eleştiren Butler, toplumsal cinsiyetin algılanan gerçekliğini sorgular ve zorunlu heteroseksüellik ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin kuir bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini tartışır. Butler, toplumsal cinsiyet kavramının heteronormatif boyutlarını daha iyi anlamak için,

meseleyi toplumsal cinsiyetin performatifliği perspektifiyle ele almayı ve toplumsal cinsiyet ve cinselliği tartışmak için alternatif zeminler açmayı denemeyi önermektedir.

Öncelikle Butler, sözde “kadınlık” denilen bağlamda kimlik ve birlik kavramlarını ve feminist söylemdeki toplumsal cinsiyeti sorunsallaştırır. Feminist kimlik politikalarında kadın ve ikili cinsiyetin verilen ve somut nosyonunu eleştiren Butler (2005: 46), ırksal, etnik, cinsel, bölgesel ve sınıfsallığın kesişiminde toplumsal cinsiyetin dikkate alınması gerektiğini önermektedir. Feminizmin öznesi olarak verilen “kadınlar” tanımlamasıyla birlikte, her bir kimliğin öznel faktörleri nedeniyle “evrensel ataerkillik” fikrini de reddeder. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kategorilerinin sosyal ve kültürel olarak oluşturulduğu gerçeğine dayanan Butler, heteronormatif matrisin başka bir deyişle zorunlu heteroseksüelliğin hetero-normları yerine getirmeyen bireylerin dışlanmasına neden olduğunu; bu nedenle, ikili cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kategorileri tarafından yönlendirilen feminizmin, lezbiyen, gey, transseksüel, butch ve femme gibi bireyleri temsil edemeyeceğini söyler. Burada Butler'ın cinsiyet kategorilerinin (erkek ve kadın olarak doğallaştırılmış) biyolojik köklerine karşı şüpheli bir yaklaşımı olduğunu belirtmek önemlidir. Dediği gibi toplumsal cinsiyeti, cinsel farklılıkların kültürel yansımaları olarak sorgulayabilirsek, cinsiyet kategorileriyle ilgili sözde doğal ve temel gerçeklerin diğer sosyo-politik çıkarlar için bilimsel söylemlerde üretilip üretilmediğini incelemek de mümkündür (Butler 2005:52).

Drag performanslarını analiz eden Butler, şov sırasında kadın gibi giyinmiş bir erkek ya da erkek gibi giyinmiş bir kadın görürse, ilk terimin aslında o kişinin algılanan cinsiyetini temsil ettiğini savunur (Butler 2005:28). Yani, öznenin atanmış cinsiyetini bedenlerin görünümü veya anatomisi yoluyla zaten bildiğimizi varsayarsak, otomatik olarak veya “doğal olarak” zihnimizde cinsiyetlendirilmiş bir benlik kurarız ve ikincil yansımayı bir yansıma olarak kabul ederiz. Ayrıca, bu bağlamda, kişinin bedenine atanan cinsiyet belirtecinin bu bedeni “anlamlı” yapmak için kullanıldığını söyler.

Örneğin, bir çocuğun doğumundan sonraki “erkek mi yoksa kız mı?” sorusunu cevaplamaya çalıştığımız zaman (Butler 2005:190). Bu bağlamda Butler, *Cinsiyet Belası*’nda (1990: 25) cinsiyet belirleyicilerinin arkasında cinsiyet kimliği gibi bir şey olmadığını, çünkü bu kimliğin aslında onun sonucu olarak kabul edilen ifadeyle performatif olarak somutlaştırıldığını söyler. İkili cinsiyetin “tartışılmaz” zeminini eleştirmek ve sarsmak için Butler, performativite terimini “kısmen kültürel olarak sürdürülen bir zamansal süre olarak anlaşılan, beden bağlamında doğallaşması yoluyla etkilerine ulaşan bir tekrar ve ritüel” olarak önerir (Butler 1999: 15). Heteroseksüellik normatif cinsiyet kimliklerinin performatif tekrarı ile doğallaştırılırken Butler, bunun tersine performansla da mümkün olduğunu ileri sürer. Yani, drag, cross-dressing vb. gibi normatif olmayan performanslar aracılığıyla cinsiyet performansı, Butler’ın önerdiği gibi, (hetero)normatif ikili cinsiyet düzenine karşı bir direnç stratejisi olabilir.

Bu bağlamda, Butler, Montique Wittig’in, cinsel kategorilerin ne biyolojik ne de değişmez olduğunu iddia ettiği, aksine bu bölünmenin temel nedenlerinin heteroseksüelliğin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak ve heteroseksüelliğin doğal olan biçiminde temsil edilmesini sağlamak olduğunu iddia ettiği *One is not Born a Woman* (1980) eserinden yararlandı. Dahası, Butler da Wittig gibi toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kategorileri arasında hiçbir fark olmadığını, çünkü toplumsal cinsiyetin aslında ikili seks kategorisini üreten mekanizmanın kendisi olduğunu ileri sürmüştür.

Bu fikre paralel olarak, Jagose (2015: 107) toplumsal cinsiyet performansının sınırsız potansiyellerinin, normatif olmayan öznelerin heteroseksüel matrisi parodi yoluyla kırmasına olanak sağladığını; yani, bu tür parodilerin, toplumsal cinsiyet rollerinin/ifadelerinin taklit edilebileceğine dair delilleri olduğu ve bu nedenle sonsuz olasılıklarla gerçekleştirilebileceklerini söylüyor. Bu bağlamda, yukarıdaki tartışmalar bu tür çalışmalara ikili hiyerarşik kategorilerin ötesinde verilen cinsiyeti/toplumsal cinsiyeti hayal etmek için eleştirel bir zemin sağlamıştır.

Cinsiyet-toplumsal cinsiyet ayrımı konusundaki eleştirilerini netleştirmek için, Butler durumu kuir bakış açısıyla, bedenleri tüm bu sosyo-kültürel cinsiyet ve toplumsal cinsiyet yapılarının yer aldığı bir araç ya da yer olarak veya tersine, düzenli tekrarlarla işleyen bu inşanın kendisi olarak okur (Butler, 1999: 54). Butler, bu bağlamda, toplumsal cinsiyetin ikili, (hetero)normatif ve yapılandırılmış boyutuna kuşkuyla yaklaşarak, “toplumsal cinsiyet gerçekliğini”, toplumsal cinsiyetçi kültürel normların verdiği somut, doğallaştırılmış ve temel “gerçek” olarak eleştirmektedir.

2.3. Literatür Taraması

Literatür taramasında amaçlanan, cinsel yönelim ve açılma sürecini, yaş, etnik köken, sağlık, ev içi yaşantı, aile, okul, arkadaşlıklar ve sosyal yaşam bağlamında ele alınan çalışmalarla değerlendirmektir. Homofobi, heteroseksizm ve zorbalık LGBT’ler üzerindeki etkilerini tartışan çalışmalar derlenen bu kısımda, LGBT’lerin içine düştükleri zor durumları, tehlikeli ve yıkıcı durumlara olan yatkınlıklarını, risk grubu olmalarını ve olası deneyimlerini göz önüne seren araştırmalar derlenmiştir.

2.3.1. Açılma Süreci ile İlgili Araştırmalar

Heatherington ve Lavner (2008) yılında yayınladıkları çalışmada, 172 LGB ergen ve genç yetişkin ile bir araya gelerek ailelerine açılmadan önce verdikleri karar aşamalarını irdelemiştir. Yapılan araştırmanın sonucunda anlıyoruz ki, ailelerin tepkisi tek bir değişkene bağlı değildir. Anne, baba ve kardeşlerinin verdikleri tepkiler, açılmanın karmaşık bir süreç olduğunu bize göstermektedir. Dini, kültürel, bireysel ve demografik değişkenlerin LGBT bireylerin aileleriyle etkileşimleri ile ilişkili olduğu araştırma bulgularında ulaşılmıştır. Araştırma bulgularında LGBT bireylerin ailelerine açılma öncesinde çok uzun süre sessiz bir dönem yaşadıkları ifade edilmiştir.

Jaspal ve Siraj (2011), Pakistan asıllı Müslüman eşcinsel erkekler ile yaptığı İngiltere’deki araştırmasında, açılma süreci ile ilgili çarpıcı sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırmaya katılan eşcinsel erkek bireylerin kendi etnik kimlikleri ve dini mezheplerine ek olarak toplumsal homofobinin de kısılcasına yakalandıklarına ve böylece kimlik inşası içerisinde açılma eyleminin zorluklarla dolu olduğuna ulaşılmıştır. Olası bir açılma pozitif etkiler yaratmak yerine kişinin öz benliğini ve kişisel alanını tehdit edecek sonuçları tetikleme ihtimalini göz önüne sermektedir. Yapılan araştırmanın sonucu, İngiltere’de yaşayan Pakistan cemaatinde, eşcinselliğin sosyal temsillerinin olumsuz olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan bazı katılımcılar kendilerine karşı ifade edilen argo dili eleştirel olarak kabul etmemesi, “açılmasını” tehdit eden bir deneyim olabileceğini düşünmektedir. Katılımcılar, okul ortamında “eşcinsel” teriminin aşağılayıcı kullanımı yoluyla teşvik edildiğini ve yayıldığını ifade ettiler. Araştırmaya katılan eşcinsel bireyler geçici eşcinsellik reddi ile kişilerarası temaslarda heteroseksüel hissederler. Kimlik tehdidini azaltmak, en aza indirmek ve önlemek için katılımcılara bu stratejiyi sıklıkla uygulamaktadırlar.

Ricardo, Cesar ve Claudio (2016), Meksika’da 2012 yılında yapılan ulusal bir anket çalışmasında 912 LGBT bireye ulaşılmıştır. 30 yaşından genç olan LGBT birey ile yapılan bu çalışmada, okul yıllarında uğradıkları homofobik deneyimlerin hayatlarının ilerleyen dönemlerinde kendilerini nasıl etkilediği araştırılmıştır. Okuldan ayrılma, depresyon, intihar düşünceleri bu etkiler arasında en çok rastlanan bulgular olmuştur.

Ricardo, Cesar ve Claudio (2016) ve Jaspal ve Siraj (2011) yapmış olduğu araştırmaları ortaklaştıran temel bulgu, homofobinin LGBT bireylerin hayatlarında birçok sosyal ve psikolojik sorun yarattığını bize göstermektedir. Yapılan araştırmaların zamansal ve mekânsal olarak bağının olmamasına rağmen coğrafya tanımaksızın homofobinin var olduğunu bizlere göstermiştir. LGBT bireylerin homofobi ile baş etmek

için birden çok mücadele stratejileri kullandıklarını araştırma bulgularında görebilmekteyiz.

Türkiye’de yaşayan LGBT bireylere yönelik toplumunun çeşitli alanlarında damgalanmanın kanıtı vardır. Gül Özyeğin (2012) 2004 yılında Türk Ceza Kanunu’nun revizyonu sırasında cinsel yönelim ayrımcılığını suç olarak gören yeni bir maddenin hazırlandığını ancak iktidar partisinin bu makaleyi kaldırdığını ve “kamu ahlakına karşı eylemler” hakkında yeni bir madde eklendiğini hatırlatıyor (Özyeğin, 2012: 206). Bu nedenle Türkiye’de, bazı katılımcıların da belirttiği gibi, kabul edilebilir ahlaki standartlar alanının dışında görülme duygusu, yasal olarak kurumsallaştığı kadar kültürel olarak da kurumsallaşmış durumda. Yazar ayrıca eşcinsel kişinin kimliğini nasıl anladığının, Türkiye’de yaygın olan kentsel/kırsal ve orta sınıf/alt sınıf ayrımları ile kesiştiğini belirtmektedir. Özyeğin, araştırmasında Türkiye’de yaşayan eşcinsellerin orta sınıfta “eşcinsel”, işçi ya da kırsalda ise “ibne” olarak damgalandıkları sonucuna varıyor (Özyeğin, 2012: 212).

Gül Özyeğin (2012), Türkiye toplumundaki erkekliği çok dayanıklı bir ataerkil akrabalık ağı olarak kavramsallaştırıyor: “... Türkiye’nin kültürel ve siyasi ortamındaki büyük çaplı değişikliklere rağmen, orta sınıf ailelerin normları, akraba ve akraba olmayan farklı kuşakların üyeleriyle bağlantı kurarak kişisel zenginleşmeyi ve olgunluğu teşvik etmeye devam ediyor ve çeşitli sosyal duyuşsal pratikler ve kurumsal yapılar, erkeklik inşası ile bağımlılık ve bağlantı kurmaya devam ediyor.” (Özyeğin, 2012: 215).

Tarık Bereket (2006), baskın ve erkeksi bir eşcinsel kimliğin ortaya çıkmasına katkıda bulunan, gelişmekte olan ülkelere Amerikan eşcinsel porno ithalatının öneminin altını çiziyor. Dahası, pek çok yabancı eşcinsel erkeğin, turist olarak Türkiye’ye geldiklerini, anavatanlarından eşcinsel kültürünün haberlerini ve kimliklerini getirdiğini vurguluyor. Bereket, bunu küreselleşme çağında bu fikirlerin geleneksel kültürlere nüfuz

etmesini önlemenin imkânsız olduğunu gösteren bir işaret olarak görmektedir (Bereket 2006: 136).

Tarık Bereket ve Barry Adam'ın çalışması (2002), orta sınıf, kentsel ve iyi eğitilmiş eşcinsel erkekler tarafından benimsenen “Batı eşcinsel kimliği” tipolojisi bulgularını ve araştırma sorularını araştırmada paylaşmaktadır. Bereket'in ve Adam'ın çalışması (2006:132), cinsel uygulamaları cinsiyetlendirilmeyen Batılı eşcinsel kimliğinin ortaya çıktığını düşünmektedir. Sınıf farklılıklarının Batı eşcinsel kimliğinin sosyal dinamiklerini belirlediğini ve üst sınıf konumu ve eğitiminin Batı eşcinsel kimliği adına daha eşitlikçi queer cinsellik ile ortaya çıktığını savunmaktadır (Bereket ve Adam: 2006). Bereket ve Adam'ın çalışması Batılı / Batılı olmayan queer uygulamalarının ikiliği konusunda ısrar ediyor ve Batılı queerizmin daha eşitlikçi uygulamalar yolunda üstünlüğünü iddia ediyor. Dahası, analizleri, yerel erkeklik/kadınlık stereotipleri bağlamında “Batılı olma” algısını dikkate almadıkları için çok basit görünmektedir.

Kabacaoğlu (2015), Ankara'da yaşayan 7 gey ve 7 lezbiyen ile görüşerek bir araştırma yapmıştır. Bu çalışmada açılma süreci deneyimleri hakkındaki en büyük engellerin toplumdaki homofobik ve heteroseksist tutumlar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmaya katılan bireyler olumsuz tutum ve davranışlara maruz kalmalarının kimlik gelişimlerinde çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma bulgularında eşcinsellere yönelik önyargı ve kalıp yargıların var olduğu görülmektedir. Araştırma sonucunda bireylere karşı olan olumsuz tutumlar kimlik gelişim sürecine ket vurduğu sonucuna varılmıştır. Kendilerine açılma süreçlerini olumlu şekilde başarsalar da çevrelerine açılma süreçlerinde sorunlar yaşadıkları eşcinsel bireyler tarafından ifade edilmiştir.

Öztürk (2011), Antalya'da 10 gey birey ile görüşmeler yapmıştır. Bu çalışmada, görüşmecilerin hegemonik ve homofobik erkeklik kurgularına karşı geliştirdikleri stratejileri anlamaya çalışılmıştır. Araştırmada erkeklik alanı içinde bireylerin habituslarına bağlı bir biçimde uyguladıkları stratejiler, toplumsal alandaki

“görünmezlik” çabaları içinde ve içsel/dışsal açılma pratiklerinde yoğun bir biçimde deneyimlenmektedir. Kamusal alanlarda bireyler heteroseksüel farz edildikleri deneyimleri sunmuşlardır. Özel alanda “açık” ve kamusal alanda “kapalı” biçimde olan bireyler uyguladıkları “görünmezlik” stratejileri araştırma bulgularında gözlemlenmiştir.

Ertetik, 2010 yılında 19 LGB birey ile birlikte nitel görüşmeler yapmıştır. Bu çalışması ile birlikte Ertetik Türkiye’deki LGBT bireylerin açılmalarının yalnızca kişisel yönünün değil aynı zamanda politik bir yanının da olduğuna dikkat çekmiştir. Eşcinsel hareketinde açılmanın önemi, lezbiyen, gey ve biseksüellerle yapılan görüşmeler üzerinden açıklanmıştır. Sosyalizasyonları içinde politik olarak kendilerini nereye koydukları incelenmiştir. Açılma terimi bireylerin yaşadıkları psikolojik süreçler dışında politik ve siyasal bir eylemin temelinde olduğu çalışmada irdelenmiştir. Bireylerin ataerkil heteroseksist sisteme karşı politik olarak duruşları incelenmiştir. Deneyimler ortaya çıkarken “kişisel olan politiktir” ifadesi göz önüne alındığında, kimliğin kendisinin politik bir eylem olduğu iddia edilmiştir. LGB bireyleri arasında siyasi eylem algılarına göre sınıflandırması yapılmıştır.

Öner (2013) beyaz yakalı LGBT’lerle yaptığı çalışmasında ayrımcılığa karşı başa çıkma süreçlerini analiz etmiştir. İş yerinde huzurlu bir iş yaşamı için geliştirdikleri tutumlara ek olarak iş yerinde açılıp açılmayacaklarını, normların içerisine nasıl ayak uyduracaklarını irdelenmiştir. Çalışma içerisinde bireyler cinsel yönelimlerini saklamak için birden çok strateji kullanmışlardır. Eşcinsel bireyler yönelimlerini gizlemek için heteroseksüel taklidi yapma, karşı cinsel ilgi duyuyor gibi davranma, bir sevgili uydurma ve sözel ve sözsüz özellikler üzerinden heteroseksüelliği taklit etme gibi stratejiler ile mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir.

Şenel (2014) 11 lezbiyen ve 3 biseksüel kadınla nitel bir çalışma ortaya koymuştur. Bu bu çalışma ile birlikte katılımcıların homofobi ve heteroseksizm ile günlük hayatlarında başa çıkma yöntemleri irdelenmiştir. Baskı, psikolojik ve fiziksel

şiddet, olası tüm ayrımcılıklardan korunabilmek adına kimliği gizleme, iki dünyalı yaşam sürme ve saklanma ile geçen günlük hayat hikâyelerine değinilmiştir.

Eşcinsel bireyler coğrafya gözetmeksizin hayatlarında ayrımcılık ile baş etmek için birden çok strateji kurmak zorunda kalmaktadırlar. Eşcinsel bireylerin en önemli dönemlerinden biri olan açılma sürecinde ailesinden ve çevrelerinden alacakları tepkilerle baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Yapılan araştırmalarda eşcinsel bireylerin açılmasını zorlaştıran en önemli faktörün aile bireylerinden alacakları tepkilerden korkmaları ve ailelerinin açılma sonrasında kendilerini kabullenmeyeceğini düşünmeleridir. Yapılan araştırmalar içerisinde eşcinsel bireylerin dini mezhepleri ve etnik kimliklerinin açılmasını zorlaştıran diğer önemli bir faktör olduğunu sonucuna varılmıştır. Bireylerin içinde bulundukları topluluğun eşcinselliğe bakışına göre bireyler açılma sürecinde büyük zorluklar yaşabilmektedir. Jaspal ve Siraj (2011) yapmış olduğu araştırmada Pakistan kökenli eşcinsel bireylerin kimlik tehdidini azaltmak için geçici eşcinsellik reddi stratejine başvurdukları tespit edilmiştir. Öztürk (2011) ise yapmış olduğu araştırmada özel alanda “açık” ve kamusal alanda “kapalı” biçimde olan bireylerin uyguladıkları “görünmezlik” stratejileri araştırma bulgularında gözlemlenmiştir. Öner (2013) yapmış olduğu tez çalışmasında eşcinsel bireylerin yönelimlerini gizlemek için heteroseksüel taklidi yapma, karşı cinsel ilgi duyuyor gibi davranma, bir sevgili uydurma ve sözel ve sözsüz özellikler üzerinden heteroseksüelliği taklit etme gibi stratejiler ile mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir. Kabacaoğlu (2015) yapmış olduğu araştırmada eşcinsel bireylerin açılma süreçlerinde başarılı olsalar da çevrelerinde aldıkları olumsuz tepkilerin kimlik gelişimlerine ket vurduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bireylerin açılmasını kolaylaştıran en önemli faktörler arasında ailenin yönelimini kabullenmesi ve yaşayacağı süreçlere destek olması ifade edilmiştir. Kabacaoğlu (2015), yapmış olduğu araştırma bulgularında eşcinsel bireylerin arkadaşlarına açılma sonrasında olumlu tepkiler aldıklarını ifade etmişlerdir. Yapmış olduğum araştırmada benzer bulgulara rastlanmıştır.

Eşcinsel bireyler yakın arkadaşlarına açılmaları sonrasında kendilerine destek olduklarını belirtmişlerdir.

2.4. Kuzey Kıbrıs'ın Siyasi, Politik, Demografik ve Toplumsal Anlamda Görünümü

2.4.1. Kuzey Kıbrıs'ın Demografik ve Toplumsal Anlamda Görünümü

Kuzey Kıbrıs bölgesel bakımdan Gazimağusa, Girne, Lefkoşa, Lefke, Güzelyurt ve İskele kazalarından oluşmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta son resmi nüfus sayımı 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı'nın yaptığı sayım sonucunda adada sürekli ikamet eden toplum nüfusun 286.257 olduğu tespit edilmiştir. 2011 yılından bugüne herhangi bir sayımın gerçekleşmemesi nedeniyle güncel nüfusun kaç kişi olduğu tam olarak bilinmemektedir. Yapılan nüfus sayımında Lefkoşa kazasında toplam 94.824, Gazimağusa kazasında 69.741, Girne kazasında 69.163, Güzelyurt kazasında 30.037 ve İskele kazasında 22.492 kişinin ikamet ettiği tespit edilmiştir (DPÖ, 2011).

Kıbrıs sorunu nedeniyle Lefkoşa kazası Avrupa'nın tek bölünmüş başkentidir. Güney ve Kuzey Lefkoşa arasındaki geçişler Lokmacı, Metehan ve Ledra Palace geçiş kapılarından sağlanmaktadır. Metehan geçiş kapısı çoğunlukla arabalı geçişler için kullanılmaktadır. Lokmacı ve Ledra Palace geçiş kapıları tarihi Lefkoşa'yı birbirine bağlamaktadır. Ledra Palace geçiş kapısından geçerek gidilen ara bölgede bulunan Dayanışma Evi'nde iki toplumlu etkinlikler yapılmaktadır. Geçişlerin sağlanması özellikle Kuzey'de yaşayan eşcinsel bireylerin Güney Lefkoşa'da yaşayan ve Rumca konuşan Kıbrıslı LGBT topluluğu ile sosyalleşmesini sağlamaktadır.

Kıbrıs toplumunun aile yapısında eşcinsellik hâlen tabu hâlinedir. Eşcinselliğin utanç yönü, Kıbrıslı ailelerin buna verdiği yanıtları anlamadaki püf noktadır. Bu yüzden "Akdeniz'in tipik ahlaki kodu" olarak tanımlanan, toplumsal cinsiyet temelli "onur ve

utanç” ahlak sistemi ve eşcinsellik ile ilişkisi büyük önem taşımaktadır (Mitchell, 1996). Kuzey Kıbrıs'ta pek çok eşcinsel bireyin yaşamında kamusal ayıplanma korkusu hâlâ çok etkili ve geleneksel kavramların tesiriyle toplumsal cinsiyet ve cinsellik üzerindeki etkileri sosyal yaşamda birçok eşcinsel birey tarafından hâlen hissedilmektedir. Kıbrıs toplumunda heteronormatif ideoloji erkeğin bir iş sahibi olmasını ve bir kadınla evlenmesini dayatır. İdeal evliliğin heteroseksüel birlikteliklerin olduğu inancı toplumsal yaşamda hüküm sürmektedir. Öte yandan, kadınların evlenmeleri, çocuklarını yetiştirmeleri, büyütmeleri ve tam bir yetişkinliğe ulaştırmak için Kıbrıs'ın geleneksel rollerini gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Örneğin, bazı ebeveynler çocuklarından evlenerek ve çocuk sahibi olarak heteronormatif yaşam sürmelerini isterler ve böylelikle onlar için torun üretmelerine ihtiyaç duymaktadırlar.

LGBT ebeveynler oğlunun veya kızının yönelimini kamusal alanda gizli tutmaları şartıyla kabullenmektedirler. Eşcinsel çocuklar aileleriyle yönelimlerini rahat bir şekilde konuşamamaktadır. Ailesel homofobi aile hayatının önemli bir parçası olmuştur. Ailesel homofobi, aile üyeleri, akrabalar, arkadaşlar ve iş arkadaşları dâhil olmak üzere kendi iç çevrelerindeki eşcinsel bireyleri hedefler. İç halka ne kadar yakınsa, ailesel homofobi o kadar yoğun olabilir (Shulman, 2009). Kıbrıs toplumunun temel birimi olan aile, eşcinselliğe yönelik olumsuz tutumların ve duyguların en sık ifade edildiği ve içselleştirildiği bir bağlamdır.

2.4.2. 1960-2004: Siyasi, Politik ve Toplumsal Süreç

Uzun süre İngiliz sömürgesinde kalan Kıbrıs, 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte bağımsızlığını kazanmış ve iki toplumun yönetimde ortak olduğu Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Kıbrıs Cumhuriyeti kuruluş anlaşmasına göre Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler, nüfusları oranında (70:30), Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bütün kurumlarında temsiliyet hakkı elde etmişlerdir. Ancak Kıbrıs

Cumhuriyeti adındaki ortaklık üç yıl yaşayabildi ve 1963 yılında sona erdi. 1963 yılında adadaki iki toplum arasında başlayan çatışmalar, 1974 yılında Türkiye'nin garantörlük hakkını kullanarak adaya müdahale etmesi ile iki farklı yönetimin oluşturulması ile sonuçlanmıştır. Bu olay sonrası Güney'de kalan yönetim kendisini Kıbrıs'ın meşru sahibi olarak gören ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin devamı olarak gören Rum Yönetimi ayrıca uluslararası toplum tarafından da tek meşru devleti olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında, Rum Yönetimi 1974'te Türkiye'nin müdahalesini “işgal” olarak tanımlamaktadır (Kanol & Köprülü, 2017). Kıbrıs Cumhuriyeti 1960 yılında üç ülkenin (Birleşik Krallık, Yunanistan ve Türkiye) garantisi altında kurulmuş ve 1974'ten beri adanın Güney bölgesini kontrol etmektedir. Madde 10 Kuzey'de uygulanmasa da Kıbrıs Cumhuriyeti, 2004 yılından bu yana Avrupa Birliği'ne üyedir. Son 46 yıldır Kıbrıs anlaşmazlığını çözmeyi amaçlayan görüşmeler sürüyor. “2004 yılında Kıbrıs AB'ye de facto bölünmüş bir ada olarak katıldı, ancak Kıbrıs'ın tamamı AB bölgesidir” (Kaya vd, 2020).

Buna karşılık, Kuzey Kıbrıs'a yerleşen Kıbrıs Türk Toplumunu 1976'da Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kurmuş, 1979'dan beridir devam eden görüşmelerin herhangi bir sonuca varmaması üzerine 1983 yılında kendi bağımsız Cumhuriyeti olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) kurmuştur. KKTC, Türkiye dışında Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkeler tarafından, 541 sayılı “7. Tüm Devletlere Kıbrıs Cumhuriyeti dışında herhangi bir Kıbrıs Devletini tanımamaları çağrısında bulunun” (BM Güvenlik Konseyi, 1983: 2) önergesi nedeniyle yasal olarak tanınmamaktadır. Bu nedenle, Kuzey Kıbrıs 1983'ten beri tecrit ve tanınma eksikliği ile karşı karşıyadır (Kaya vd, 2020).

1979 yılından itibaren devam eden Kıbrıs Sorunu ve bu bağlamda Birleşmiş Milletler (BM) arabuluculuğunda soruna çözüm bulmak için yapılan görüşmeler bugüne değin sonuçsuz kalmıştır. Rauf Raif Denktaş, Kıbrıs Türk Federe Devleti ve sonrasında kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanlığını uzun süre devam

ettirmiştir. Bu süreçte KKTC'nin dış dünya ile olan bağlantısı sadece Türkiye üzerinden sağlanmakta ve bütün politik, siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkiler tek boyutlu olarak Türkiye bağlantılı yürümekteydi. Bu da KKTC'yi dünyadan kopuk, tecrit edilmiş ve dünyadaki gelişmelerle entegre olmaktan uzak, yalnız ve içine kapanık bir yapı hâline dönmüştür. Rauf Raif Denktaş liderliğindeki KKTC daha çok milliyetçilik ve milli duyguların yüceltildiği ulusal bir kimlik oluşumuna tanıklık etmiştir. Bu süreçte sol duruşta olan ve bu yönetimin yaptıklarına karşı çıkan muhalif fikirleri beyan eden solcular ya “vatan haini” ilan edilmiş ya da “tutuklanmış” veya “sansür” ile susturulmaya çalışılmıştır (Kanol & Köprülü, 2017).

Ancak 1993 yılında Güney'de bulunan Rum yönetimin, Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında adanın Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik başvurusu ile birlikte Kıbrıs sorununda da farklı bir dönemin başlangıcı olmuştur, Uzun süre “çözumsuzlük çözümdür” politikası yürüten sağ-milliyetçi politik kanat (sağ partiler temelli şekillenen hükümet ve ulusal-milliyetçi politikalar) ile Rauf Raif Denktaş ve Türkiye arasındaki göbek bağı diye nitelendirilecek yakın müttefiklik, Rum yönetimin bu başvurusu ile temelinden biraz sallanmıştır (Dayıoğlu&Köprülü, 2019). Türkiye açısından adanın bütünü ile AB toprağı olarak birliğe girmesi buradaki varlığını tehlikeye atan, yıllardır sürdürdüğü ve milli güvenlik tanımında önemli bir dama taşı olan “Kıbrıs” sorununda büyük bir cephe kaybetmek olarak algılanmıştır. Diğer taraftan Kıbrıs Türk tarafı için, 1983'ten bugüne kadar ülke yönetiminde söz sahibi olan Denktaş milliyetçi kanat açısından politikalarının devamlılığı için büyük bir tehdit oluştururken, bunun tam karşısında duran “sol” diye nitelendirilecek muhalif kesimler için ise bulunmaz bir fırsat penceresi olarak 2000 yılların başları, Rum yönetimin AB üyelik tarihinin yaklaşması ve Türkiye'de AB üyeliğini ileriye götürmek isteyen AKP'nin iktidara gelmesi ve Kıbrıs konusunda keskin adımlar atma isteği ile birlikte Kıbrıs'ın kuzeyinde yeni bir politik dinamizmi yaratmıştı (Dayıoğlu&Köprülü, 2019). 2000'li yıllardan başlayarak, KKTC'de giderek artan

Denktaş ve var olan siyasi yapı karşısı büyük mitingler düzenlenmiştir. Bu mitingler dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri (BMGS) Kofi Annan tarafından hazırlanan ve taraflara sunulan “Çözüm Planı” ve referandumla adanın birleştirilmesi ve Birleşik Kıbrıs’ın AB’ye bir bütün olarak girmesini talep etmekteydi. Bu süreç uzun süre “çözumsuzlük çözümdür” politikası ile Türkiye’deki asker-sivil milliyetçi söylemin kalesi ve destekçisi olan Rauf Raif Denktaş’ın siyasi yaşamına son noktayı koydu. 2004 yılında üyelik tarihinin belli olması, yoğun şekilde devam eden müzakereler sonucunda Annan Planı’nın son şeklini alması ve referanduma sunulması, ardından referandumda Kıbrıs Türk tarafının ezici çoğunlukla plana ve birleşik Kıbrıs’ta “evet” demesi ve son olarak Türkiye kanadında AB üyeliği ve birleşme yönünde destek olması sonucunda Rauf Raif Denktaş 2005 yılında yapılan seçimlere girmede ve bu seçimlerde sol parti adayı Mehmet Ali Talat KKTC’nin ikinci cumhurbaşkanı seçildi(Kanol & Köprülü, 2017).

Bu süreç, KKTC’de hem siyasi hem politik hem de toplumsal açıdan yeni değişimlere zemin hazırladı. Politik açıdan Avrupa Birliği ile daha yakın olan, dünyaya daha yakın ve daha entegre olmuş, yeni bir uluslararası kimlik kazanma çabasında olan KKTC ve Kıbrıslı Türkler için bir diğer önemli dinamik ise daha önce konuşulmayan konular , toplumda çok da görünür olamayan ve milli kimlik kisvesi altında bastırılan grupların hakları ile ilgili bir alanın açılmasıydı. 2003 yılından itibaren AB eksenli gelişen bu toplumsal hak hareketleri, özellikle bazı gruplar için önemli bir fırsat olmuştur.

2003 yılında ana sol parti Cumhuriyetçi Türk Partisi’nin iktidara geçmesi ile siyasi erk daha önceki politikaların aksine siyasi söylemi daha insan hakları ve demokrasi temelinde şekillendirmiştir. Bu bağlamda, 2003 yılından itibaren süregelen süreçte, kadın hakları başta olmak üzere, KKTC için radikal olabilecek nitelikte olan LGBTİ hakları da konuşulmaya ve kamusal alanda, söylemde ve hatta sivil toplum pratiklerinde de yerini almaktadır (Polili, 2011).

Ada'nın Kuzey'inde ve Kıbrıs Türk yönetiminin altındaki bölgede değişim daha da geç gerçekleşmiştir. Eşcinsel bireyler arasındaki cinsel ilişkiler 2014 yılına kadar suç kabul ediliyordu. Bu açıdan Kıbrıs'ın Kuzey'i eşcinselliğin yasal olarak "doğaya aykırı" bir suç olarak kabul edildiği ve rıza gösteren erkekler arasında cinsel ilişkinin hapis cezası ile cezalandırıldığı son Avrupa toprağıydı (Polili, 2011).

2004 yılında tamamlanması beklenen Avrupa Birliği müzakerelerinin başlaması ile adanın yeniden bütünleşmesi için yeni bir fırsat doğmuştur (Featherstone, 2000). Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Annan Planı ile hedeflenen Kuzey ve Güney Kıbrıs'ın birleşerek Avrupa Birliği'ne üye olmasıydı. Annan Planı ile Avrupa Birliğine katılım beklentisi, uluslararası toplumla ilişkisi kısıtlı olan Kıbrıslı Türklerde dönüştürücü etki yarattı. Kuzey Kıbrıs'ın yasal olarak tanınmaması uluslararası toplum ile entegrasyonu ve işbirliği engellenmekte ve bu sebeple uluslararası siyasi, hukuki, sosyal ve kültürel değişimlerin dışında kalmaktaydı. Sonuç olarak, Annan Planı Kıbrıs Türk yönetiminin değişim ve dönüşümünü gerçekleştirmek için uygun bir zemin sağladı (Diez & Tocci, 2009). Kıbrıs Türk toplumu adanın yeniden birleşmesi ve uluslararası toplum ile siyasal, hukuki, sosyal ve ekonomik olarak entegre olmak için 2004 yılında büyük gösteriler ve mitingler düzenledi (Kyris, 2011). Toplumsal değişim için uygun olan ortamda LGBTİ, kadın ve engelli bireylerin haklarını savunan birçok sivil toplum örgütü kuruldu (Human Dignity Trust, 2019). 2008 yılında Homofobiye Karşı İnisiyatif kurularak Homofobi ve Ceza Yasası ile ilgili maddelerin değişimi konusunda çalışmalar başlatıldı (Queer Cyprus, 2011). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları konularında çalışmalar yapan Feminist Atölye (FEMA) 2008 yılında kuruldu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sözcüsü Fatma Ekenoğlu tarafından Fasıl 154 Ceza Yasası'nın 171, 172 ve 173. maddelerinin yürürlükten kaldırılmasına yönelik yasa taslağı meclise sunulmuştur. 2009 yılı Şubat ayında Avrupa Parlamentosundaki gruplar arası LGBTİ eş başkanı Michael Cashman, Kuzey Kıbrıs'ı ziyaret etmiştir. Michael Cashman ziyareti sırasında

“LGBTİ hakları ve AB’nin Rolü” başlıklı seminere katılarak konuşma yapmıştır. Konuşması sırasında Michael Cashman, cinsel yönelime karşı ayrımcılığı önlemek için yasal düzenleme yapılmasının önemine ve İngiliz sömürgecilik döneminden bu yana yasanın yürürlükte olduğunu belirtmiştir (Human Dignity Trust, 2019).

Eşcinsel bireylere karşı sivil toplumun gösterdiği çaba ve uluslararası toplumun desteklemesine rağmen, LGBTİ bireylere karşı ayrımcılık devam etmiştir. İki erkek birey, 2010 yılında Ceza Yasası 154. maddesi ve 171. bölümü kapsamında gözaltına alınmış ve doğaya aykırı ilişki suçu ile itham edilmiştir (ILGA Europe, 2013). Fasıl 154 Ceza Yasası 171. maddesi kapsamında Temmuz 2011’de iki erkek birey “doğaya aykırı cinsel davranışta bulundukları” ve “eve erkek getirdiklerinin komşular tarafından polise şikayet edilmesi” üzerine gözaltına alındı. Yunanistan, Malta, Türkiye ve Arnavutluk’taki LGBTİ örgütleri HOKİ tarafından yapılan açıklamayı destekleyici açıklamalarda bulunmuşlardır (Queer Cyprus, 2011). Kıbrıs Cumhuriyeti Maliye Bakanı Fasıl 154 Ceza Yasası 171. maddesi kapsamında Ekim 2011’de “doğaya aykırı cinsel ilişki” suçlamasıyla gözaltına alındı ve hakkında tutukluluk emri verildi (Queer Cyprus, 2011). Tutuklanan bireyler, mahkemede polis tarafından şiddet gördüklerini ifade etmişlerdi (Queer Cyprus, 2011).

Yaşananlar gözaltılar sonrasında harekete geçen HOKİ’nin girişiminin ardından Avrupa Parlamentosu Üyeleri’nden LGBTİ bireyleri destekleyici açıklamalar yükselmeye başladı. İngiliz parlamenter Michael Cashman, Fasıl 154 Ceza Yasası’nın söz konusu 171. Maddesi gerekçe gösterilerek gözaltına alınan ve tutuklanan kişilerin serbest bırakılması çağrısında bulundu (Human Dignity Trust, 2009). Yaşanan gözaltılar sonrasında Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP) 25 Ekim 2011 tarihinde ceza yasasında reform yapılması için meclise bir tasarı sundu (Kıbrıs Postası, 2011).

Avrupa Parlamentosu Kıbrıs Türk Toplumu ile İlişkiler Üst Düzey Temas Grubu üyesi olan Marina Yannakoudakis, 2011 yılında Kıbrıslı Türk Lider Devriş Eroğlu ve

önde gelen siyasi partiler ile eşcinsel ilişkilerin suç olmaktan çıkarılması için temaslarda bulundu. Görüşmeler sırasında Kıbrıslı Türk Lider Devriş Eroğlu yasanın değişimi konusunda Yannakoudakis güvence sağladı (Yannakoudakis, 2013).

Yannakoudakis'in görüşmeleri ardından, Fasıl 154 Ceza Yasası'nın değiştirilmesine yönelik bir yasa tasarısı meclise sunuldu ancak kabul edilmedi. Sunulan yasa kabul edilseydi Fasıl 154 Ceza Yasası'nın 171'den 173'e kadar olan maddeler değişmemiş ve cinsiyet bağlamında diğer sorunlu maddeler de yürürlükten kalkmış olacaktı. Yasanın değiştirilmesine yönelik ilk girişim başarısız olmuştur.

Kuzey Kıbrıs'ta yetkili otorite olarak görünen ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AIHS) taraf olduğu için insan hakları ihlallerinden birinci derece sorumlu tutulan Türkiye'ye karşı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) de HOKİ'nin desteği ile H.Ç. bir dava açmaya karar verir. Açılacak davaya göre Kıbrıs'ın Kuzey'inde var olan yasanın AIHS'ye göre özel ve aile yaşamının gizliliğin korunması, ayrımcılık, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele yasağına aykırı düşmekteydi (ECHR Sexual Orientation Blog, 2013). H.Ç.'inin Türkiye'ye karşı açtığı davayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) Ocak 2012 yılında görmeyi kabul etti (H.Ç. vs. Turkey, 2014).

İki erkek birey daha Şubat 2012 yılında Fasıl 154 Ceza Yasası 171. maddesi kapsamında bir kez daha gözaltına alındı. İngiliz parlamenter Michael Cashman, yaşanan tutuklamalara karşı büyük tepki göstermiştir. Cashman, yasanın değiştirilmesi için sivil toplum kuruluşları ve önde gelen siyasetçilere bir ziyaret gerçekleştirdi (Jenkin, 2012). Avrupa Parlamentosu milletvekili Yannakoudakis ise 2013 yılında, tasarının meclisten geçirilmesini sağlamak için bir kez daha adayı ziyaret etti. Yannakoudakis'in Kuzey'de bulunan yönetime uyguladığı baskı 2014 yılında yasanın kaldırılmasına büyük etki yarattı (Conservatives, 2013). Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin genel seçimleri kazanması ile reform çalışmaları parti milletvekilleri tarafından gündeme geldi. Partinin milletvekilleri

Doğuş Derya, Fazilet Özdenefe ve Tufan Erhürman Ceza Değişiklik Yasası 20/2014'ün meclisten geçmesi konusunda çaba gösterdi (KAOS GL, 2014).

Yaşanan reformların olmasında en önemli faktör, faal bir sivil toplumun oluşu ve LGBTİ aktivistleri ile LGBTİ örgütlerin ortaya koyduğu çabadır. Yasanın değişimi konusunda LGBTİ aktivistleri ve örgütlerin uyguladıkları stratejiler başarı ile sonuçlanmıştır. 2014 yılında Avrupa kamuoyu ve uluslararası kamuoyunun konuya gösterdiği ilgi, AİHM'de açılan dava yasa değişikliğinin olmasına büyük etki göstermiştir (Human Dignity Trust, 2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Alanın Tanımı

Özellikle sosyal bilimlerde araştırma konusunu seçmek, araştırmacının kendi endişeleriyle ilgilidir. 2017 yılında Envision Diversity Derneği'nde aktivist olarak çalıştıktan sonra LGBTİ+ hareketini analiz etmeye karar verdim. Envision Diversity Derneği uzun sürelerden beri inisiyatif olarak LGBTİ+ hakları için çalışmaları yürütmüş olan bir dernektir. Avrupa Birliği fonlarının alınmaya başlaması ile dernekleşme sürecini çalışma arkadaşlarımla beraber başlattık. Yasal süreçler tamamlandıktan sonra dernek olarak proje çalışmalarının hızlandırılması kararını aldık ve öncelikli olarak LGBTİ+ bireylerin görünürlüğünü sağlayacak proje fikirleri üzerinde odaklandık. Kuzey Kıbrıs'ta eşcinsellik hâlâ büyük bir tabu olarak görülmektedir. Bu nedenle Envision Diversity ve çalışanları olan bizler için öncelikli olarak insan hakları temelinde hak savunuculuğu yapmak büyük önem taşımaktaydı. Hazırlanan projeler sosyal medya ve yazılı medya içerisinde LGBTİ+ görünürlüğünün artırılmasını hedeflemekteydi. Görünürlük üzerine yapılan çalışmalar, insanların çevrelerindeki LGBTİ+ bireyleri fark etmeye itmiştir. Farkındalık çalışmalarının başarı göstermesi ise bu çalışmalara devam ederken farklı alanlarda da çalışmalar yapmamız gerekliliğini ortaya koydu. Alan içerisinde LGBTİ+ bireyler ile birlikte mücadele vermemin araştırma sürecime büyük katkı sağladığını düşünmekteyim. Alanda çalışmaya başladıktan sonra LGBTİ+ bireylere uygulanan baskıyı daha fazla hissetmeye başladım. LGBTİ+ bireylerin sorunları hakkında daha çok konuşuyor olmam nedeniyle yakın çevremdeki insanlar tarafından küçümseyici ve nefret dolu birçok tutumla karşılaştım. Televizyon programlarına katılıp LGBTİ+ haklarına ve görünürlüğüne dair konuşmam beni sosyal yaşamda daha fazla görünür hâle getirdi.

Aktivist olarak görünür olmak insanların olumlu ve olumsuz tepkileriyle karşılaşmama neden oldu. İnsanlardan olumlu tepkiler almak, kişilerin ön yargılarının değişebileceğini öğretti bana. Aynı zamanda olumsuz tepkiler hayatımda çok büyük değişimlere neden oldu. Bunlardan en önemlisi cinsel yönelimin herkes tarafından sorgulanmaya başlamasıydı. Kendi sorgulanma sürecimde eşcinsel bireylerin yaşamlarının nasıl baskı altına alındığını bire bir gözlemlemiş oldum. Çevremdeki neredeyse herkesin bir anda cinsel yönelimini sorgularken üzerimde kurdukları baskı ve nefret söylemi ile baş etmek araştırma sürecinde en zorlandığım durumlardan biriydi. LGBTİ+ bireylerin belki de tüm hayatları boyunca yaşadıkları baskı ve nefret söylemlerinin sadece ufak bir kısmını hayatımın kısa bir döneminde hissetmek dünyaya bakış açımı değiştirdi. Öncelikle çevremde etkileşimde olduğum birçok gey, lezbiyen ve biseksüel arkadaşım ile kurduğum iletişimde büyük değişim oldu. Örneğin, hem topluluğun bir üyesi oldum hem de konuyu onların gözünden görmeye daha da yaklaştım.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma süreçlerini irdedecektir. Bu nedenle yöntem olarak nitel analiz metotlarından yapılandırılmış, derinlemesine görüşme metodu seçilmiştir. Araştırma için Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 15 gey, lezbiyen ve biseksüel bireyle görüşülmüştür. Araştırmaya katılan katılımcılara açılma süreci ve sonrasında yaşamış oldukları deneyimlere dair sorular sorulmuştur. Görüşmeler, insanların deneyimlerine, kişisel algılarına, tutumlarına ve gerçeklik duygularına ulaşabilmek için yaygın olarak kullanılan bir araçtır. Yapılandırmanın derecesine bağlı olarak, görüşmeler yapılandırılmış görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve yapılandırılmamış görüşmeler olmak üzere üç kategoriye ayrılabilir (Fontana ve Frey, 2005). Yapılandırılmış bir görüşme, önceden tanımlanmış bir dizi soruyu içeren ve tüm katılımcılar için bu soruların aynı kaldığı bir görüşme tarzıdır. Bu

standardizasyon, katılımcıların ve araştırmacının araştırma sonuçları üzerindeki etkilerini en aza indirmeyi amaçlar. Yarı yapılandırılmış görüşme, önceden belirlenmiş sorular ile yürütülen fakat diğer yandan görüşmenin seyrine göre, detay olan ya da gerekli olduğu düşünülen bilgilere ulaşmak amacıyla ek sorulara da yer açan bir görüşme tekniğidir (Kuş, 2011). Zorunlu olmamakla beraber, görüşme sırasında sorulacak sorular üzerinde araştırmacı tarafından önceden hazırlık yapılsa bile, bu soruların sırası ve biçimlerinde değişiklik yapılabilmesine olasıdır. Yapılandırılmamış görüşme ise; yapılandırılmamış mülakat tekniği, antropoloji ve sosyoloji disiplinlerinde insanların sosyal gerçekliklerini ortaya çıkarmanın bir yöntemi olarak geliştirilmiştir. Punch (1998) Yapılandırılmamış görüşmeleri, sorgulama alanını sınırlayabilecek herhangi bir kategorize edilmeden, insanların karmaşık davranışlarını anlamının bir yolu olarak tanımlamıştır. Yapılandırılmamış görüşmede, araştırmacının gündeminden ziyade görüşülen kişinin yanıtları önemlidir. Bu çalışma özelinde, yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanılmasının nedeni, araştırma boyunca soruların dışına çıkmamak ve görüşmeyi odak noktasından saptırmamaktır. Bunun için çalışma öncesinde sorular üzerinde çalışılmış ve kapsayıcılıkları değerlendirilmiştir. Ön hazırlık tamamlandıktan sonra yapılandırılmış görüşme tekniği ile, çalışma kapsamında yapılan görüşmeler sürdürülmüştür. Böylelikle, katılımcıların ve araştırmacının araştırma sonuçları üzerindeki etkilerinin en aza indirilmesi amaçlanmıştır.

3.3. Araştırma Verilerini Toplama Süreci

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Görüşme formunu hazırlamadan önce yapmış olduğum birçok alan çalışmasına ek olarak kısa mülakatlar gerçekleştirdim. Bu mülakatlarda LGBTİ+ bireylerin

sorunlarını derinlemesine anlayabilmek için tematik kodlar olan “Aile, Okul, Sosyal Yaşam, İlişki vb.” gibi çeşitli kelimeleri onlara sorarak görüşmeler gerçekleştirdim. Gerçekleştirdiğim küçük alan çalışması sonucunda LGBTİ+ bireylerin açılma sürecinde birden çok sorunla karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Benzer temalar ve konulara ilişkili soruları gruplandırarak düzenledim. Birinci bölümde bireyleri tanımaya yönelik, ikinci bölümde genel yaşamsal tutumlarına yönelik sorular hazırladım. Soru formunun üçüncü bölümünde bireylerin cinsel yönelimi ve açılma sürecinde yaşadıkları deneyimlerine yönelik sorular ve dördüncü bölümde ise aile yaşamını tanımlamaya yönelik sorular hazırladım. Düzenlediğim soru formu ile bir gey ve bir lezbiyen katılımcı ile pilot mülakatlar gerçekleştirdim. Yapılan mülakatlar sonrasında ses kayıtlarını deşifre ederek soru formunun içerisindeki soruların işlerliğini kontrol ettim. Verilen cevaplar ile sorularda aranan temalara ne kadar yanıt bulunabildiğini iki görüşmeciden gelen cevaplar üzerinden karşılaştırılarak inceledim. Katılımcılara açılma süreçlerine ilişkin deneyimlerinin anlatılması istendiği zaman ayrıntılı sorulan soruların onları rahatsız ettiğini fark ettim. Bu nedenle açılma sürecine ilişkin soruların yerlerinin değiştirilmesi ve aynı zamanda daha genel sorular sorularak görüşmecilerin yaşadıkları zor süreçleri daha rahat bir şekilde anlatabileceklerini fark ettim. Hassas konulara ilişkin sorular ve soruların yerlerinin değiştirilmesi gibi konular düzenlenerek soru formu taslağı son hâline gelmiştir.

3.3.2. Araştırmaya Katılan Görüşmeciler

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan on beş görüşmeciyle nitel araştırma yürüttüm. Kartopu örnekleme yöntemi kullanarak görüşmecilere ulaştım. Gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin; 6'sı gey, 3'ü lezbiyen, 4'ü biseksüel kadın ve 2'si biseksüel erkek bireydir. Mülakatlara katılan çoğu görüşmeci kimliklerinin açık olarak yazılmasını istemediler. Görüşmeyi kabul ederek kimliğinin açık olarak yazılmasını isteyen iki gey ve bir

biseksüel erkek birey bulunmaktaydı. Buna rağmen tüm görüşmecilerin kimlik bilgileri anonimleştirilerek yazılmıştır. Bulguların sunumu ve değerlendirmesi sırasında bireylerin takma adları ve hangi cinsel yönelime sahip oldukları baştan belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin takma adları Ali, Hasan, Cemal, Hüseyin, Cemil ve Ömer gey; Ayşe, Sevinç, Damla lezbiyen bireylerdir. Çiçek, Seren, Hatice, Sevim biseksüel kadın bireylerdir. Aytaç, Dinçer ise biseksüel erkek bireylerin takma adlarını ifade etmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin yaşları 20-45 yaşları arasında değişmektedir. Mülakatlara katılan gey bireylerin yaş aralığı 20 ile 45 arasında ve lezbiyen bireylerin yaş aralığı 20 ile 35 arasında bulunmaktadır. Biseksüel erkek bireylerin yaş aralığı 20 ile 25 ve biseksüel kadın bireylerin yaş aralığı 20 ile 40 arasında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireylerin eğitim durumları lise mezunu ve doktora mezunu olma arasında değişiklik göstermektedir. Gey bireylerden biri doktora mezunu, üçü lisans mezunu, biri ise yüksek lisans mezunu ve biri ise lise mezunudur. Lezbiyen bireylerin üçü lisans mezunudur. Biseksüel kadın bireylerin biri yüksek lisans öğrencisi, biri lisans biri ise yüksek lisans mezunudur. Biseksüel erkek bireylerin biri lisans mezunu, bir diğeri ise yüksek lisans öğrencisidir.

Araştırmaya katılan tüm bireyler çalışma yaşamında aktif olarak çalışmaktadır. Gey bireylerin dört tanesi özel sektörde, ikisi ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Lezbiyen bireylerin ikisi özel sektörde ve bir diğeri kamu sektöründe çalışmaktadır. Biseksüel kadın bireylerin ikisi özel sektör, biri ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Biseksüel erkek bireylerin ikisi de özel sektörde çalışmaktadır. Araştırmaya katılan bireyler Lefkoşa, Girne ve Gazimağusa kazalarında ikamet etmektedirler.

Tablo 1. Görüşmecilere İlişkin Bulgular

Yaş	Takma Ad	Biyolojik Cinsiyet	Cinsel Yönelim	Eğitim	Çalıştığı Sektör
25	Dinçer	Erkek	Biseksüel	Yüksek Lisans Öğrencisi	Özel Sektör
24	Aytaç	Erkek	Biseksüel	Üniversite Öğrencisi	Özel Sektör
27	Hasan	Erkek	Eşcinsel	Yüksek Lisans Mezunu	Özel Sektör
24	Cemal	Erkek	Eşcinsel	Üniversite Öğrencisi	Özel Sektör
29	Hüseyin	Erkek	Eşcinsel	Üniversite Mezunu	Özel Sektör
45	Ali	Erkek	Eşcinsel	Doktora Mezunu	Kamu Sektörü
34	Cemil	Erkek	Eşcinsel	Lise Mezunu	Kamu Sektörü
22	Ömer	Erkek	Eşcinsel	Üniversite Mezunu	Özel Sektör
23	Ayşe	Kadın	Eşcinsel	Üniversite Öğrencisi	Özel Sektör
36	Sevinç	Kadın	Eşcinsel	Üniversite Mezunu	Kamu Sektörü
26	Damla	Kadın	Eşcinsel	Üniversite Mezunu	Özel Sektör
27	Çiçek	Kadın	Biseksüel	Üniversite Mezunu	Özel Sektör
38	Seren	Kadın	Biseksüel	Üniversite Mezunu	Kamu Sektörü
24	Sevim	Kadın	Biseksüel	Yüksek Lisans Mezunu	Özel Sektör
25	Hatice	Kadın	Biseksüel	Yüksek Lisans Öğrencisi	Özel Sektör

3.3.3. Görüşme Süreci

Görüşme sürecine, uzun süre farklı projelerde çalışıp LGBTİ+ bireylerle birlikte toplumsal mücadele vererek başladım. Uzun süren çalışmalar sonucunda kurduğum güven bağı ile görüşmecilerimi ikna etmem kolaylaştı. İkna sürecinden sonra görüşmecilerimin görüşme sırasında gizli kalma taleplerini hassas bir şekilde ele alarak onların rahat bir şekilde mülakat vereceği ortamı yaratmaya çabaladım. Görüşmeler, çalışma ofisimde, evimde ve katılımcıya uygun kafelerde yapıldı. Kartopu örnekleme tekniği ile ilk olarak Envision Diversity Derneği aracılığıyla tanıştığım eşcinsel ve biseksüel bireylerle daha sonra ise onların tanıdığı bireylere ulaşarak görüşme sürecini ilerlettim.

“Kartopu örnekleme seçim tekniği, evren hakkındaki bilgilerin eksik olduğu ve evreni oluşturan bireylere ulaşmanın zor olduğu durumlarda kullanılan bir tekniktir. Bu durumda araştırmacı, örnekleme girmeye uygun olan birkaç kişiyle görüşerek onlardan aynı ölçüte uyan diğer kişiler hakkında bilgi toplar (Gönç Şavran, 2011: 145-146)”.

Uzun süre alan içerisinde gönüllü olarak çalışmam nedeniyle hiçbir katılımcı görüşmeyi reddetmedi. Küçük toplumlar içerisinde ve hassas konularda yapılan araştırmalarda güven bağının kurulması büyük önem taşımaktadır. Katılımcıların hayatlarında yaşadıkları sorunları kendi sorunun olarak benimseyerek onlar ile mücadele vermek hem yaşadıkları deneyimleri anlamayı hem de kurulacak güven bağını güçlendirmektedir. Görüşmeler 2018 yılı Temmuz ve Ağustos ayları arasında gerçekleştirildi. Tüm görüşmeleri yüz yüze gerçekleştirdim. Görüşme sürecim 1 saat ile 3 saat sürdü. Görüşmeye başlamadan önce katılımcıları soru formunda sorulacak sorulara cinsel yönelimleri nedeniyle deneyimledikleri olayları düşünerek cevap vermeleri konusunda bilgilendirdim. Sorular içerisinde cevap vermek istemedikleri soru olduğunda soruyu geçelim demelerinin yeterli olacağının bilgilendirmesini yaptım. Röportajlar sırasında ses kayıt cihazı kullandım. Görüşme başlamadan önce kayıtların benim tarafımdan deşifre yapılacağının bilgilendirmesini yaptım. Ayrıca gerçek isimlerinin transkriptlere dâhil edilmeyeceğini belirterek gerekli onayın alınması sonrasında kaydı başlattım. Görüşmeler sohbet gibi ilerledi. Görüşmeler sırasında katılımcılar kişisel hikâyelerinin yanı sıra, günlük rutinde karşılaştıkları kişilerden örnekler verdi. Böylece açılma süreçlerinin hikâyeleri ve diğer pek çok deneyimlerinden oluşan geniş bir veriye sahip oldum. Görüşmecilerin anlattıkları hikâyelerin ve fikirlerin küçük bir kısmını kullandım.

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada veriler incelenirken nitel analiz yöntemlerinden biri olan tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analizi açıklamadan önce, analiz yöntemini daha iyi anlamamız açısından başka kavramlar üzerinde durmakta yarar vardır. Nitel araştırmalarda analiz hem veri toplama sürecinde hem de veri toplama süreci bittikten sonra yapılır. Bu tür araştırmalarda analiz yapılma nedeni, şablonları, düşünceleri,

açıklamaları ve anlamları keşfetmektedir. Nitel veri analizinde genellikle içerik analizi yapılmakta ve toplanan verilerin düzenlenmesi, özetlenmesi ve yorumlanması analizin temel süreçleri arasında sayılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014: 240). Glaser ve Strauss'un da belirttiğine göre; "En sık kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve görüşme, sosyal olguların göreliliğini ve hareketliliğini bir an için de olsa yakalamaya ve anlamaya yöneliktir. Bu yöntemlerin en önemli avantajları, araştırılan konuyu, ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak vermesidir (1967'den aktaran Yıldırım, Şimşek, 1999: 19)". İçerik analizi nitel araştırma tekniklerinden sadece biridir. İçerik Analizi, iletişim içeriğinin bilimsel çalışması olarak tanımlanmaktadır. Yapılan görüşmelerde alınan ses kayıtlarının yazıya dökümü sonucunda ortaya çıkan verilerin incelenen konuyla ilişkili anlamları, bağlamları ve niyetleri referans alarak içeriğin incelenmesi asıl amaç olmaktadır (Prasad, 2008). Pek çok içerik analizi, belirli bir datayı neredeyse arşiv şeklinde tanımlamaktadır. İçerik analizi ile çalışan araştırmacılar, birçok açıklayıcı veriyi ve geniş bir arşive sahip olmalarına rağmen, bulguları çalışılan konu ile sınırlama konusunda dikkatli olmalıdırlar. Bu nedenle bazı bilim insanları yöntem olarak içerik analizinin kullanılmasını karmaşık, sınırlaması zor ve yanlı olarak değerlendirmekte ve analizin bilimsel önemini sorgulamaktadır (Neuendorf, 2002).

3.4.1. Tematik Analiz

Nitel araştırmalarda analiz hem veri toplama sürecinde hem de veri toplama süreci bittikten sonra yapılır. Bu tür araştırmalarda analiz yapılma nedeni, şablonları, düşünceleri, açıklamaları ve anlamları keşfetmektedir. Nitel veri analizinde genellikle içerik analizi yapılmakta ve toplanan verilerin düzenlenmesi, özetlenmesi ve yorumlanması analizin temel süreçleri arasında sayılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak,

Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014: 240). Tematik analiz, niteliksel analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniğinin içerisinde yer alan bir yöntemdir. Tematik analiz, metin içerisinde bir örüntü hâlinde ilerleyen anlam kalıplarını belirleyip analiz etmek için kullanılır (Joffe, 2012: 209-223). Tematik analizde, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini daha sonra bu birimlerin kategoriler hâlinde gruplandırılmasını ifade eder (Bilgin, 2006: 19). Bu kategorilerde, mesajın konusu, yönü, taşıdığı değerler, amaçlar, amaca ulaşmada başvurulacak yollar ya da çatışma konuları gibi çok çeşitli boyutlar ele alınabilmektedir. Araştırmacılar için dikkat edilmesi gereken husus ise, kategorilerin homojen, ayırt edici ve objektif olması gerekliliğidir. Bu kategorilendirmeler iki şekilde yapılabilmektedir. Önceden geliştirilmiş kategoriler kullanılabilir. Bu şekilde oluşturulan kategoriler “kapalı yaklaşım” olarak tanımlanmaktadır. Önceden geliştirilmiş kategoriler yoksa ya da bir temele dayanarak (kuram ya da model) bu yapılamıyorsa, araştırmacı kendi kategori sistemini geliştirebilmektedir. Bu şekilde yapılan kategoriler ise “açık yaklaşım” olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 2006: 20). Bu çalışmada bulgular bölümünde de görebileceğiniz gibi, açık kodlama metodundan yararlanılmış ve araştırmacı tarafından ilgili kategori, tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Tematik analiz içerisindeki açık kodlama tekniği, içerisinde yaratıcılık barındıran bir tekniktir. Araştırmacı tarafından yapılan her kodlama insanın karmaşıklıklarla başa çıkma stratejilerinin bir ürünü ve bunun ifade ediliş şekli olmaktadır (Bilgin, 2006).

Araştırmaya katılan bireylerle yapılan görüşmeler tamamlandıktan sonra ses kayıt cihazı dinlenerek kayıtlar yazıya aktarılmıştır. Görüşme sırasında yapılan konuşmalar bir değişiklik yapılmaksızın yazılmıştır. Hataları en aza indirmek için ses kayıtları bir kez daha dinlenerek veriler okunmuştur ve doğruluğu tespit edilmiştir. Görüşmecilerin ses kayıtlarından 300 sayfalık döküman elde edilmiştir. Araştırmanın analizini ortaya koymak için temalar oluşturulmuş ve veriler arasında yer alan bir kelime, cümle veya

paragraf gibi anlamlı bölümleri, oluşturulan temalar ile kodlama süreci gerçekleştirilmiştir. Kodlama süreci, araştırma soruları referans alınarak kolaylaştırılmıştır. MAXQDA 12 programı kullanılarak verilerin analizini gerçekleştirilmiştir.

3.5. Araştırmanın Temaları

Kodlamalar sonucunda araştırmada dört ana kategori ortaya çıkmıştır. Bu dört ana kategori; açılma süreci, açılma süreci sonrasındaki tepkiler, açılma sürecini zorlaştıran faktörler ve destek mekanizmalarıdır. Açılma süreci kategorisi içerisinde üç tema ve yedi alt tema yer almaktadır. Açılma süreci sonraki tepkiler kategorisi içerisinde üç tema ve altı alt tema yer almaktadır. Açılma sürecini zorlaştıran faktörler içerisinde ise iki tema ortaya çıkmıştır. Tablo 2’de araştırmada kullanılan kategoriler-temalar ve alt ilişkin görsel aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Araştırmanın Kategori, Tema ve Alt Temaları

Kategoriler	Temalar	Alt Temalar
Açılma Süreci		
	1. Kendine Açılma Süreci	1.1.Cinsel Yönelimini İlk Fark Etme 1.2. Cinsel Yönelimini Sorgulama Süreci 1.3.Cinsel Yönelimini Kabullenme Süreci
	2.Aileye Açılma Süreci	2.1.Anne ve Babaya Açılma Süreci 2.2. Kardeşine Açılma Süreci 2.3. Akrabalarına Açılma Süreci
	3.Arkadaşlarına Açılma Süreci	
Açılma Süreci Sonrasındaki Tepkiler		
	1.Tepkiler ve Hisler	1.1. Kişinin Kendine Sonrasında Yaşadıkları Tepkiler ve Hisler 2.1 Ailesinin ve Akrabalarının Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler 3.1 Arkadaşlarına Ailesinin ve Akrabalarının Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler
Açılma Sürecini Zorlaştıran Faktörler		
	1. Kendine Açılmasını Zorlaştıran Faktörler	
	2. Ailesine Açılmasını Zorlaştıran Faktörler	
	3. Arkadaşlarına Açılmasını Zorlaştıran Faktörler	
Destek Mekanizmaları		
	1. Profesyonel Destek	
	2. Çevreden Alınan Destek	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri ve Alanın Tanımı

Araştırma Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan, kendini Kıbrıslı Türk olarak tanımlayan bireylerden oluşmaktadır. Kıbrıs'ın Kuzey'inde LGBTİ+ bireyler yaşamış olduğu sosyal ve toplumsal tecrübeler (homofobi, damgalanma, taciz, dışlanma, transfobi vb), ayrımcılık ve diğer göze çarpan sorunların günümüzde devam etmesi, LGBTİ+ bireyler kimlik oluşumlarını olumsuz etkilemektedir. Bu LGBTİ+ bireylerin kimlik ve yaşamları için temel bir yapı taşı olan açılma (coming out) sürecini olumsuz etkilemektedir. Kıbrıs'ın Kuzey'inde bu konuda akademik olarak yapılan araştırmaların sayısı çok kısıtlıdır. Bu nedenle araştırma Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan bireylerle gerçekleştirildi. Kuzey Kıbrıs bölgesel bakımdan Gazimağusa, Girne, Lefkoşa, Lefke, Güzelyurt ve İskele kazalarından oluşmaktadır. Gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler çoğunlukla başkent olan Lefkoşa kazasında sosyalleşmekte ve örgütlenmektedir. Başkent içerisinde bulunan tarihi sur içinden Güney Kıbrıs'a geçiş sağlanabilmektedir. Özellikle geçişlerin sağlanması Kuzey'de yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin Güney Lefkoşa'da yaşayan Rumca konuşan Kıbrıslı LGBT topluluğu ile sosyalleşmesini sağlamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu iki toplumlu örgütlenme ve sosyalleşme etkinliklerine bir kez olsun katılım göstermiştir. Örgütlenmenin ve sosyalleşmenin başkentte olması nedeniyle alan çalışması Lefkoşa'da yürütülmüştür.

Araştırmaya katılan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin takma adları Ali, Hasan, Cemal, Hüseyin, Cemil ve Ömer gey; Ayşe, Sevinç, Damla lezbiyen bireylerdir. Çiçek,

Seren, Hatice, Sevim biseksüel kadın bireylerdir. Aytaç, Dinçer ise biseksüel erkek bireylerin takma adlarını ifade etmektedir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin yaşları 20-45 yaşları arasında değişmektedir. Mülakatlara katılan eşcinsel erkek bireylerin yaş aralığı 20 ile 45 arasında ve eşcinsel kadın bireylerin yaş aralığı 20 ile 35 arasında bulunmaktadır. Biseksüel erkek bireylerin yaş aralığı 20 ile 25 ve biseksüel kadın bireylerin yaş aralığı 20 ile 40 arasında bulunmaktadır. Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireylerin eğitim durumları lise mezunu ve doktora mezunu olma arasında değişiklik göstermektedir. Gey bireylerden biri doktora mezunu, üçü lisans mezunu, biri ise yüksek lisans mezunu ve biri ise lise mezunudur. Lezbiyen bireylerin üçü lisans mezunudur. Biseksüel kadın bireylerin biri yüksek lisans öğrencisi, biri lisans biri ise yüksek lisans mezunudur. Biseksüel erkek bireylerin biri lisans mezunu, bir diğeri ise yüksek lisans öğrencisidir.

Araştırmaya katılan bireylerin çalışma yaşamındaki durumları özel sektör ve kamu kurumu olarak değişiklik göstermektedir. Gey bireylerin dördü özel sektör ve iki birey ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Lezbiyen bireylerin ikisi özel sektör ve biri ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Biseksüel kadın bireylerin üçü özel sektörde ve biri ise kamu sektöründe çalışmaktadır. Biseksüel erkek bireylerin ikisi özel sektörde çalışmaktadır.

4.2. Açılma Sürecine İlişkin Bulgular

Katılımcıların verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerden ilki “Açılma Süreci”dir. Bu kategoride görüşmeciler tarafından verilen cevaplar, “Bireyin Kendine Açılması”, “Ailesine Açılması” ve “Arkadaşlarına Açılması” temaları ile ve bu temalar bağlamında, alt temalar aracılığıyla incelenmiştir.

4.2.1. Bireyin Kendine Açılma Süreci

Bireyin kendine açılması teması, hikayelerden hareketle sorulan sorulara verilen birçok cevabı içermektedir. Bu tema kapsamında, bireyin kendine açılması sürecini içeren cevaplar bulunmaktadır. Cevapların örnekleri, söz konusu tema kapsamındaki “cinsel yönelimi ilk fark etme”, “cinsel yönelimi sorgulama süreci” ve “cinsel yönelimi kabullenme süreci” olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

4.2.1.1. Cinsel Yönelimi İlk Fark Etme

Bu alt tema içinde katılımcıların cinsel yönelimi ilk fark etme ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. Cinsel yönelimi ilk fark etme sürecinden anlatılmak istenen, katılımcıların yönelimleri fark etme anında yaşadıkları deneyimleri ifade etmektedir. Katılımcıların ilk fark etme sürecine dair bulgular, dönem ve yaş bilgisine göre analiz edilmiştir. Uzun zaman alan bir süreç olması nedeniyle bu sürece ilişkin bulgular, sorgulama ve kabullenme süreci içerisinde analiz edilmiştir.

Gey bireylerden Hüseyin “üç-dört yaşından beri”, Ömer “on dört-on beş yaşından beri”, Cemal “ilkokul beşinci sınıfta”, Cemil “18 yaşında askere gitmesine 6 ay kala”, Hasan “lise sonlarda” ve Ali “ortaokul sonunda” cinsel yönelimlerini fark ettiklerini belirtmişlerdir.

Biseksüel erkeklerden Dinçer, “yedi-sekiz yaşlarından beri” ve Aytaç, “anaokul döneminde” cinsel yönelimlerini fark ettiklerini aktarmıştır.

Lezbiyen bireylerden Ayşe “dört yaşından beri” ve Sevinç “yirmi ve yirmi bir yaşlarından beri” cinsel yönelimlerini fark ettiklerini belirtmiştir.

Biseksüel kadın bireylerden Hatice “küçüklükten beri bildiğini”, Sevim “on üç-on dört yaşlarında”, Seren “otuz sekiz yaşında” ve Çiçek “lise sonda” cinsel yönelimini fark ettiğini anlatmıştır.

Ömer, cinsel yönelimini “hayat arkadaşıyla birlikte keşfettiğini” belirtmiştir.

Ömer kendini keşfettiği süreci şöyle ifade etmiştir:

“Etrafımdaki erkekler, kadınlardan hoşlanır. Onlar bir kadın düşünür ve onu arzular ama durum benim için öyle değil. Yani burda bir tuhafılık var, deyip başladı her şey ama o dönem daha Karpaz’daydım. 3-4 ay sonra Lefkoşa’da okula başladım ve o dönemde hayatıma biri girdi. Aslında ben her şeyi, kendimle ve genel LGBT ile ilgili olanları onunla birlikte keşfettim” (Ömer, 22, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda, Ömer çevresindeki erkeklerin kadınları düşündüğünü ve arzuladığını, kendisinin öyle olmayıp burada tuhafılık olduğunu hissettiğini belirtmiştir. Sonraki süreçte ise hayatına biri girdiğini, onunla birlikte eşcinselliği cinsel ve/veya romantik olarak deneyimlediğini ifade etmiştir.

Cemil, uzunca süre cinsel yönelimini keşfedemediğini, ancak askerde yaşadığı ilk cinsel ilişkisinin ardından kendini keşfettiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Cinsel yönelimimi askere gitmeme altı ay kala keşfettim. İlk cinsel deneyimimi de askerde yaşadım. ... Bir kabullenme süreci var, öyle bir süreçtir bu da yani. Keşfedersin ama olsa mıydı, olmasa mıydı; bu değişimi tam bilmediğin için, olayları anlamlandıramazsın. Ondan sonra kabullendim, sonuçta ben de böyle doğmuşum. Hiçbir zaman bulunduğum durumdan da utanmadım” (Cemil, 34, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda ise Cemil, yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişkinin ardından eşcinsel olduğunu keşfettiğini belirtmiştir. Sonra yaşadığı uzun süre sorgulama süreci sonrasında kendini tamam anlamıyla kabullendiğini ve yöneliminden utanmaktan vazgeçtiğini belirtmiştir.

Bu tema içerisindeki bulgular şu şekilde özetlenebilir: bireylerin cinsel yönelimini ilk fark etmesi 03-38 yaşları çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu, eşcinselliğini yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki deneyimlerinden sonra kendilerini sorgulamaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Seren cinsel yönelimini 38 yaşında yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki deneyimlerinden sonra keşfettiğini belirtmiştir. Diğer katılımcılardan Hatice ise cinsel yönelimini uzun süre “lezbiyen” olarak tanımladığını sonraki süreçte erkek arkadaşları ile yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki

deneyimlerinden sonra yönelimini tam anlamıyla keşif sürecini tamamladığını belirtmiştir.

4.2.1.2. Cinsel Yönelimi Sorgulama Süreci

Hüseyin cinsel yönelimi ilk keşif edişi sonrasında yaşadığı sorgulama sözleriyle anlatmaktadır:

“Tam olarak emin değilim ama çocukluğumdan beri yani kendimi bildim bileli üç dört yaşlarınd... Daha sonra ortaokulda hani neden ben kızlardan hoşlanmam diye kendime sormaya başladım” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda, Hüseyin üç dört yaşlarından beri erkeklere ilgisinin farkında olduğunu belirtmiştir. Ortaokulda neden kadınlardan hoşlanmadığını kendine sormaya başladığını belirtmiştir. Dinçer cinsel yönelimini 7-8 yaşlarında yaşadığı sorgulama şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Küçüklükten beri 7 8 yaşından beri farkında idim yani. Yani ilginçti aslında. Ben çok küçüklükten beri erkeklere ilgi duyardım ama kadınlara ilgi duyuşum artar ve azalır sürekli. Stabil değil erkeklere olduğu kadar. Küçükken mesela herkes işte kızlardan falan, kız arkadaşı ile falan iken ben erkeklere ilgi duyardım. Yani 7-8 yaşından beri var. Çok geç olan bir şeyler. Kabullendim de, bir şeyleri 18’ime kadar hiç kabullenemedim” (Dinçer, 25, YLÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Dinçer çok küçük yaştan beri erkeklere ve kadınlara ilgi duyduğunun farkında olduğunu ancak 18 yaşına kadar bu süreci kabullenmediği ifade etmiştir. Kadınlara karşı ilgisi bulunsa da ancak bunun stabil olmadığını, sürekli artıp azaldığını ifade etmiştir.

Sevinç, cinsel yönelimini ilk fark ediş sonrasında yaşadığı sorgulama sürecini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“O dönem ciddi bir depresyon geçirdim yani çünkü kabul etmek istemedim. En başta mesela neden ben, dedim neden ben böyleyim, neden ben herkes gibi değilim, ben bununla nasıl başa çıkacağım? Aileme söyleyemem, arkadaşlarıma söylerim. Böyle diyorlar, birine söyleme diyorlar. Hayır karşına iyi bir erkek çıkmadı, diyor en yakın arkadaşlarım. Beni anlayan biri yok mesela. O erkek, çok sevdiğim bir erkek ama hani

yakınlaştık sonra yani cinsellik yaşayamayacağımız için o benden uzaklaştı. Bunu sorguladım yani bizim arkadaşlığımız bu muydu yani, cinsellik mi olması gerekirdi? Mesela o beni terk mi etti, benimle artık bir daha konuşmayacak mı? Ama ben onu çok seviyorum mesela, gibi şeyler yaşadım” (Sevinç, 36, ÜM, KS).

Yukarıdaki alıntıda ise, Sevinç erkek arkadaşı ile yaşadığı deneyim sonrasında cinsel yöneliminin kadınlara olduğunun farkına vardığını belirtmiştir. Sevinç, yönelimini farkına vardıktan sonra depresyona girdiğini, başlarda yaşadığı yönelimi kabullenmediğini ifade etmiştir. Bu süreci ailesine ve çevresindeki arkadaşlarıyla nasıl paylaşabileceğini, bunun yanında yaşadıkları ile nasıl baş edeceğini bilmediğini ifade etmiştir.

Seren cinsel yönelimi 38 yaşında keşfettiğini ve sonraki süreçte yaşadığı, kendini sorgulama sürecini şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Bir yıl öncesine kadar kendimi bir hetoro zannederdim. Sayısını bilemeyeceğim kadar erkekle birlikte oldum, takıldım, flört ettim falan filan ama hiçbir zaman da diğer insanların tercihlerine aman nedir falan diyen bir insan değildim hatta. Yani aslında o kadar kapalıydım ki görmezdim bile, fark etmezdim. Şimdi mesela arkadaşım olup şimdi fark ettiğim insanlar var. Aa evet yahu, Ali de geydir. Aslında şimdi fark ederim ama o zaman fark etmezdim. Bir yıl önce biriyle tanıştım, o beni buldu aslında face’ten. Biraz yazıştık, görüşelim dedik; görüştük, oturduk ve kız bana konuşmaya başladı. O da bir biseksüel idi ama kendini uzun yıllar önce keşfetmiş insan idi. Konuşmaya başladı, konuşur konuşur ve otururum ve şey derim kendi kendime ‘İnanılmaz ne kadar tatlı yahu! Gerçekten dokunarak konuşmak isterim kendine falan. Şey, dedim kendine ‘Sana dokunarak konuşmak isterim.’ Kızı tabii yine de çok anlayamamışım o akşam çünkü o da söylemedi. Hatta bir erkekten bahsetti, kadınmış aslında anlattığı. Bana güvenememiş. O erkekten bahsedince ben de ayrıldığım erkeği anlattım. O akşam birbirimize açılmadık çünkü emin olamamış hislerimden. Ben bile emin değildim, o nasıl emin olsun. Yani tam da bu aylarda idi, tam da bir sene oldu. Birkaç gün yazıştık falan filan. Baktım ki yani ben kadına bildiğin aşık oldum falan. Öyle idi yani tam bir yıl önce. Garipti yani çok gerçekten” (Seren, 38, ÜM, KS).

Seren, son söylediklerinden anlaşıldığı üzere bir yıl öncesine kadar erkeklerle takıldığını, kendisini biseksüel olarak tanımlamadığını ifade etmiştir. Facebook üzerinden tanışarak görüştüğü kadından etkilendiğini ancak bunu ilk görüşme sırasında farkına varmadığını da aktarmış, kadınlardan hoşlandığını yaşadığı ilişki sonrasında farkına ettiğini belirtmiştir.

Sevim ise küçük yaştan beri farkında olduğu cinsel yönelimini, toplumun empoze ettiği birtakım durumlar nedeniyle homofobik bir insan haline gelip kendi cinsel yönelimini adlandıramadığını belirtmiştir. Bu duruma ilişkin yaşadıklarını ise şu sözlerle vurgulamıştır:

“Aslında küçüklükten beri biliyorum. Yani çocukken bilirdim, farkındaydım. Tam adlandıramazdım çünkü ne olduğunu bilmezdim ama içimden bir şey de bilirdim. Ne bildiğimi tam bilmezdim; bunun için de bazı istediklerimin yanlış olduğunu düşünürdüm çünkü toplumun bana empoze ettiği şeyler vardı. İlk başta homofobik bir insandım. Lise dönemlerinden mesela kendi bastırduğım şeylerden dolayı. Daha sonra bazı noktalara daha farklı açıdan bakmaya başladım. Kitap okudukça daha çok insanla tanıştıkça, nasıl diyeyim, bakış açımı genişlettikçe empati yapabilme yeteneğim de gelişti. Sonra da düşüncelerim” (Sevim, 24, YLM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Sevim, kendini çocukluktan beri farkında olduğunu ancak yönelimini adlandıramadığını belirtmiştir. Kadınlara yönelim gösterdiği zaman bunun yanlış olduğunu toplumun kendisine empoze ettiğini, bu nedenle yönelimini bastırıldığını ifade etmiştir. Bakış açısını geliştirmek için kitaplar okuduğunu ayrıca yeni insanlar tanıdıkça daha fazla empati yapabildiğini ifade etmiştir.

4.2.1.3. Cinsel Yönelimini Kabullenme Süreci

Bu alt tema içerisinde katılımcıların cinsel yönelimini kabullenme süreci ile ilgili bulgulara yer verilmiştir. “Cinsel yönelimlerini kabullenme sürecinden anlatılmak istenen, katılımcıların cinsel yönelimini kabullenip “ben eşcinselim” diyebilmesidir. Araştırmaya katılan bireyler, kendilerine bu söylemi kullandıkları andan itibaren kendilerini kabullenmelerinin uzunca bir süre sürdüğünü ifade etmişlerdir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir:

Ayşe cinsel, yönelimini farkına vardıktan sonra yaşadığı kabullenme sürecini şu sözleriyle anlatmaktadır:

“17 yaşına geldiğimde bir kızdan hoşlandım ve baktım gördüm ki böyle bir şey var. Duyardık da çevremizden; işte kız kıza, erkek erkeğe ilişkiler

olurmuş falan. Ben o zaman farkına varmaya başladım, her şeyi o zaman kabullendim” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukardaki alıntıda, Ayşe, 17 yaşına geldiği zaman bir kızdan hoşlandığını, sonrasında ise yaşadığı ilişkinin ardından yönelimini kabullendiğini ifade etmiştir.

Ömer kendini kabullenme sürecini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Etrafımdaki erkekler kadınlardan hoşlanır. Onlar bir kadın düşünür ve onu arzular ama durum benim için öyle değil. Yani burda bir tuhafılık var, deyip başladı her şey. O dönem Karpaz’daydım. 3- 4 ay sonra Lefkoşa’da okula başladım ve o dönem hayatıma biri girdi işte. Aslında ben her şeyi, kendimle ve genel LGBT ile ilgili olanları onunla birlikte keşfettim” (Ömer, 22, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda, Ömer çevresindeki erkeklerin kadınları düşündüğünü ve arzuladığını kendisinde durumun öyle olmadığını, burada bir tuhafılık olduğunu hissettiğini belirtmiştir. Sonraki süreçte ise hayatına biri girdiğini, onunla birlikte eşcinselliği cinsel ve/veya romantik olarak deneyimlediğini ifade etmiştir. Örneğin Ayşe ise ilk olarak kendini “dört yaşlarında” çevresindeki insanlardan farklı hissettiğini ancak 17 yaşında yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki sonrasında eşcinsel olduğunu kabullenmiştir. Sevinç ise, 21 yaşına kadarki süreçte kendini keşfedemediğini ancak sonrasında yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki ile eşcinsel olduğunu kabullenmiştir.

Cemil uzunca süre cinsel yönelimini keşfedemediğini, ancak askerde yaşadığı ilk cinsel ilişkisinin ardından kendini keşfettiğini ve sonrasında kabullendiğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Cinsel yönelimimi askere gitmeme altı ay kala keşfettim ilk cinsel deneyimimide asker de yaşadım. ... Bir kabullenme süreci var, öyle bir süreçtir yani. Keşfedersin ama olsa mıydı olmasamıydı, bu değişim miydi tam bilmediğin için olayları anlamlandırmıyorsun. Ondan sonra kabullendim, yani sonuçta ben de böyle doğmuşum. Hiçbir zaman bu durumdan utanmadım” (Cemil, 34, LM, KS).

Yukarıdaki alıntıda, Cemil yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişkinin ardından eşcinsel olduğunu keşfettiğini belirtmiştir. Sonra yaşadığı uzun sorgulama sürecinin ardından, kendini tamam anlamıyla kabullendiğini ve yöneliminden utanmaktan vazgeçtiğini belirtmiştir.

Çiçek, cinsel yönelimini farkına vardıktan sonra yaşadığı kabullenme sürecini şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Bir günde hemen kabul etmedim böyle bir şey olduğunu. Biraz aman aldı yani. Lise sonda anladım. Belki de üç dört yıl sonra... Yavaş yavaş kendime itiraf etmeye başladım, evet ben biseksüelim diye” (Çiçek, 27 ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Çiçek, cinsel yönelimini bir gün içinde hemen kabul etmediğini ifade etmiş, cinsel yönelimini keşfettikten sonraki süreçten sonra üç dört yıl sonra yavaş yavaş biseksüelim diyebildiğini belirtmiştir.

Bu tema içerisindeki bulgular şu şekilde özetlenebilir: Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireylerin çoğunluğu, eşcinselliğini kabullenme süreçlerini genellikle 20’li yaşlarında fark ettiklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılanların çoğu, yaşadığı cinsel ve/veya romantik ilişki deneyimlerinin ise 18 ile 25 yaş arasındaki dönemde gerçekleştiğini belirtmiştir. Yaşadıkları deneyimler sonrasında uzun bir süre yönelimini kabullenme süreçleri yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

4.2.2. Aileye Açılma Süreci

Aileye açılma süreci teması kapsamında, bireylerin ailelerine açılması sürecini içeren cevaplar ve söz konusu cevapların örnekleri, bu tema kapsamındaki “anne ve babaya açılma süreci”, “kardeşine açılma süreci” ve “akrabalarına açılma süreci” olmak üzere üç alt temada incelenmiştir.

4.2.2.1. Anne ve Babaya Açılma Süreci

Görüşmecilerin çoğunluğu açılma sürecinde anne ve babasına kendilerine tepki vereceklerinden dolayı korku yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Anne ve babalarına açılma sürecinde; araştırmaya katılan bireylerin anne ve babalarının cinsel yönelimlerini

kabullenmeyecek olmalarından dolayı yaşadıkları kaygının, açılma süreçlerini etkilediklerini belirtmişlerdir.

Bu alt tema içinde görüşmecilerin anne ve babalarına açılma deneyimleriyle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Anne ve babasına cinsel yönelimini açıklayan bireyler, “açıkladım” ve “sadece annem biliyor,” gibi yanıtlar vermişlerdir.

Araştırmaya katılan Cemal, Hüseyin, Damla, Hatice, Aytaç, Dinçer ve Ali, anne ve babasına açılma sürecini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Hatice, Aytaç, Hüseyin ve Cemal’in anne ve babası, başlangıçta bu durumu kabullenmediklerini ve yaşananlara oldukça olumsuz tepki verdiklerini ifade etmiştir. Cemal, anne ve babasının ilk aşamada kendisine tepki gösterdiğini belirtmiştir. Cemal, annesine ve babasına açıldıktan sonra ailesiyle psikolog eşliğinde durumu değerlendirmeye aldıklarını ifade etmiştir. Dinçer, yönelimini ilk olarak annesine açıkladığını, sonrasında ise annesinin kendisini değiştirmek için psikoloğa gönderdiğini ifade etmiştir. Dinçer psikoloğa gittiği süreçte annesi ile çok fazla çatışma yaşadığını, sonrasında annesinin bu süreci kabullendiğini belirtmiştir. Aynı zamanda annesi ile babasının ayrı olduğunu, babasının kendisinin biseksüel olduğunu bilmediğini belirtmiştir. Aytaç, annesine ve babasına cinsel yönelimi açıkladıktan sonra aralarında bir süre soğukluk yaşandığını, sonrasında ise ailesinin kendisini kabullendiği ifade etmiştir. Hüseyin anne ve babasına açıldıktan sonra annesinden aldığı tavrı şöyle ifade etmektedir:

“Yaşadığım bir depresyon sonrasında çok hızlı oldu tabii, yani o kadar çok hızlı oldu ki, çevremdeki insanları kaybetme hızımdaydı. O derece yani annem, anneannem... Herkese tavrı aldım eşcinselim dediğim zaman. Genel olarak yani hep böyle tepkili idiler yani” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla Hüseyin, cinsel yönelimini açıkladıktan sonra depresyon yaşadığını, anne ve babasının kendisine tepki gösterdiklerini ifade etmiştir. Hüseyin anne ve babasından aldığı tavır nedeniyle kendini herkesten soyutlamak zorunda kaldığını ifade etmiştir.

Cemal ise ailesine ilk açıldığı zaman, kendisini kabul etmediklerini ve onu psikoloğa götürerek kendisinin değişebileceğini düşündüklerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Bana bu sürecin geçebileceği yönünde bir bilgi verdiler. Bu sürecin bir geçiş dönemi olduğuna inandılar. Bunun benim hayat felsefem, benim kimliğim olduğu bilincine pek erişim sağlamadılar. Psikoloğa kadar bu böyleydi, psikologdan sonra bunun tersi olduğuna kanaat getirdiler. Sonuçta onlar da fark etti durumu” (Cemal, 24, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı kadarıyla, Cemal’in anne ve babası, ilk aşamada kendisine tepki göstermiş, Cemal ailesine açıldıktan sonra ailesi ile birlikte psikolog eşliğinde durumu değerlendirmeye almışlardır.

Hatice, annesinin, ilk açıldığında kendisini görmezden geldiğini sonrasında ise psikolog aracılığıyla ailesine açılma sürecini yaşadığını şu sözlerle ifade etmektedir:

“Yani ilk başta anneme açıldığım da duymazdan, görmezden geldi beni. Bu durum bir buçuk yıl sürdü. Ondan sonra psikoloğumun da desteği ile tekrardan açıldım anneme ve babama. İlk birkaç ay dışarı çıkamadım, bayağı paranoyaktım o konuda. Beni takip ettiklerini düşündüm. Öyle bir şey var mıydı bilmiyorum ama ailem çok detay olduğu için sıkıntılıydı. Sosyal medyadan da böyle girip baktıklarını düşünürüm bazı şeylere. Yani her anne baba yapar belki de bunu. Benimkiler durum gördükten sonra bana karşı kullandıklarından, benim için biraz sıkıntılı olur. Mesela arkadaşlarımdan da pek bahsedemem onlara. Bu yüzden halen öyledir ve sürecim devam etmektedir. Yani kabul ettiler mi etmediler mi bilmiyorum. Bir gün karşılarına LGBTİ olan biriyle çıksam ve birlikte olduğumu söylesem nasıl tepki verirler bilemem. Bu, beni çok korkutur yani. Şu anda onların karşısına biri ile çıkmaya gerek olmadığını düşünürüm açıkcası çünkü beni negatif yönden çok etkileyeceğini düşünürüm. Öyle birşey yaparsam ama gelecekte öyle bir gün olur mu ondan da çok emin değilim, açıkcası kendimi onların yanına kız arkadaşım ile giderken görmekte sıkıntı çekerim. Bir gün bir şekilde olacak diye düşünürüm. Kendi isteğim ile değil de onların yakalama sürecinde olabilir diye düşünürüm. Bir erkek arkadaşım olsa onlar için çok daha olumlu süreç olur, çok daha mutlu olurlar. Bu her zaman böyle oldu yani. Kiminle dışarı çıkıyorsun? Bir erkek ismi verirsem sormazlar bile ama hiç isim vermezsem işte nereye gideceksiniz, saat kaçta döneceksin gibi sorular olur. Biseksüel olarak da şeyden de, “privillage” diye bir şey var; eğer bir erkekle olursam sanki bunun verdiği özgürlükle, toplumun kabul ettiği bir ilişki olduğu için çok daha rahat yaşayacağım. Ailemin de etrafımdaki homofobik insanların da “Aa bak değişti, o bir sadece deneme süreciymiş” olarak algılayacağını düşündüğüm için de bundan çok korkarım. Mesela böyle bir şey yaşanabileceğinden daha geçmedim ama olabilecek bir şey olarakta görürüm” (Hatice,25, YLÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda, Hatice açılma sürecinde ilk olarak annesine açılmaya karar verdiğini ancak kendisinin ilk başlarda kabullenilmediğini belirtmiştir. Daha sonra annesi ile babasına psikolog aracılığıyla tekrardan açıldığını ifade etmiştir. Açıldıktan sonra ailesinin kendisini takip ettiğini düşündüğünü bu nedenle birkaç ay dışarı çıkamadığını da belirtmiştir. Anne ve babasının her şeyi çok detaylı şekilde incelediğini bu nedenle kendisinin bu süreçte paranoyak tavırlar alacak şekilde etkilendiğini vurgulamıştır.

Ali ailesine dolaylı olarak yaşadığı açılma sürecini şu sözleri ile ifade etmektedir:

“Açılma süreci yaşamadım, dolaylı oldu. Evliliği sormazlar sana, artık sormayınca anladık biz. Sen de anladın. Göz kırparlar sana. Sessizlik altındasın. Hasır altı edilmiş şeyler söz konusudur. Ama her iki tarafın da aslında anladığı bir şey var. Orda anlaşma var, yani açılma süreci benim için çok riskli idi açıkcası. Açılırsam zaten televizyonda beni birden çok kez seyrettiler konu ile ilgili. 2011’de Saris davası ile ilgili olarak çok fazla televizyona çıktım, yazı yazdı radyoya çıktım. Onun için o düşünceleri biraz daha ikinci defa doğrulandı, pekiştirildi annemle babama açılma süreci” (Ali, 45, DM, KS).

Yukardaki alıntıda Ali, ailesine doğrudan ben eşcinselim diyerek açılma süreci yaşamadığını belirtmiştir. Ali ailesinin süreç içerisinde yönelimini kabullendiğini ancak dile getirmeden bir anlaşmanın sağlandığını belirtmiştir. Daha sonraki süreçte birden çok televizyon ve radyo programına katılarak LGBT hakları savunuculuğu yaptığını, bu süreçte ise ailesinin ikinci kez yönelimini dolaylı olarak doğruladığını ifade etmiştir.

4.2.2.2. Kardeşine Açılma Süreci

Katılımcıların kardeşlerinden olumlu ve olumsuz tepki aldıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan Ayşe, Sevinç, Damla, Aytaç kardeşine açılma sürecini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sevinç eşcinsel olduğunu açıkladıktan sonra ablasının tam olarak bu durumu kabullenemediğini belirtmiştir. Ayşe ise ablasına açıldıktan sonra ablasından olumlu tepki aldığını belirtmiştir. Aytaç ise kardeşinden olumlu tepkiler almıştır. Damla ise küçük erkek kardeşinin anne ve babasının kendisini kabullenmediği için onun da olumsuz tepki verdiğini ifade etmiştir.

Ayşe arkadaşlarına söyledikten sonra ablasına açılma süreci yaşadığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Ablama söyledim, ablamda kötü tepki vermedi. Şu an aileme açık değilim, bütün arkadaşlarıma açığım. Herkesten iyi tepki aldım. Yani insanlar seni sevdiği zaman homofobik bile olsa bu, kafalarındaki fikri değiştirir. Beni sevdikleri için kimse bana kötü bir tepki vermedi” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukardaki alıntıda Ayşe, kardeşinin açıldıktan sonra kendisine kötü bir tepki vermediğini ifade etmiştir. Ablasının kendisini sevdiğini bu nedenle kendini kabullendiğini ifade etmiştir. Sevinç, ablasına açıldığını ancak sonrasında ablasının, onun yaşadıklarını anlamadığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Şimdi evet ablama ben açıldım, söyledim ama ablam bilemiyorum heteroseksüel olduğu için mi yada toplumun yetiştirdiği o heteroseksist düşünce biçimine sahip olduğu için miydi, beni açıkcası pek anlamadı. Birkaç kez öyle rencide edici şeyler duydum ki ablamdan, bu konuda şiddet gördüm. Gerçekten aile bireyi olarak cinsel yönelimimden dolayı şiddet gördüm sözlü olarak. Yani işte bir gün tartışıyorduk, eşiyile arası bozuktu. Ben da en nasıl böyle biri ile olabilirsin falan dedim. Sen ne ile birliktesin, kadınlarla, dedi. Öyle bir tepkisi oldu yani, öyle birkaç kez daha oldu ama tam hatırlamıyorum diğerlerini” (Sevinç, 36, ÜM, KS).

Yukarıdaki alıntıda Sevinç, ablasına açıldıktan sonra kendisine tepki gösterdiğini ifade etmiştir. Açıldıktan sonra ablasından rencide edici sözler duyduğunu belirtmiştir. Katılımcı, yaşadıkları tartışmada ablasının kendisine sözel şiddet uyguladığını ifade etmiştir.

4.2.2.3. Akrabalar Açılma Süreci

Araştırmaya katılan Cemal, Hüseyin, Damla, Aytaç, akrabalarına açılma süreci yaşadıklarını belirtmişlerdir. Damla akrabaları arasında sadece babaannesine açıldığını babaannesi ile iletişim kurarken ise açık olarak lezbiyen olduğunu ifade etmeden anlaştığını belirtmiştir. Aytaç ailesine açıldıktan sonra yakın akrabalarının da yönelimine karşı ilk başlarda olumsuz tavır aldığını ancak sonrasında onu kabullendiklerini ifade etmiştir. Hüseyin ise açıldıktan sonra teyzesinin ve kızlarının kendisine karşı olumlu

şekilde yaklaştıklarını belirtmiştir. Cemal anne ve babasına açıldıktan sonra kendisini kabullenmelerinin zaman aldığını ancak yakın akrabalarının bu konuda olumsuz tepki vermediklerini ifade etmiştir.

Damla, babaannesine cinsel yönelimini açıkladığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Benim dünya tatlısı bir babaannem var inanamazsın. Kadın 70 kusur yaşındadır ve bilir. Babaannem ile aramdaki ilişki şudur: Bilir, bildiğini bilmemi ister ama asla açık konuşmadık hayatıma giren insanları. Zaten yeni arkadaşım diye tanıştırdım ve anlar. Anlamasını sağlarım ama açık açık konuşmayız. Düşün her zaman desteğini hissedirim. Bu yaşta bir kadının bu noktaya gelmesi benim için çok büyük bir serüvendir. Örneğin ayrıldığım dönemlerde üzüldüm ya da problem yaşarım ya, gider yatacığımda ağlarım biraz. Bana neden ağladığımı sormaz hiç, sadece sever beni. Böyle bir ilişkimiz var ve bilir. İstanbul onur yürüyüşüne gittim. Geldikten sonra deneyimlerimi anlattı, burda katıldığımı zaten bilir” (Damla, 26, ÜM, ÖS).

Yukardaki alıntıda, Damla babaannesinin yönelimini bildiğini ancak kendisi ile açık açık konuşmadığını ifade etmiştir. Hayatına giren insanları arkadaşı olarak tanıştırdığını ancak babaannesinin, bu kişinin onun partneri olduğunu bildiğini belirtmiştir. İlişkilerinde yaşadığı problemleri babaannesine ile konuştuğunu, bütün deneyimlerini ona anlattığını ifade etmiştir.

Hüseyin cinsel yönelimini açıkladığı zaman teyzesi ve kızlarının kendisine karşı tek olumlu yaklaşımda bulunan akrabaları olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Bir tek İngiltere’de yaşayan teyzemin kızları ve teyzem biraz daha bu durumu kabullendiler gibi. Hatta bana biz farkındaydık, senin böyle olduğunu bilirdik ama senin bize bunu söylemeni bekledik, dediler” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hüseyin, açılma sürecini yaşadığı zaman kendisine tek destek olanların teyzesi ve kızları olduğunu ifade etmiştir. Teyzesi ve kızları, yöneliminin başından beri farkında olduklarını, süreç içerisinde açıklamasını beklediklerini ifade etmişlerdir.

4.2.3. Arkadaşlarına Açılma Süreci

Görüşmecilerin çoğunluğu açılma sürecinde arkadaşlarının kendilerine olumlu tepki verdiklerini ve yaşadıkları süreci desteklediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan Hüseyin, Cemal, Cemil, Damla, Seren, Hatice, Dinçer, Aytaç, Hasan ve Sevim arkadaşlarına açılma sürecini yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu açıldıkları arkadaşları ve yakın arkadaşlarından aldıkları desteğin, kendileri için önemli olduğunu belirtmiştir. Hüseyin arkadaşlarına açıldıktan sonra olumsuz tepki aldığını belirtmiştir. Cemil ise iş arkadaşlarına olumsuz bir olay sonrasında açıldığını ancak sonrasında olumlu tepki aldığını belirtmiştir. Ayşe, Hasan, Cemal, Seren, Aytaç, yaşadığı açılma süreci sonucunda arkadaşlarından destek aldıklarını söylemişlerdir ve bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Ayşe, içinde yaşadığı süreci birine anlatmak istediğini bu nedenle arkadaşına açıldığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“En yakın arkadaşıma olsun söylemem lazım çünkü içimde biriktikçe daha kötü olur. Birine anlatmak istersin. İlk başta en yakın arkadaşıma söyledim, tepki vermedi. Yani kötü bir tepki vermedi, ben seni her şekilde severim dedi” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ayşe, cinsel yönelimini çok uzun süre içinde sakladığını ancak bunu sakladıkça kötü hissettiğini, bu nedenle ilk başta en yakın arkadaşına açıldığını ifade etmiştir. Arkadaşının ilk başta tepki vermediğini ancak sonrasına onu her şekilde seveceğini belirttiğini aktarmıştır.

Hasan, iş başvurusu sırasında cinsel yönelimini açıkladığını, sonraki süreçte iş arkadaşları tarafından rahatsız edici bir durum yaşamadığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Yani dediğim gibi, bu insanlar benimle cinsel tercihlerimi bilerek bu işe başladı. Hiçbir zaman onlar benim aleyhime bir şey yapmadı. Belli bir süre sonra zaten aile gibi olursun. Ben onları rahatsız edecek incitecek ya da engelleyecek bir şey yapmadım. Aynı şekilde onlar da beni. Birbirimizden memnun olduğumuz için de bu şekilde bu sürer, yıllardır iş birlikteliği yapıyoruz” (Hasan, 27, YLM, ÖS).

Yukardaki alıntıda Hasan, iş arkadaşlarının cinsel yönelimini bildiğini, süreç içinde ise rahatsızlık verecek hiçbir olay yaşamadığını ifade etmiştir. Süreç içerisinde iş arkadaşları ile aile gibi olduğunu, bunun da çalışma ortamında huzurlu olmasını sağladığını belirtmiştir.

Cemil iş arkadaşları ile yaşadığı kötü bir olay sonrasında gerçekleşen açılma sürecini şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Hafta sonu erkek arkadaşımın çıktık. Girmeden iş yerinin arabası ile, Lefkoşa’ya gelecektik. İki arkadaşım geçerken bizi gördü. Pazartesi, iş yerinde kafeteryada annem ve babam orada iken o arabadaki oğlancık kimdi, sevgilin miydi diye sordular bana. Orda, düştüğüm durumu düşün, ortamı... Umuyorum ki zannedersem ailem duymadı. Duysaydı... Böyle patavatsız insanlara bence bir yaptırım, geriletici bir şey olması gerek diye düşünürüm. Bir kurum olması gerek, bunları çağırıp bir gözdağı versinler. Ben iş yerindekilere de söyledim. Ben buyum ama benden hiçbir beklentiniz olmasın, biz mesai arkadaşınız” (Cemil, 34, LM, KS).

Yukarıdaki alıntıda Cemil, iş arkadaşlarının kendisini erkek arkadaşı ile gördüğünü sonrasında ise ailesinin yanında bunu ima ederek sormaya kalkıştıklarını ifade etmiştir. Ailesinin cinsel yönelimini bilmediğinden dolayı yaşadığı sıkıntılı durum sonrasında iş arkadaşlarına açılmaya karar verdiğini de belirtmiştir.

Hüseyin çevresindeki arkadaşlarına açıldıktan sonra yaşadığı dışlanmayı şu sözleriyle ifade etmektedir:

“Sonra arkadaşlarım dediklerim beni hayatlarından soyutladılar. Yani sürekli görüşüp bir şeyler yapar, sosyal aktivitelerde bulunurduk. Balık avlamaya giderdik, çadır kurup kamp yapardık. Şimdiki gibi değildim, yani sadece iş arkadaşlarım yoktu. Sosyal aktiviteler yapabildiğim bir çevrem de var idi ama bu durumu öğrendikten sonra tamamen beni hayatlarından soyutladılar” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS) .

Yukardaki alıntıda Hüseyin, arkadaşlarına açıldıktan sonra soyutlandığını ifade etmiştir. Açılmadan önce arkadaşları ile balık avlamak ve kamp yapmak gibi sosyal aktiviteler yaptıklarını ancak açıldıktan sonra, onu tamamen hayatlarından soyutladıklarını ifade etmiştir.

4.3. Açılma Süreci Sonrasındaki Tepkiler

Katılımcıların verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerden ikincisi “Açılma Süreci Sonrası Tepkiler”dir. Görüşmeciler tarafından verilen cevaplar, bu kategoride, “Kendine Açılma Sonrasında Yaşadıkları Tepkiler ve Hisler”, “Aile ve Akrabalarının Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler” ve “Arkadaşlarına Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler” temaları ve bu temaların içerisindeki alt temalar ile incelenmiştir.

4.3.1. Tepkiler ve Hisler

Bu tema bağlamında açılma sürecini yaşayan katılımcıların; bu süreçte aile, akrabaları ve arkadaş çevresinden aldıkları tepkiler sonrasında yaşadıkları duygu ve hisler tema çerçevesinde analiz edilmiştir.

4.3.1.1. Kendine Açılma Sonrasında Yaşadıkları Tepkiler ve Hisler

Araştırmaya katılan görüşmeciler; kendilerine açılma ile birlikte **“korku”**ya kapıldıklarını ve **“depresyona girdiklerini”**, ayrıca **“kendini çok zor kabullendiklerini”** ifade etmişlerdir. Hüseyin, Cemil, Dinçer ve Damla kendilerine açılma sonrasında **“kendilerini çok zor kabullendiklerini”**, yaşadıkları sürecin çok zor olduğunu belirtmişlerdir. Hasan, Sevinç ve Hatice ise açılma süreci sonrasında **“depresyona”** girdiklerini vurgulamışlardır. Aytaç ise açılma süreci sonrasında insanların nasıl tepki vereceğini bilmediğinden **“korku”** yaşadığını belirtmiştir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Depresyon

Araştırmaya katılan görüşmeciler kendilerine açılma ile birlikte “depresyona” girdiklerini ifade etmişler; Hasan, Sevinç ve Hatice ise açılma süreci sonrasında “**depresyona**” girdiklerini vurgulamışlardır.

Sevinç, kendini keşif sonrasında yaşadığı depresyona şu sözleriyle işaret etmektedir:

“20-21 falan yaşlarımda keşfettim. Benim zaten net olarak eşcinselliği anlamam, bir erkekle yaklaşmam ve bunu istemediğimi fark etmem üzerinedir. Tam olarak ben eşcinselliğimin tanısını öyle koydum yani. Eşcinselliğimi fark ettikten sonra bir **depresyon geçirdim**” (Sevinç, 36, ÜM, KS).

Yukardaki alıntıda Sevinç, erkek arkadaşına yaklaşması sonrasında heteroseksüel ilişki yaşamak istemediğinin farkına vardığını belirtmiştir. Yaşadığı deneyim sonrasında kendisine, “eşcinsel olduğu” tanısını koyduğunu da ifade etmiştir. Eşcinselliğini farkına vardıktan sonra ise **depresyon süreci** yaşadığını aktarmıştır.

Hasan kendini tanımlayamadığı bir süreç yaşadığını söylerken, kendisinin bu süreci yaşarken ailesi ve okulunda rehber öğretmeni tarafından hiçbir şekilde desteklenmediğini, bu nedenle kendini tanımlama sürecini çok zor atlattığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Bilgi verseydi belki de benim bu durumu kabullenme sürecim daha farklı olabilirdi. Keşke ilk okuldan, orta okuldan fark edilse idi ailem tarafından ya da rehber öğretmenim tarafından. Ben rehber öğretmenle konuşmayı severdim. Gider oturur, derdimi anlatırdım; annemle babamla böyle oldu falan filan diye. Belki de daha erken keşfedilse ve fark edilseydi, bu durumu daha **çabuk kabullenebilirdim veya bu kadar depresyona girmezdim**” (Hasan, 27, YLM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hasan, okuldaki rehber öğretmeni ile sık sık görüşmesine rağmen kendisinin yönelimini fark etmediğini ifade etmiştir. Ailesinin ve rehber öğretmenin cinsel yönelimini keşfetmesine destek olmamasının, onun çok uzun süre depresyon yaşamasına neden olduğunu da belirtmiş, aile üyeleri bu konuda kendisini desteklemiş olsa, yaşadığı süreçleri çok daha kolay atlatacağını ifade etmiştir.

Kendini İyi Hissetmesi

Ömer kendine açılma sonrasında “rahatlama yaşadığını” şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Kısa bir dönem **öyle bir tribe girdim ki!** “Acaba” mı diye kendimi sorguladım ama sonra annemlerin tutumunu öğrenince dahada **rahatladım**. Bu senin yaşamındır , sen yapacaksın her şeyi” (Ömer, 22, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ömer, kısa bir süre kendini kabullendikten sonra kendini kötü hissettiğini ancak ailesinin tutumunu öğrendikten sonra rahatladığını belirtmiştir.

Korku

Aytaç; bu keşif süreci sonrasında hep korku içinde olduğunu, cinsel yöneliminin duyulduğu taktirde ailesinin nasıl tepki vereceğini bilmediğinden korktuğunu belirtmiştir:

“İçimde hep bir **korku vardı**. Sonuçta bu şeyin de toplumun da bir etkisi olduğundan dolayı aman işte duyulursa ne olur, öğrenilirse ne olur, ailen öğrenirse ne gibi tepki verir falan filan gibi bir **korku oluşur içinde**” (Aytaç, 24, ÜÖ, ÖS).

Yukardaki alıntıda Aytaç, yönelimini keşif sonrasında toplumdaki insanların ona karşı nasıl tepki vereceğini bilmediği için **korku yaşadığını** belirtmiştir. Bu süreçte, yönelimini bilmediğinden ailesinin, bu durumu çevredeki **insanlardan öğrenmelerinden korktuğunu** belirtmiştir.

Kendini Soyutlama

Cemil, kendine “ben eşcinselim” dedikten sonraki sürecin çok zor geçtiğini şu sözleriyle anlatmıştır:

“Hiçbir sosyal yaşantım yoktu. **Kendimi soyutladım** ve öyle bir zor dönemden geçtim ki evde odamda kapalı idim. Devamlı müzik dinler, otururdum. **Sinirlerim bozulur, ağlardım**. Bayağı zor bir süreçten geçtim” (Cemil, 34, LM, KS).

Yukardaki alıntıda Cemil, yönelimini keşfettikten sonra, bir süre **kendini her şeyden oyutladığını** belirtmiştir. Bu süreçte yaşadıklarını kabullenmek için odasında sürekli olarak müzik dinleyip vakit geçirdiğini ifade etmiştir.

Kendini Çok Zor Kabullenme

Hüseyin, keşif süreci öncesinde okulda yaşadıklarından etkilendiğini, cinsel yönelimini çok zor kabullendiğini şu sözleriyle anlatmıştır:

“Okulda özellikle beden eğitimi derslerinde soyunma odalarında soyunmaktan çok **çekinirdim ve utanırdım**. Orda soyunmamak için eşofman takımlarımı okul üniformasının içinden giyerdim. Diğer arkadaşlarım gözümün önünde soyunduklarında veya bir birlerine el şakası yaptıklarında, örneğin birbirinin kilodunu indirip cinsel organını gösterdiklerinde **çok etkilenirdim**. Onlardan bunu okuyup kendi başıma öğrendim. Kabullenme süreci **çok zordu benim için**. Dediğim gibi **toplumun dışladığı bir varlık olduğumdan, çok zor kabullenebildim**” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukardaki altında Hüseyin, kendini keşfettikten sonra yönelimi hakkında öğrenmesi gereken bilgileri kendi başına öğrendiğini belirtmiştir. Bu sürecin çok zor geçtiğini, kendini toplumdan dışlanan bir varlık olarak hissettiği için, çok zor kabullendiğini ifade etmiştir.

4.2.1.2. Aile ve Akrabalarının Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler

Ayşe; aile ve akrabalarından sadece ablasına açıldığını ve onun ise kendisine “destek” olduğunu belirtmiştir. Damla ise yadıklarını ailesinde sadece babaannesi ile paylaştığını, onun kendisine “destek” olduğunu ifade etmiştir. Aytaç ise aile ve akrabalarına açılma sonrasında kendisine önce tepki gösterdiklerini, sonrasında ailesinin de “kabullenme sürecine” girdiğini belirtmiştir. Hatice, ailesine ve akrabalarına açıldıktan sonra anne ve babasının kendisi için “gelecek kaygısı” yaşadığını ifade etmiştir. Hüseyin ise anne ve babasının kendi kurallarına uyması koşulu ile yönelimini

“şartlı kabul ettiklerini” belirtmiştir. Ömer aile ve akrabalarına açıldıktan sonra “rahatlama” yaşadığını ifade etmiştir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Destek

Ayşe, kendini kabullendikten sonra kardeşinden olumlu tepki aldığını şu sözleriyle anlatmıştır:

“İlk başta kimseye söylemedim ne arkadaşlarıma ne aileme sonra yavaş yavaş dedim ki en yakın arkadaşına olsun söylemem lazım çünkü içimde biriktikçe daha kötü olur. Birine anlatmak isten. İlk başta en yakın arkadaşına söyledim, tepki vermedi yani kötü bir tepki vermedi. Ben seni her şekilde severim, dedi. **Sonra ablama söyledim, ablam da kötü tepki vermedi.** Şu an aileme açık değilim. Bütün arkadaşlarıma açığım ama ve herkesten iyi tepki aldım. Yani insanlar seni sevdiği zaman homofobik bile olsa kafalarındaki fikri değiştirir. **Beni sevdikleri için kimse bana kötü bir tepki vermedi**” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ayşe, ilk olarak arkadaşına, sonrasında da ablasına açıldığını belirtmiştir. Ablasına açılması sonrasında, ablasının kendisine kötü tepki vermediğini ifade etmiştir.

Damla, babaannesine cinsel yönelimini açıkladığını ve babaannesinin, onu desteklediğini şu sözleriyle anlatmıştır:

“Benim dünya tatlısı babaannem var. İnanamazsın, kadın 70 kusur yaşındadır ve işte bilir. Babaannemle aramdaki ilişki şudur: Bildiğini bilmemi ister ama asla açıkça konuşmadık hayatıma giren insanları. Zaten “yeni arkadaşım” diye tanıştırırım ve anlar. Anlamasını sağlarım ama açık konuşmayız. **Her zaman desteğini hissederim bu yaşta bir kadının**” (Damla, 26, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Damla, ise babaannesine cinsel yönelimini açıkladığını ancak kendisi ile açık açık her şeyi konuşmadıklarını ifade etmiştir. Hayatındaki insanları babaannesi ile arkadaşları olarak tanıştırdığını ve her zaman onun desteğini hissettiğini belirtmiştir.

Kabullenme Süreci

Aytaç, açılma süreci sonrasında ailesi ile yaşadığı süreci sözleriyle ifade etmiştir:

“Aile soruyordu sen eşcinsel misin, bilmem ne, diye. Bir iki yıldan sonra artık söyledim. Önceleri tepki olmadı. Tepki verip de daha fazla zarar vermeyelim, gibiydiler. Bir süre geçtikten sonra **tepki göstermeye başladılar**. Artık o süreç geçti sandılar, sonra da artık bir partnerim olunca bir **kabul sürecine geçtiler**” (Aytaç, 24, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Aytaç, ailesinin eşcinsel olduğunu uzun süre sorguladığını, açıldıktan sonra ise kendisine tepki gösterdiklerini ifade etmiştir. Sonraki süreçte ailesinin kabullenme sürecine geçtiğini de belirtmiştir.

Gelecek Kaygısı

Hatice ise cinsel yönelimini ailesine açıkladığı zaman, bunun Kuzey Kıbrıs’ta yaşanamayacak bir ilişki olduğunu, bu tarz ilişkilerin kapalı kapılar adında yaşanabileceğini hayatını sürdürebilmek için her zaman kendini gizlemek zorunda kalacağını söylediklerini şu sözleriyle ifade etmektedir:

“Annem bu konuda her zaman sıkıntılı. Şeyi savundu yani ben o ne zaman kendimi yeni keşfederken. İşte Helen’in programı vardı. Bu kadın işte lezbiyendir falan filan derdim. Kendine. Orda kendini korumaya alarak savunurdu. Şu anda bu kadın popülerdir diye kabul görür ama aslında insanların gerçek düşüncesi bu değildir, derdi. Sadece hoşgörülü davrandığını göstermek için böyle söylerdi ama aslında tiksiniyecek bir şeydir gibi de kendini dışa vururdu. Babamın bu konudaki görüşlerini çok da bilmiyorum. Açıkcası **çok korktuğum konulardır bunlar**. O yüzden oturup da masaya yatırtmadım açık bir şekilde. Sadece kendimi açıkladığım, açıldığım dönemde oldu. Annem, **böyle ilişkilerin Kıbrıs’ta yaşanmadığını, yaşanamayacağını, sadece kapalı kapılar ardında yaşanabileceğini ve hep kendimi saklayarak başka kimliğe bürünebileceğimi söyledi**. Babam sessiz kaldı. Kendine açıkladığımda çok ağladı ama. Hayal kırıklığından mı ağladı benim açımdan geleceğimi düşünüp de üzüldüğü için mi ağladı, tam olarak ne olduğunu bilmiyorum. **Kaygıları olduğunu biliyorum ama. Geleceğim hakkında bu şekilde açıklayabilirim yani**” (Hatice, 25, YLÖ, ÖS).

Yukardaki alıntıda Hatice, annesinin eşcinsel ilişkilerin Kıbrıs içerisinde yaşanmadığını ve yaşanmasının da sadece kapalı kapılar ardında olduğunu kendisine ifade ettiğini belirtmiştir. Ailesine cinsel yönelimini açıkladığı zaman ise babasının çok üzüldüğünü geleceği konusunda kaygılandığını aktarmıştır.

Şartlı Kabullenme

Hüseyin, ailesinin ilk başlarda tepki gösterdiğini, daha sonraki süreç içerisinde ise toplum içindeki davranışlarına dikkat etmesi konusunda onu uyardıklarını ve durumu halen kabullenmediklerini şu sözleriyle anlatmaktadır:

"İlk başta **çok tepki gösterdiler** ama işte ben anneme yani sen evlendin ve babamla bu durumu yaşadın, senin gibi başkasının da bunu yaşamasını istemezsin herhalde dedim. Kabullenemediler bu durumu. Evlenmeyecek misin falan diye sormaya başladılar. Dedim hayır evlenmeyeceğim çünkü kimsenin hayatı ile oynamaya hakkım yok, kimseyi kandırmaya benim hakkım yoktur. **Karşı cinse ilgi duymuyorum, dediğimde çok tepki gösterdiler.** Yaptığım açıklamalardan, konuşmalardan sonra kabullendiler diyemem tam olarak. Bana şart koştular. İşte vücudun ile ilgili herhangi bir değişiklik yapma, kıyafet giyim tarzınla ilgili herhangi bir değişiklik yapma, **toplum içerisinde mümkün mertebe düzgün davran gibi şartlar işte. Hani öyle çok da kabullenmiş gibi değiller aslında**" (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hüseyin, ailesiyle yönelimini paylaştığı zaman ilk başta kendisine tepki gösterdiklerini, sonrasında ise evlenip evlenmeyeceğini sorguladıklarını ifade etmiştir. Ailesinin, toplum içerisinde davranışlarına dikkat etmesi gerektiği konusunda kendisine şart koyduğunu da ifade etmiştir. Aynı zamanda bedeninde ve kıyafetlerinde değişikliğe gitmemesini de ailesinin, kendisinden talep ettiğini belirtmiştir.

Rahatlama

Ömer, ailesine açılmadan önce çevresindeki bir kişinin yönelimini ailesine söylemekle tehdit ettiğini zamanda kötü hissettiğini ifade etmiştir. Ailesine açıldıktan sonra kendini kabullendiklerini şu sözleriyle ifade etmiştir:

"Bence yaratılan tabu bizi çok gerer. Özellikle keşfetme sürecinde naparım ben, yanlış mı yaparım ya da işte bunu ailemler öğrendiğinde ya da işte ben bunu en yakın arkadaşşıma nasıl anlatacam, bu minimum işte. Kendini başkasına karşı sorumluluk sahibi hissetme şeyini bir şekilde bize empoze ederler ve oraya girince böyle şey olun, naparım ben bu doğru bir şey değil aslında; çok doğru bir şeydir. Bir dönem yaşadım, hiç emin değilim kimdi ama böyle galiba bir sabah kalktım ve böyle facebookta bir mesaj gördüm. İşte ben senin gey olduğunu bilirim ve işte sizin ailenin çok yakın arkadaşşıyım ve ben bunu söyleyecem falan. Böyle şey oldu idim nasıl kısa bir dönem öyle bir tribe girdi idim yani acaba mı, diye ama sonra **annemlerin tutumunu öğrenince daha da rahatladı idim yani bu senin yaşamındır, sen yapacan her şeyi** (Ömer, 22, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ömer, ailesine açılmadan önce yöneliminin ailesine söyleneceği konusunda tehdit edildiğini ifade etmiştir. Bu dönemde ise kısa bir süre kendini kötü hissettiğini belirtmiştir. Sonrasında ise ailesine açıldığını ve onların tepkilerini öğrendikten sonra rahatlama yaşadığını ifade etmiştir.

4.3.1.3. Arkadaşlarına Açılma Sonrasında Verdikleri Tepkiler ve Sonrasında Katılımcıların Yaşadıkları Hisler

Seren ve Sevim, arkadaşlarına açıldıktan sonra arkadaşlarının kendilerine "**destek olduğunu**" ifade etmiştir. Hüseyin arkadaşlarına ve çevresine açılma sürecinde "**çok çekindiğini ve utandığı**" ifade etmiştir. Cemal ise lisede okul arkadaşlarından "**dışlandığını**" ve "**sözlü tacize**" uğradığını belirtmiştir. Cemil ise arkadaşlarına yönelimi açıkladıktan sonra "**güvenilmediğini**" ve ona karşı "**sözlü tacizde**" bulunduklarını ifade etmiştir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Destek

Seren, açıldıktan sonra arkadaşlarının yönelimini çok normal karşıladıklarını şu sözleriyle anlatmıştır:

"Bütün arkadaşlarım **çok normal karşıladı**, hatta sana şöyle söyleyeyim, bazı yakın olanlar şaşırmadı da. Senden beklenirdi, gibi yorumlar da geldi, bir bu eksikti gibi de. En yakın dostum biseksüel olduğunu söylerdi hep. En büyük yakınlaşması bir kadınla öpüşmesi idi onun. Nasıl gardaş, dedi. Ben sana biseksüel kelimesini kullandığımda ilk benden duyduydun sen seneler evvel. Şimdi karşıma çıkıp bana bir kadına aşık oldun, göğüsleri öyle idi falan muhabbeti yapıyorsun. O çok şaşırdı. Çok alakasız insanlara da söyledim. Sonra denk geldi, hiç eleştirilmedim. **Dediğim gibi seçiciyim, hep böyle farkındalığı olan, eğitimli insanlardır çevremdekiler. Belki o yüzden hiç eleştirilmedim ve garip karşılanmadı yani**" (Seren, 38, ÜM, KS).

Yukarıdaki alıntıda Seren, çevresinde çoğu arkadaşına yönelimini söylediği zaman kendine olumlu tepkiler verdiğini ifade etmiştir. Yakın dostuna söylediği zaman ise ilk başta şaşırdığını ancak sonrasında çok normal karşıladığını ifade etmiştir.

Sevim açıldıktan sonra arkadaşlarından olumlu tepkiler aldığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Her şeyi anlatabilirim. **Beni olduğum gibi kabul ederler.** Mesela birinden hoşlandığım, kadın erkek ilişkilerime yorum yaparlar. Aynı şekilde kadına da yorum yaparlar çünkü bir farkı yoktur, onun bilincindedirler. **Canım sıkkın olduğunda gerek dertleşme, gerekse yaşadığım güzel şeyleri paylaşmak olsun, bunları anlatıp paylaşabilirim bu insanlarla.** Anlayabilirler ya da hayatıma giren kişiler ile yaşamışlıklar bu şekilde yani” (Sevim, 24, YLM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Sevim, açıldıktan sonra yakın çevresindeki arkadaşlarının kendisini desteklediğini belirtmiştir. Yaşadıklarını anlatabileceği bir arkadaş çevresi olduğunu, onu dinlediklerini, canı sıkıldığı zamansa onlarla dertleştiklerini belirtmiştir.

Ayşe arkadaşlarına açıldıktan sonra yaşadıklarını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“İlk başta kimseye söylemedim ne arkadaşlarıma ne aileme sonra yavaş yavaş dedim ki en yakın arkadaşıma olsun söylemem lazım çünkü içimde biriktikçe daha kötü olur. Birine anlatmak isten. İlk başta en yakın arkadaşıma söyledim, tepki vermedi. Yani kötü bir tepki vermedi. Ben seni her şekilde severim, dedi. Sonra ablama söyledim, ablam da kötü tepki vermedi. Şu an aileme açık değilim bütün arkadaşlarıma açığım ama ve herkesten iyi tepki aldım **yani insanlar seni sevdiği zaman homofobik bile olsa bu kafalarındaki fikri değiştirir beni sevdikleri için kimse bana kötü bir tepki vermedi**” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ayşe, açıldıktan sonra yakın çevresindeki arkadaşlarının kendisini desteklediğini belirtmiştir. Yaşadıklarını anlatabileceği bir arkadaş çevresi olduğunu, onu dinlediklerini, canı sıkıldığı zamansa dertleştiklerini belirtmiştir.

Çekinme ve Utanma

Hüseyin okul arkadaşlarından “çok çekindiğini ve utandığını” belirtmiştir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Hüseyin, okul arkadaşları ile yaşadığı süreci şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Okulda özellikle beden eğitimi derslerinde soyunma odalarında soyunmaktan **çok çekinir ve utanırdım.** Orda soyunmamak için eşofman takımlarımı okul üniformasının içinden giyerdim. Diğer arkadaşlarımın gözümün önünde **soyundukları, birbirlerine el şakası yaptığı, birbirlerinin kilodunu indirdiği veya cinsel organlarını gösterdiği zaman, bu durumlardan çok etkilenirdim.** Onlardan bunu okuyup kendi başıma öğrendim. Kabullenme süreci çok zordu benim için. Dediğim gibi toplumun dışladığı bir varlık olduğum için çok zor kabullenebildim” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hüseyin, okulda arkadaşları tarafından sürekli olarak kendisine kötü şakalar yapıldığını, bu nedenle kendini dışlanmış olarak hissettiğini belirtmiştir. Aynı zamanda kendini kabullenme sürecinin çok zor geçtiğini, sürekli olarak toplumdan dışlanan biri olarak hissettiğini belirtmiştir.

Dışlanma ve Sözel Taciz

Cemal, kendini kabullenme süreci sonrasında arkadaşlarının sözlü tacizine uğradığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Dışlanma, normal olmayan, anormal tavır tabirini kullandı. **O zamanki çocuk aklı ile, dışlamalar yaşandı. Bana bir iki kişi tarafından yapıldı bu. Onlar da eleştirdi beni; işte sen eşcinselsin, sen böylesin, sen kendi cinsine ilgi duyuyorsun, sen bizim yanımızda giyinemiyor ve soyunaman, edemen falan. Dışlama ve sözsel tacizdi bu**” (Cemal, 24, ÜÖ, ÖS).

Yukarıki altında Cemal, açıldıktan sonra arkadaşlarının bazılarının, eşcinsel olduğundan dolayı kendisine tepki gösterdiğini belirtmiştir. Okul içerisindeki dersler sırasında arkadaşlarının soyunma odasında kendisi ile birlikte soyunmak dahi istemediklerini ifade ettiklerini de belirtmiştir.

Güvensizlik ve Sözlü Taciz

Cemil iş ortamında bulunan arkadaşlarının cinsel yönelimini bildiğini ifade etmiştir. Ailesine açık olmayan Cemil, arkadaşlarının ailesinin yanında kendisine sözlü tacizde bulunduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

“İş çevrem bilir, patavatsızlar var içinde. Genelde **yasa yok olsa da uygulayan yok yoktur**. Yani bugün biri çıksın, bana burda sözlü saldırı yapsın, kim savunacak beni? Kimse var mı **arkamda duracak? Bir milletvekili, bir kurum, bir kuruluş? Bence yoktur**. Mesela iş yerinde bunu da yaşadım. Bir gün, Tolga ile o zaman ayrı evlerde kalmazdık. Hafta sonu çıktık erkek arkadaşımın evinden, Lefkoşa’ya geleceyik Hamitköy’den iş yerinin arabası ile. İki arkadaşım geçer, gördüler beni pazartesi iş yerinde kafeteryada. Annemle ile **babam orada iken “O arabadaki oğlancık kimdi, sevgilindi?” diye soru soruldu bana. Orda düşün benim kaldığım ortamı. Umuyorum ki zannedersen aile duymadı, duyaydı? Böyle patavatsız insanlara bence bir yaptırım, bir geriletici bir şey olması gerek diye düşünürüm**. Bir kurum olması gerek bunları çağırıp içeri bir gözdağı versin. Ben iş yerindekilere de söyledim. Ben buyum, ama benden hiçbir beklentiniz olmasın. Biz mesai arkadaşınız” (Cemil, 34, LM, KS).

Yukardaki alıntıda Cemil ise, ailesine açık olmadığı için arkadaşlarının ailesinin yanında özel yaşamına ilişkin şakalar yaparak kendisini zor durumda bıraktığını belirtmiştir. Yaşadığı sözlü tacizi şikayet edebileceği herhangi bir mekanizma veya yetkili olmadığını, bu nedenle kendini güvende hissetmediğini de ifade etmiştir.

4.4. Açılma Sürecini Zorlaştıran Faktörler

Katılımcıların verdiği cevaplardan oluşturulan kategorilerden üçüncüsü “Açılma Sürecini Zorlaştıran Faktörler”dir. Bu kategoride görüşmeciler tarafından verilen cevaplar, “Bireylerin Kendine Açılmalarını Zorlaştıran Faktörler”, “Ailelerine Açılmayı Zorlaştıran Faktörler” ve “Arkadaşlarına Açılmalarını Zorlaştıran Faktörler” başlıkları ile incelenmiştir.

4.4.1. Bireylerin Kendine Açılmalarını Zorlaştıran Faktörler

Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireylerin kendine açılma sürecini zorlaştıran faktörler arasında aile, toplumsal dışlanma, toplumun empoze ettiği roller ve cinsel yönelim konusunda bilgisizliğin yer aldığını ifade etmişlerdir. Görüşmeciler, çok uzun süre kendilerine heteroseksüel ilişkinin yaşanması gereken ideal ilişki olduğunun dayatılmasının, açılma süreçlerini geciktirdiğini ifade etmişlerdir. Kendilerini kabullenmelerini zorlaştıran diğer önemli faktörün ise ailelerinin kendilerini kabullenmemesi olduğunu belirtmişlerdir. Okul içerisinde cinsel yönelim ve kimlik konusunda desteklenmemeleri, açılma süreçlerini zorlaştıran faktör olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Hüseyin okulda genelde yalnız olduğunu rehber öğretmeni ile sık sık görüşmesine rağmen açılmasını desteklenmemesini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Genelde yalnız idim. Yani bazen bazı şeyleri rehber öğretmen ile gidip konuştuğum olurdu ama yani rehber öğretmen bile benim yani eşcinselliğe yönelimim olduğunu falan filan bunları tahmin edemedi. Belki de rehber öğretmen benim bu durumumun farkına varsa idi aileme bu konuda bir şey, ne bileyim çocuğunuzda böyle bir şey/durum olabilir diye bir bilgi verse idi belki de benim bu durumu kabullenme sürecim daha farklı olabilirdi” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hüseyin, okulda rehber öğretmenin ve ailesinin yöneliminin farkına varmadıklarını belirtmiştir. Ailesinin veya rehber öğretmenin bu konuda yapacağı bilgilendirme ile kabullenme sürecinin çok daha kolay olabileceğini ifade etmiştir.

Ayşe açılmasını zorlaştıran faktörleri şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Yani reddettim tabii ki çünkü o zaman daha kaç sene önce yani daha kötü bakılırdı böyle olaylara. Çevreden duyardık iğrenç falan sapıklık gibisinden o yüzden üzüldüm ve reddederdim, doğru değildir derdim. Kötü geçti o zaman ailem ile çok fazla iletişimim yoktu o şekilde” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ayşe, toplum içerisinde LGBT bireylere kötü bakıldığını ve sapıklık olarak görüldüğünü belirtmiştir. Bu nedenle yönelimini çok uzun süre reddettiğini ifade etmiştir. Sapıklık olarak adlandırılması ve kötü bakılması kendine açılmasını zorlaştırdığını belirtmiştir.

4.4.2. Ailelerine Açılmayı Zorlaştıran Faktörler

Araştırmaya katılan Hasan, Cemil, Ayşe ve Sevinç ise ailelerine açılma sürecini yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Açılmayan bireyler “Açıklamadım, sosyal medya paylaşımlarımdan dolayı tahmin ediyorlar. Şiddet göreceğimden açıklamadım ve ciddi rahatsızlıkları var, ölmelerinden korktuğumdan açıklamadım,” gibi cevaplar vermişlerdir. Eşcinsel ve biseksüel bireylerin ailelerine açılma sürecini zorlaştıran faktörler arasında toplumsal cinsiyet rollerinin kendilerine aileleri tarafından empoze edilmesi, şiddet görmekten korkmaları, tepkilerinin ne olacağını bilmezlik, ailelerinin sağlık sorunları nedeniyle açılma süreci sonrasında hayatlarının tehlikeye gireceği korkusu, eşcinsel

olmayı ailelerin sapıklık olarak görmesi ve ailelerin eşcinsel olmaya karşı önyargılı tutumları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsama uyan örnekler aşağıdaki gibidir.

Damla, anne ve babasının yönelimini kesinlikle kabul etmediklerini, bu nedenle kendisini evden attıklarını ifade etmiştir. Damla yakın akrabaları içerisinde sadece babaannesinin kendisini kabul ettiğini ifade etmiştir. Seren ailesine cinsel yönelimini açıklamadığını ancak sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımlardan annesinin farkında olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir. Hasan açılmasını zorlaştıran faktörleri şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Benim ailem bana çok karışan biri değil aslında ama son zamanlarda nedendir çok fazla başladılar işte nereye gidiyon kiminle gidiyon gibi sorular sormaya. Yani mücadelede nedir gittiğin bir yerde attığın adıma karışındaki kişi ile dikkat etmek zorundasın çünkü toplum olarak da küçük bir adada yaşadığımız için tanıdık gören bilen sen gitmeden eve haberin gidebilir o yüzden de bu konuda bir o kadar daha dikkat etmek gerekir ha bunu ileride aile ile açıkladığımda gene rahat olacak mıyım diye bu konuda diye soracak olursan bana şu an için bu mümkün değil çünkü her ne kadar da ailen kabul etse de dışarıdaki bir bakış açısı seni rahatsız edebilir o yüzden de yerinde ve zamanında yaşayacağını yaşa” (Hasan, 27, YLM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hasan, ailesine açıldığı takdirde tepkilerini öngörememekle birlikte, ailesinin tepkisi olumlu olsa bile çevrenin süreci hoş karşılamayacağını ifade etmiştir.

Cemil ailesinin cinsel yönelimini bilmediğini, öğrenirlerse yaşamış oldukları kronik rahatsızlıklardan dolayı yaşamlarını yitirmelerinden korktuğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

“Ailem bilmiyor bilmiyorlar diye tahmin ederim hiç bir çıt yok bilmezler. Birkaç defa nişanlandırmaya kalktılar beni. Görücü usulü oldu ama sonuçta çünkü cinsel yönelimim farklı olduğu için ben de evliliğe karşıyım çünkü sonuçta ben buyum kimsenin kızının da hayatını körçar etmeye hakkım yok. Mutsuz bir evlilik, mutsuz bir aile ortamı yaratmaya hakkım yok. Bunun mebalini ben taşıyamazdım çünkü ben buyum bunu aileye söylemek de zor çünkü düşün anne şeker hastası tansiyon hastası baba hiper tansiyon hastası karşına alıp o insanlara dediğinde ne olurlar biter yani. O yüzden bilmesinler bakanda bilirler bilmiyorum” (Cemil, 34, LM, KS).

Yukarıdaki alıntıda ise Cemil, ailesinin yönelimini bilmediğini, aynı zamanda görücü usulü, kendisini birkaç kez nişanlandırmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Cemil, ailesinin kronik rahatsızlıkları olduğunu, kendilerine açılırsa bu süreci kabul etmeyip rahatsızlanarak hayatlarını kaybedeceklerinden korktuğunu ifade etmiştir.

Sevinç ailesininden şiddet görmekten korktuğu için açılmadığını şu sözleriyle anlatmıştır:

“Yani şimdi dediğim gibi bilmiyorlar ama neden bilmiyorlar söyleyemiyorum muhtemelen ben işte hani şiddet görmekten buna karşı olduklarını dile getirmelerinden korktuğum için hani artık gerçekten uğraşacak tahammülüm olmadığı için tahminimce hoş karşılanmayacak yani eleştireceğim farklı bir yaşam biçimi benimsememi söyleyecekler yani sonuçta kabul edilmeyecem tam olarak yani kabul görmeyecem”(Sevinç, 36, ÜM, KS).

Yukarıdaki alıntıda Sevinç, ailesinin cinsel yönelimini bilmediğini, açıkladığı zaman ise şiddet görmekten korktuğunu belirtmiştir. Eleştiri alacağını ve ailesinin yönelimini kabullenebileceğine inanmadığını ifade etmiştir.

4.4.3. Arkadaşlarına Açılmasını Zorlaştıran Faktörler

Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireylerin, arkadaşlarına açılma sürecini zorlaştıran faktörler arasında dışlanma yaşamak ve kötü tepki almaktan korkmak yer almıştır. Bu bireyler; arkadaşlarından aldıkları kötü tepkilerin, açılma süreçlerini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Okul içerisinde yaşadıkları sözlü taciz ve zorbalık nedeniyle eğitim yaşamında büyük zorluklar çektiklerini de belirtmişlerdir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Hüseyin okul arkadaşlarının yaptığı sözlü taciz ve zorbalık nedeniyle açılma sürecinde yaşadığı zorlukları şu sözlerle ifade anlatmıştır :

“Diğer arkadaşlarımın gözümün önünde soyundukları, birbirlerine el şakası yaptığı, birbirlerinin kilodunu indirdiği veya cinsel organlarını gösterdiği zaman, bu durumlardan çok etkilenirdim. Onlardan bunu okuyup kendi başıma öğrendim. Kabullenme süreci çok zordu benim için.

Dediğim gibi toplumun dışladığı bir varlık olduğum için çok zor kabullenebildim” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Hüseyin, okul içerisinde arkadaşlarının yaptığı el şakalarından etkilendiğini ifade etmiştir. Yaşadıklarından dolayı çok zor kabullenme süreci geçirdiğini belirtmiştir. Hüseyin yaşadıklarından dolayı kendini toplumdan dışlanan varlık olarak hissettiğini ve bu nedenle açılma sürecinde çok zorlandığını ifade etmiştir.

4.5. Destek Mekanizmaları

Dördüncü kategori kapsamında, destek mekanizmalarını içeren cevaplar bulunmaktadır ve bu kategoride cevapların örnekleri incelenmiştir. Görüşmeciler tarafından verilen cevaplar, bu kategoride, “Profesyonel Destek” ve “Çevreden Alınan Destek” temaları ile incelenmiştir.

4.5.1. Profesyonel Destek

Araştırmaya katılan görüşmeciler, açılma süreci öncesi ve sonrasında psikolojik destek aldıklarını belirtmişlerdir. Anne ve babalarına açılma süreci yaşamayan bireylerin ise psikolog aracılığıyla süreçleri yönetmek için destek aldıkları belirtilmiştir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Dinçer açılma süreci sonrasında yaşadığı psikolojik rahatsızlıkları şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Psikolojik tedavi görürüm. Sadece bu sebepten değil. Anksiyete bozukluğum falan var. Depresyon teşhisim bir de obzesis komposif teşhisim var. O yüzden psikoloğa giderim ama bunların ciddi bir kısmı da bu gey olaylarından gelişen şeylerdi. O yüzden onun sonucu diyebilirim kısmen. LGBT olmam nedeniyle küçükken öğrenmesinler diye mesela biri ile çıkarken bir sevgilim var iken toplum içinde elini tutar ve çok gerilirdim. Babam beni sorgulardı bazen. Mesela nedir, bununla aranda ne var, derdi ve gerginlikler yaşırdım. Sürekli bir sorgu, sürekli bir korku

içinde olmak bayağı etkiledi beni. Artık şey öyle bir noktaya geldim ki rahatladığımda panik olurdum. Gerilmek hayatımda bir norma dönüşmüştü” (Dinçer, 25, YLÖ, ÖS).

Yukardaki alıntıda Dinçer, yaşadığı süreçler sonrasında anksiyete bozukluğu, depresyon ve obsesif kompulsif bozukluk teşhisi olduğunu, bunların ise ciddi bir kısmının eşcinsel olduğundan gelişen psikolojik rahatsızlıklar olduğunu ifade etmiştir. Yaşadığı süreçleri atlatmak için ise psikolojik destek aldığını belirtmiştir.

Ayşe, psikoloğu ile psikolojik olarak yaşadığı sıkıntıları görüştüğü sırada açılma sürecinde alabileceği desteği şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Bu konuyuda konuştum tabikide psikologum ile yani ben böyle böyleyim ailem çok karşıdır bu duruma falan filan oda dediki birlikte halledebiliriz bende biraz rahatladım öyle birşey açıklayacaksam aileme bir terapist ile birlikte açıklamak isterim. Arkadaşlarım bana destek oluyor çünkü beni severler ve her zaman yanımdadırlar” (Ayşe, 23, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Ayşe, ailesine açılma süreci yaşamadığı için psikoloğu ile bu süreci kontrol edip ailesine açılabilceğini ifade etmiştir. Ailesine açılmayı terapisti ile birlikte yürüteceğinden, bu sürecin daha rahat ilerleyeceği için rahatladığını belirtmiştir. Aynı zamanda çevresindeki arkadaşlarının da kendisine destek olduğunu, her zaman yanında olduklarını ifade etmiştir. Damla, psikolog aracılığıyla yaşadığı süreçler konusunda destek aldığını şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Şu an halen bir psikoloğa giderim. Aslında ilişkim için başladım psikoloğa. İlişkimin son safhasındaydım, epeyi de oldu. Yani nerde ise bir sene olacak, halen devam ederim. Şeyi fark ettim, hep yadırgarmışım ben de. İnsanlara dedik ya aile yadırgıyor, toplum yadırgıyor falan diye; hepimiz yadırgarmışız aslında” (Damla, 26, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Damla, psikoloğu aracılığıyla süreçler konusunda destek aldığını ve kendisinin de bu süreçte birden çok şeyi yadırgadığının farkına vardığını ifade etmiştir.

4.5.2. Çevreden Alınan Destek

Araştırmaya katılan görüşmeciler, açılma süreci öncesi ve sonrasında aileleri tarafından desteklendiklerini ve arkadaşlarının kendilerine çok büyük destek olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsama uyan cevap örnekleri aşağıdaki gibidir.

Hüseyin, açılma sürecini yaşadktan sonra iş arkadaşlarının hepsinin, kendine saygı duyduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

“Mesela daha önce çalıştığım iş yerinde, patronum, bazı iş arkadaşlarım, şimdi de çalıştığım iş arkadaşlarım eşcinsel olduğumu bilirler. Çoğunlukla herkes saygı duydu ve herhangi bir şey ile karşılaşmadım. Dışlama gibi bir durumla karşılaşmadım. Bunu kabullendirdim ve hepsi de hemen hemen hepsi de saygı duyar diyebilirim yani” (Hüseyin, 29, ÜM, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda ise, çevresindeki iş arkadaşlarının kendisine destek olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda çalıştığı kurumdaki patronun yönelimine karşı saygı duyduğunu belirtmiştir.

Aytaç, açılma süreci sonrasında aldığı desteği şu sözleriyle anlatmıştır:

“En çok arkadaşlarımdan, en çok ... arkadaşımdan, partnerimden falan destek alırım. Ailemden halam destek veren tek aile bireyi idi” (Aytaç, 24, ÜÖ, ÖS).

Yukarıdaki alıntıda Aytaç, açılma süreci sonrasında en çok ailesinden, partnerinden ve arkadaşlarından destek aldığını belirtmiştir.

Sevinç, çevresinden eşcinselliği ile ilgili destek aldığını şu sözleriyle anlatmaktadır:

“Benim eşcinselliğimden kaynaklı bir şey yaşıyorum diyorum mesela, ne düşünüyorsunuz bu konuda diyorum. Onlar da fikir olarak yardım etmeye çalışıyorlar. Kendimle ilgili olabilir, cinsel yönelimimle, yaşadığım sıkıntılar ile ilgili olabilir. Konuşup daha çok fikir söyleme şeklinde oluyor. Onun dışında çok ciddi bir yardım yok” (Sevinç, 36, ÜM, KS).

Yukarıdaki alıntıda Sevinç, eşcinselliği ile ilgili konularda yaşadığı sıkıntılı süreçleri çevresindekiler ile konuşarak ve fikir alışverişinde bulunarak aştığını aktarmıştır. Bunun dışında kendisine destek olacak ciddi bir yardımın olmadığını belirtmiştir.

SONUÇ

Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma süreci incelendiği bu araştırmada temel olarak, görüşmecilerin küçük yaştan günümüze kadar cinsel yönelimlerini fark etme ve kabullenme sürecine dair olumlu ve olumsuz deneyimlerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Araştırmaya katılan görüşmecilerin, yaşadıkları homofobi ve heteroseksist yaklaşımlardan dolayı kendi düşünceleriyle cevap vermeme olasılıkları vardır. Araştırma, Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan bireylerle gerçekleştirildiğinden dar bir örneklemede uygulanmıştır. Bu nedenle bulguları sadece bu çalışma özelinde değerlendirilmelidir.

Kıbrıs Türk toplumu İngiliz Döneminin "mirası" olarak yüksek derecede homofobiktir çünkü eşcinsellik yakın zamana kadar yasal olarak "doğaya aykırı ilişki" kabul edilmiştir. Bununla birlikte eşcinsel ilişkinin doğal olmayan bir ilişki olduğu fenomeni, sapıklık ve zihinsel bir hastalık stereotipi toplumsal belleğe kodlanmıştır.

Çocukların, ebeveyn onayını içeren sevgi dolu birincil ilişkileri tecrübe edebilmeleri gerekir (Oliver, 2000). Oğlan çocuklarının babalarının, gelecekteki ilişkilerde bulunmaları ve gelişmeleri konusunda rehberlik sağlayan bir rol model olmaları gerekir. Eşcinsel bireyler ataerkil bir toplumda erkekliğin algılanan beklentilerini karşılayamamaktır (Green, 2003). Katılımcılardan Cemil, ailesinin yönelimini bilmediğini, aynı zamanda görücü usulüyle kendisini birkaç kez nişanlandırmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bu durum ataerkil aile yapısının var olduğunu ve beklenen erkeklik algısının aileler tarafından bireylere empoze edildiğini göstermektedir.

Katılımcılar aralarındaki güçlü bağ nedeniyle, ebeveynlerle iyi ilişkiler kurmaya çalışırlar. Araştırmaya katılan eşcinsel ve biseksüel bireyler ifadelerinden anlıyoruz ki ailelerinin büyük çoğunluğu ilk başta cinsel yönelim hakkında bilgilenmeyi reddettiler.

LGBTİ+ bireyler ailelerine açıldıktan sonra çevrelerine cinsel yönelimleri hakkında bilgi vermemeleri de yaygındır. Bu, okullardaki yüksek zorbalık seviyesi ve öğretmenlerin istismar mağdurlarına destek vermemesinden kaynaklanmaktadır. Katılımcılardan Hasan, “Bilgi verilseydi belki de benim bu durumu kabullenme sürecim daha farklı olabilirdi. Keşke ilkokuldan, ortaokuldan fark edilseydi ailem tarafından ya da rehber öğretmenim tarafından.” demesi, eşcinsel ve biseksüel bireyler küçük yaştan itibaren bilgi sahibi olmaları ve rehber öğretmenler tarafından desteklenmesinin önemini göstermektedir.

Araştırmada toplum içerisinde katılımcılara karşı birtakım olumsuz ön yargı ve kalıp yargıların olduğu görülmektedir. Katılımcılar, ailelerinin eşcinsellere yönelik ön yargı ve kalıp yargılara sahip oldukları belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler, ailelerine açıldıkları zaman ebeveynlerinin homofobik ve heteroseksist tutumları olduğunu vurguladıkları görülmektedir. Sevinç’in ailesinden şiddet görmekten korktuğu zaman yönelimine karşı olduklarını duymak istemediğini söylemesi, ailelerin daha anlayışlı ve kabullenici tutum içerisinde olmasının önemini göstermektedir.

Anne ve babaya açılma sürecine ilişkin görüşmelerde gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler, ailelerinin kendilerini açılma sonrasında kabullenmeyecek olmalarından dolayı kaygı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Açılmaları sonrasında katılımcıların çoğu, anne ve babasından aldıkları olumsuz tepkilerden dolayı depresyon, kaygı ve hayal kırıklığı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Açılma sonrasında çocuğunun cinsel yönelimini kabullenmeyen anne ve baba, psikologa başvurarak çocuğunun yöneliminin değişebileceğini düşünmüşlerdir. Tepkisel olan anne ve babaların psikolojik destekle birlikte kabullenme sürecine girdikleri görülmektedir. Katılımcılardan Hatice, anne ve babasının her şeyi çok detaylı şekilde incelediğini, bu nedenle kendisinin bu süreçte paranoyak tavırlar alacak şekilde etkilendiğini ifade etmesi, anne ve babanın açılma

sonrasında daha açık ve şeffaf ilişki ağını kurabilmesinin önemi göstermektedir. Anne ve babaların çocuğunun cinsel yönelimi hakkında ne hissettiğine bakılmaksızın, çocuğuna duydukları sevgiyi aktarmanın yollarının bulunması gerekmektedir. Scott Wirth hemen hemen her eşcinselin cinsel yönelimini açıklamanın aile krizlerine yol açacağına inandığını ve çoğu eşcinselin gerçekte olduğundan daha ciddi bir travma beklediğini belirtmiştir. Bu çalışma kısmen bu görüşü desteklemektedir. Scott Wirth ayrıca, eşcinsellerin açılmasıyla başa çıkma mücadelesinde ailelerin yaşadığı bir dizi aşama tanımladı. Bu aşamalar, zaman içerisinde aile bireylerinin eşcinsellikle başa çıkmalarını geliştirdiklerini göstermektedir. Araştırma içerisinde bu görüşü destekleyen bulgulara rastlanmıştır (Wirth,1987). Katılımcıların anne ve babaları ile ilişkilerinin çoğunluğu zaman geçtikçe artmıştır. Anne ve babalarının kabullenici yaklaşım sergilemesinin, katılımcıların açılma sonrası süreçlerde yaşadıkları deneyimleri kolaylaştırdığı söylenebilir.

Çalışmanın arkadaşlara açılma sürecine dair yapılan analiz bulgularıyla, katılımcıların çoğunluğunun arkadaşlarına açılmaları sonrasında olumlu tepkiler aldıkları sonucu çıkmıştır. Pek çok katılımcı arkadaşlarına açılma sürecinde olumlu tepkiler almalarının kimliğini kabullenmeyi kolaylaştırdığını belirtmiştir. Katılımcılardan Aytaç, arkadaşlarına açılması sonrasında arkadaşlarından çok destek aldığını söylemesi, aldıkları desteğin önemini göstermektedir.

R. R. Troiden'a göre, eşcinsel ve biseksüel bireyler kendilerini 19-23 yaşları arasında eşcinsel olarak tanımlamaktadır. LGBTİ bireyler kendini eşcinsel olarak tanımlaması, hemcinsi ile kurulan iletişimin hemen öncesinde, sırasında veya kısa süre sonrasında gerçekleşebilmektedir (Troiden, 1989). Çalışmanın cinsel yönelimini ilk fark etme sürecine dair yapılan analiz bulgularıyla, katılımcıların 20'li yaşlara kadar cinsel yönelimlerini fark ettikleri ve sonrasında kabullenme sürecine girdikleri sonucu çıkmıştır. Araştırmaya en yakın tarihli olan ve benzer ilgilere sahip çalışma, Gökhan

Kabacaoğlu'nun Ankara'da ikamet eden 7 gey ve 7 lezbiyen ile görüşerek yaptığı araştırmasıdır. Lezbiyen ve gey bireylerin açılma sürecindeki en büyük sorunun toplumdaki homofobik ve heteroseksist tutumlar olduğu sonucu, araştırmasında doğrulanmıştır (Kabacaoğlu, 2015). Fakat Kabacaoğlu'un çalışmasında bulgular sadece lezbiyen ve gey bireylerle sınırlıdır. Biseksüel ve trans bireyler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Kabacaoğlu çalışmasında lezbiyen ve gey bireylerin cinsel yönelimlerini fark edişinin ergenlik dönemine kadar vardığı sonucunu çıkarmıştır. Diğer bir araştırma Merve Yılmazbilek'in Eskişehir'de ikamet eden 6 gey, 5 lezbiyen, 5 trans ve 1 biseksüel ile görüşerek yaptığı araştırmasıdır. Yılmazbilek araştırmaya katılan bireylerin kendilerini fark edişlerinin 3 ila 18 yaş arasında farklılık gösterdiği sonucunu bulunmuştur. Kabacaoğlu ve Yılmazbilek'in fark ediş ve sonrasında kabullenme sürecine ilişkin bulguları benzerlik göstermektedir. Araştırma bulgularını birbirinden ayıran en önemli bulgu ise Seren'nin kendini 38 yaşında fark etmiş olmasıdır.

Çalışmanın cinsel yönelimi sorgulama sürecine dair yapılan analiz bulgularında katılımcılar, cinsel yönelimlerini reddettikleri ve kimliklerini başkalarından gizli tuttukları için, reddedilme korkusuyla nasıl cevap vereceklerinden emin olmadıkları bir süre olduğunu da paylaştılar. Alanyazında gösterildiği üzere, çevrelerinde potansiyel riskleri algılayan LGBTİ bireylerin mağduriyetten korkabileceğini ve otantik hayatlarını daha az yaşayabileceklerini önermiştir (Evans ve Broido, 1999; Schope, 2002).

Cinsel yönelimini kabullenme konusuna ilişkin cevaplarda, katılımcıların çoğu eşcinsel olduklarını fark ettikleri andan itibaren yönelimlerini kabullenmemişlerdir. Buna neden olarak, katılımcıların cinsel yönelimlerini fark etmeleri ardından sorgulama sürecine girmiş olmalarıdır. Sorgulama sürecinde anlatılmak istenen, katılımcıların hemcinslerine yönelik cinsel ve duygusal arzuların anlamaya çalışmasıdır. Katılımcıların yaşadıkları çevreye göre açılma süreci ve kendini kabullenme süreci farklılık gösterebilmektedir. Kabullenme süreci ile birlikte katılımcılar eşcinsel topluluğu ile

temas kurmaya başlamıştır. Katılımcıların çoğu yaşadıkları cinsel ve romantik deneyimler sonrasında kendine açılma sürecini tamamlamaktadırlar.

Eli Coleman'ın da vurguladığı üzere açılma öncesinde birey hemcinslerine olan ilgisini gizlemekte ve depresif hissetmektedir. Açılma aşamasında ise kimsenin kendini kabul etmeyeceğini düşünen birey genellikle kronik depresyona maruz kalabilmektedir. Katılımcılardan Dinçer, "Psikolojik tedavi görürüm. Sadece bu sebepten değil. Anksiyete bozukluğum falan var. Depresyon teşhisim bir de obsesif kompulsif teşhisim var. O yüzden psikoloğa giderim ama bunların ciddi bir kısmı da bu gey olaylarından gelişen şeylerdi" demesi, eşcinsellerin yaşadıkları toplumsal baskıyı işaret ediyor.

Açılma sonrasındaki tepkiler kategorisine giren görüşmelerde, katılımcıların çoğunluğu kendilerine açılmaları sonrasında depresyon ve yönelimlerini kabullenmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Çok az katılımcı kendine açılma sonrasında rahatlama yaşadığını belirtmiştir. Katılımcılar aile ve akrabalarına açılmaları sonrasındaki tepkiler içerisinde kardeşlerinin ve yakın akrabalarının kabullenici tutum sergiledikleri ve açılma sonrasında ilişkilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu anne ve babalarının açılma sonrasında olumsuz tepkiler verdiklerini belirtmişlerdir. Arkadaşlarına açılmaları sonrasında katılımcıların çoğunluğu olumlu tepkiler aldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar aile, akrabalarından veya arkadaşlarının herhangi birinden aldığı olumlu ve kabullenici tepkilerin açılma süreci ile baş etmelerini kolaylaştırdığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu arkadaşlarından, kardeşlerinden ve akrabalarından aldıkları olumlu desteğin önemini ortaya koymaktadırlar. Açıldıktan sonra kabullenilen katılımcılar ise arkadaşları, aileleri ve akrabaları ile olan ilişkilerinin geliştiğini ifade etmiştir. Katılımcılar açılma süreci sonrasında alınacak desteğin önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Kabacaoğlu'nun araştırma bulgularına göre "bireylerin arkadaşlarından destek görmekle birlikte, ebeveynlerinin genellikle kabullenici bir tutum sergileyemediği"

sonucuna varılmıştır. Araştırma içerisinde bu görüşü destekleyen bulgulara rastlanmıştır. Arkadaşlara açılma sürecine ilişkin görüşmelerde, katılımcılar çoğu açılma sürecinde arkadaşlarının olumlu tepki verdiklerini ve yaşadıkları süreci desteklediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan bazı katılımcılar, arkadaşlarına açılma sonrasında dışlanma yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu yakın arkadaşlarına açıldıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcılar, okul arkadaşlarından ve sosyal çevrelerinden alacakları tepkilerin ne olduğunu bilmediklerinden rahatça açılmadıklarını vurgulamaktadırlar.

Sonuç olarak, bu çalışmadaki katılımcıların verdikleri cevaplardan, açılma sürecinde destek kavramının önemli olabileceğini anlıyoruz. Araştırmaya katılan katılımcılar, açılma süreçlerinde aile, akraba ve arkadaşlarından aldıkları desteğin belirleyici bir rolü olduğunu göstermişlerdir. Katılımcıların ailelerine açılmaları öncesi ve sonrasında psikolojik olarak alacakları desteğin önemli olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların ailelerinin, akrabalarının ve arkadaşlarının homofobik ve heteroseksist yaklaşımlarının sürdüğü söylenebilir. Katılımcıların çoğunun anne ve babalarının açılma süreçlerinde olumsuz tutum ve yaklaşım sergiledikleri görülmektedir. Anne ve babaya açılmanın zor olması nedeniyle katılımcıların öncelikle kardeşlerine veya arkadaşlarına açıldıkları görülmektedir. Akrabaları, kardeşleri ve arkadaşlarından aldıkları olumlu tepkiler açılma süreci ile baş etmelerini kolaylaştırmaktadır. Anne ve babaya açılma sonrasında yaşanan çatışma kronik psikolojik sorunlar yaratabilmektedir. Anne ve babalarına açılmaları sonrasında aileleri tarafından kabul gören katılımcıların çevrelerine açılmaları kolaylaşmaktadır. Anne ve babalarına açılmayan katılımcılar kardeşlerine, akrabalarına ve arkadaşlarına açılmaya yönelmiştir. Bu durum bireyin kimlik gelişimine engel olmaktadır. Başka bir ifadeyle kendilerine açılma süreçlerinde iç çatışma yaşamalarına neden olmaktadır. Anne ve babaya açılma sürecinin tam anlamıyla

gerçekleştirilmemesi çevre ile olan iletişime zarar vermektedir. Bu nedenle anne ve babadan alınacak destek çok büyük bir öneme sahiptir.

Araştırmaya katılan bireylerin profesyonel ve çevrelerinden aldıkları destek kimlik gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Anne ve babanın bu aşamada alacakları psikolojik desteğin, kendilerine açıldıktan sonra katılımcılarla aralarında oluşacak çatışmayı azalttığı görülmektedir. Çevreden alınan destek ile birlikte katılımcıların sosyal yaşamlarındaki özgüvenleri artmaktadır.

Eğitim, toplumdaki homofobik ve heteroseksist tutumlarla başa çıkmak ve mücadele etmek için en önemli araçlardan biridir. Çocukların yanlış bilgi ve kalıp yargılara sahip olmamaları için küçük yaşlardan itibaren eğitilmeleri büyük önem taşımaktadır. Yapılacak eğitim çalışmaları ile LGBTİ+ bireylerin yaşamış oldukları ayrımcılık ve akran zorbalığının büyük ölçüde önüne geçilebilir. Heteroseksizmin ve ikili cinsiyet yapısının hâkim olduğu eğitim sisteminin LGBTİ+ bireyleri de kapsayacak şekilde müfredatlarının toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği konularının dahil edileceği kapsamlı bir cinsel eğitim müfredatının oluşturulması gerekmektedir. Özellikle ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarında gençlerin bilgilennemelerini ve farkındalık kazanmalarını sağlayacak toplumsal cinsiyete duyarlı aktivitelerin yapılması gerekmektedir.

İlk, orta ve yükseköğretim kurumlarının rehberlik ve psikolojik danışma servislerinde öğrencilere uygulanan programlarda toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği konularının olduğu psiko-eğitim grupları, seminerler, bireysel ve grup şeklinde psikolojik çalışmalar planlanarak öğrencilere bu beceriler kazandırılabilir. İlk, orta ve yükseköğretim kurumlarındaki öğretmenlerin toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konularının dahil olacağı hizmet içi eğitimler oluşturulabilir.

İlk, orta ve yükseköğretim kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği dersleri zorunlu hale getirilmelidir. Dijital medyanın gelişimi ile öğrencilerin bu alandaki

toplumsal cinsiyet eşitsizliği önleyici eğitim programlarının oluşturulması gerekmektedir.

Araştırmaya katılan gey, lezbiyen, biseksüel bireyler, maruz kaldıkları ayrımcı tutum ve toplumsal baskı nedeniyle toplumsal alanda yönelimlerini gizlediklerini ifade etmişlerdir. Toplumsal baskı ve ayrımcı tutumlar LGBTİ+ bireylerin dayanışmasını engelleyen unsurlar arasındadır. Toplumsal dayanışma ruhunun artırılması için feminist örgütlenme ve sivil toplum kuruluşları aralarındaki temasın oluşması, dayanışmanın güçlenmesine katkı sunabilir. Böylelikle LGBTİ+ bireylerin özel alana sıkıştırdıkları, mahrem ya da bireysel gördüklerini paylaşarak ortak deneyimlerle birlikte söz söylemelerine ve eylemlerine yönelik adım atmalarına katkı sağlanabilir.

Kuzey Kıbrıs'ta sivil toplum örgütlerinin alt yapılarının güçlendirilmesi ve politika geliştiriciler tarafından derneklerin faaliyetlerini kolaylaştıracak yasal önlemlerin alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, sivil toplum örgütlerinin LGBTİ+ bireylere yönelik oluşturacakları projelerin desteklenmesi gerekmektedir. Hak savunuculuğu faaliyetleri, görünürlüğü ve farkındalığı artıracağından LGBTİ+ bireylerin rahat açılmalarına ve toplumda daha huzurlu bir şekilde yaşamalarına yardımcı olabilir.

Kuzey Kıbrıs'ta bulunan derneklerin iş birliği ve iletişim konusunda bağlarının zayıflığı, LGBTİ+ hareketinin tabana yayılmasına engel olmaktadır. Dernek projelerinin Avrupa Birliği kaynaklarına sıkışmış olması proje çeşitliliğini ve projelerin kapsayıcılığını azaltmaktadır. Devletin sivil toplumu güçlendirme adına yapacağı maddi ve lojistik destek, projelerin toplumsal tabana yayılmasına büyük katkı sağlayacaktır. Projelerin yürütülmesinde devlet kurumlarının proje yürütücülerinin taleplerine karşı isteksiz olması, Avrupa Birliği projelerinin uygulama amaçlarına ulaşmamasına neden olmaktadır. Bu alanda iş birliğini artıracak yasal düzenlemelerin ve mekanizmaların kurulmasında yasa yapıcıların politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta

bulunan dernek faaliyetlerinin halihazırda Avrupa Birliği fonlarına bağılılığı ve bu fonların kısa süreli olması, proje faaliyetlerinin fon süreleriyle sınırlı kalmalarına neden olmaktadır. Bu sebeple sivil toplumun kurumsallaşmasını sağlayacak gerekli adımların atılmasıyla ilgili politikaların geliştirilmesi elzemdir.

LGBTİ+ hareketi kapsamında mücadele veren Kuir Kıbrıs ve Envision Diversity adında sadece iki derneğin olması, toplumsal anlamda mücadelenin tabana yayılmasına kısıtlı bir katkı sağlamaktadır. İki derneğin de faaliyetlerini büyük çoğunlukla başkent Lefkoşa’da sürdürmeleri, kırsal alanda yaşayan LGBTİ+ bireylere ulaşamamalarına neden olmaktadır. Adanın diğer kazalarında oluşacak farklı sivil toplum kuruluşları LGBTİ+ hareketine olumlu katkı sağlayacaktır. Yerel yönetimlerin LGBTİ+ hareketini destekleyici sosyal politikalar oluşturması ve toplumsal cinsiyete duyarlı birimler kurması hareketin tabana yayılması açısından büyük önem taşımaktadır. Ailelerin bakış ve tepkilerini dönüştürmek ve sağlıklı bir aile ortamı yaratabilmek amacıyla, belediyelerde ailelere yönelik danışma merkezleri oluşturulabilir.

Araştırmaya katılan bireyler değişim ve dönüşüm olabilmesinin uzun soluklu bir mücadele ile mümkün olduğunu ifade etmişlerdir. LGBTİ+ bireylerin mücadelesinde kitle iletişim araçları ve eğitim oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin dile getirdiği gibi, medya ve eğitim alanlarında yapılacak reformlar ya da yasal düzenlemeler dönüşümün önünü açabilir.

Sivil toplum kuruluşları aracılığıyla toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği konuları ile ilgili eğitimler, tüm kademelerdeki medya profesyonellerine yönelik gerçekleştirilmelidir. Kuzey Kıbrıs’taki medya kurumlarının LGBTİ+ bireylerin farkındalığının artırılması amacıyla geniş kapsamlı kampanyalar düzenlemesi gerekmektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta LGBTİ+ bireylerin dışlanma, zorbalık ve yargılanma riskleriyle karşı karşıya gelmemeleri için, yönelimini gizleme eğiliminde olmaları araştırma bulguları doğrultusunda söylenebilir. Araştırmaya katılan gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma süreci boyunca kimliklerini gizleme amacıyla kullandıkları taktikler, heteroseksizmin ördüğü duvarlar içerisinde görece daha rahat hareket etmelerinin önünü açıyor. Açılma sürecini tamamlayana kadar birçok birey ailesine ve çevresine karşı büyük çoğunlukla heteroseksüel gibi davranmakta ve görünmezliğe sığınmaktadır. Alan araştırması içerisinde yapmış olduğum gözlemlerde, katılımcılar LGBTİ+ dostu mekânlarda sosyalleşerek kendileriyle ortak deneyimlere sahip diğer bireylerle bir araya gelmektedir. Yaşadıkları kısıtlı buluşmalar açılma süreçlerine destek sağlamaktadır. Bu mekânlarda oluşan olumlu deneyimler toplumsal alanda görünürlüğün artırılmasında ve açılma sürecinin başlamasında başat rol oynamaktadır.

Heteroseksizmin ve ikili cinsiyet yapısının hâkim olduğu Kuzey Kıbrıs'ta LGBTİ+ bireylere yönelik tutumların genel olarak olumsuz olduğu bilinen bir durumdur. Araştırmada açılma sonrasındaki tepkiler kategorisinde katılımcıların yaşadıkları korku ve kaygılara ilişkin bulgular incelendiğinde, bu korku ve kaygıların birçoğunun çeşitli yasal düzenlemeler yoluyla ortadan kaldırılabilmesi ve azaltılabileceği görülmektedir. Örnek olarak ise LGBTİ+ bireylerin evlilik ve çocuk sahibi olma hakkının yasallaşması gerekmektedir. Yasa yapıcıların LGBTİ+ bireylerin özgürlükleri ve hakları konusunda alacakları kararlar, bireylerin yaşadıkları kaygıların önüne geçebilir.

KAYNAKÇA

- Acker, J. (1990). Hierarchies, jobs, bodies: A theory of gendered organizations. *Gender and Society* 4(2): 139–58.
- Acker, J. (1992). From sex roles to gendered institutions. *Contemporary Sociology* 21(5): 565–9.
- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (gender) ayrımcılığı ve sağlık. *Toplum hekimliği bülteni*, 26(2), 1-9
- Appleby, G. A. (2001). “Ethnographic Study of gay and Bisexual Working-Class Men in the United States.” *Journal of Gay & Lesbian Social Services* 12:51-62.
- Baetz, R. (1984). *The coming out process: Violence against women*. In T. Darty & S. Potter (Eds.), *Women-loving-women*. Palo Alto, CA: Mayfield.
- Baird, V. (2001). *Cinsel Çeşitlilik Yönelimler, Politikalar, Haklar ve İhlaller*. (Hayrullah, D.). İstanbul: Metris Yayıncılık, 2016
- Baruch-Dominguez, R., Infante-Xibille, C. & Saloma-Zuñiga, C. E. (2016) Homophobic bullying in Mexico: Results of a national survey. *Journal of LGBT Youth*, 13:1-2, 18-27, doi: [10.1080/19361653.2015.1099498](https://doi.org/10.1080/19361653.2015.1099498)
- Bayer, R. (1981). *Homosexuality and American Psychiatry: The Politics of Diagnosis*. Basic Books, New York.
- Bem, S. L. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality*. New Haven: Yale University Press.
- Bereket, T. (2006). “The Emergence of Gay Identities in Contemporary Turkey.” *Sexualities*, 9(2): 131-151.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, İstanbul: Siyasal Kitabevi.
- Blasius, M. (1994). *Gay and lesbian politics: Sexuality and the emergence of a new ethic*. Philadelphia: Temple University Press.

- Blasius, M. (Ed.). (2001). *Sexual identities, queer politics*. Princeton University Press.
- Blumer, H. (1986). *Symbolic interactionism: perspective and method*. Berkeley: University of California Press, 1986, c1969.
- Blumstein, P. ve Schwartz, P. (1974). *Lesbianism and bisexuality*. In *sexual deviance and sexual deviants*. edited by Erich Goode. New York: Morrow.
- Bourdieu, P. (2000). "The Three forms of Scholastic Fallacy." Pp. 49-92 in *Pascalian Meditations*. Stanford: Stanford University Press.
- Bryant, C.G.A., Jary D. (2003). Anthony Giddens. In: Ritzer G (ed.) *The Blackwell Companion to Major Contemporary Social Theorists*. Malden, MA: Blackwell, pp. 247–73.
- Burdge, B. (2007). Bending gender, ending gender: Theoretical foundations for social work practice with the transgender community. *Social Work*, 52, 243-250.
- Burns J. (1992). The psychology of lesbian health care. In *The Psychology of Women's Health and Health Care* (Nicholson P. & Ussher D. eds), Macmillan Press, Basingstoke, 225-248.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*.
- Butler, J. (1999). Revisiting Bodies and Pleasures. *Theory, Culture & Society*, 16(2), 11–20. <https://doi.org/10.1177/02632769922050520>
- Butler, Judith. (2004). *Undoing Gender*. London and New York: Routledge.
- Butler, J. (2005). *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Butler, Judith. (2008). *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. İstanbul: Metis.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi

- Carrigan, T., Connell, B., & Lee, J. (2002). Toward a new sociology of masculinity. In R. Adams, & D. Savran, *The masculinity studies reader* (pp. 99-117). Malden, MA: Blackwell Publishers.
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4(3), 219-235.
- Ceza Yasası, (2014). http://www.mahkemeler.net/birlestirilmis/f_154.doc Erişim Tarihi: 20.04.2020
- Coleman, J.S. (1994). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Clausen, C. (1990). Reviews. *Economic and Industrial Democracy*, 11(4), 587–591. <https://doi.org/10.1177/0143831X9001100413>
- Coleman, E. (1982). Developmental stages of the coming out process. *Journal of Homosexuality*, 7(2-3), 31-43.
- Coltrane, S. (1994). Theorizing masculinities in contemporary social science. In H. Brod, & M. Kaufman (Eds.), *Theorizing masculinities*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Connell, R.W. (1987). *Gender and Power: Society, the Person, and Sexual Politics*. Palo Alto, CA: Stanford University Press.
- Connell, R.W. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.
- Connell, R. W. (1998), *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum Kişi ve Cinsel Politika* (Çeviri: Cem Soydemir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Connell, R. (2009). *Gender: In world perspective* (2nd ed.). Cambridge: Polity Press.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & Society*, 19, 829-859.
- Cooley, C. (1902). *Human nature and social order*. New York: Shocken.
- Cotter, A. M. M. (2010). *Ask no questions: an international legal analysis on sexual orientation discrimination*. Routledge.

- Dank, B. (1971). Coming out in the gay world. *Psychiatry* 34, 180-197.
- Dayıoğlu, A., Köprülü, N. (2019). Turkey's new identity revisited and its Islamist reflections in North Cyprus, Southeast European and Black Sea Studies, DOI: 10.1080/14683857.2019.1692443
- de Monteflore, C., Schultz, S.J. (1978). Coming Out: Similarities and differences for lesbian and gay men. *Journal of Homosexuality* 34:59-72.
- Diez, T. & Tocci, N., (2009). *Cyprus: A Conflict at the Crossroads*. Manchester: Manchester University Press.
- Dinçkol, B. (2005). Kadın-Erkek Eşitliği İçin Pozitif Ayrımcılık, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Yıl: 4 Sayı: 8, 101-117
- DPÖ, (2011). 2011 KKTC Nüfus Sayımı Sonuçları. Lefkoşa Erişim Tarihi: 20 Mart 2020
- ECHR Sexual Orientation Blog. (2013). *ECHR Sexual Orientation Blog*. <http://echrso.blogspot.com/2013/03/hc-v-turkey-newly-communicated-case.html>
Erişim Tarihi: 20 Mart 2020
- Eichberg, R. (1990). *Coming out: An act of love*. New York: Penguin.
- Eliason, Michele. J. (1996). Identity Formation for Lesbian, Bisexual, and Gay Persons: Beyond a "Minoritizing" View. *Journal of Homosexuality* 30(3):31-58.
- Epstein, C.F. (1988). *Deceptive Distinctions: Sex, Gender, and the Social Order*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Epstein, S. (1994). "A Queer Encounter: Sociology and the Study of Sexuality." *Sociological Theory* 12(2): 188-202.
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Ertetik, İ. (2010). *Coming out as a political act in LGBT movement in Turkey*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Ankara

- Ethemer, E. (2014). *Kişileri fişliyor, devletin istismar ve şiddet politikası olmadığını görmüyoruz*. <http://www.yeniduzen.com/kisileri-fisliyor-devletin-istismar-ve-siddet-politikasi-olmadigini-gormuyoruz-86451h.htm>. Erişim tarihi: 17 Eylül 2017
- Ethemer, Enver. (2015). *Eşcinsel seksi suç olmaktan çıkarmış olduk*. https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n155010-colak-Escinsel-seksi-suc-olmaktan-cikarmis-oldukhttp://www.kibrispostasi.com/print.php?col=220&art=24096
- European Union Agency For Fundamental Rights. (2015). European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey Results at a glance. doi:10.2811/37741
- Evans, N. J., & Broido, E. M. (1999). Coming out in college residence halls: Negotiation, meaning making, challenges, supports. *Journal of College Student Development*, 40, 658-668.
- Featherstone, K., (2000). *Cyprus and the Onset of Europeanization: Strategic Usage, Structural Transformation and Institutional Adaptation*. *South European Society and Politics*, 5(2), pp. 141-164
- Fontana, A. and Frey, J.H. (2005). The Interview: From Neutral Stance to Political Involvement. In: Denzin, N.K. and Lincoln, Y.S., Eds., *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 3rd Edition, Sage Publication, London, 695-727.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock Publications Ltd.
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: Volume one*. New York: Vintage Books.
- Foucault, M. (1980). *The History of Sexuality: An Introduction*. New York: Vintage.
- Foucault, M. (2003). *Cinselliğin tarihi*. Ankara: Ayrıntı.

- Frost, David M. & Ilan H. Meyer. (2009). "Internalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals." *Journal of Counseling Psychology* 56(1):97–109.
- Gagnon, J. H. and William S. (1973). *Sexual Conduct: The Social Sources of Human Sexuality*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Garfinkel, H. (1967). *Studies in Ethnomethodology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Berkeley: University of California Press.
- Goffman, E. (1959). "The Moral Career of the Mental Patient." *Psychiatry* 22:123-142.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. NY: Doubleday.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. NY: Simon & Schuster.
- Goffman, E. (1974). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. New York: J. Aronson.
- Goffman, E. (1977). *The arrangement between the sexes*. *Theory and Society*, 4, 301-31.
- Goffman, E. (1976). *Gender Display*,
(<http://www.csun.edu/~snk1966/Goffman%20Gender%20Display.pdf>).
- Goffman, E. (1979). *Gender advertisements*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gönç Şavran, T. (2011). *Araştırma, yöntem ve tekniklerin seçimi. Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri* (4). (Ed: N.Suğur). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Görgülü, P.(2011). *İkili Cinsiyet İktidarında Trans Varlığı*. *Kaos Gl* (118),27.
- Güner, U., Kalkan, P., Öz, Y., Özsoy, E. C., & Söyle, F. (2011). *Türkiye’de Cinsel Yönelim veya Cinsiyet Kimliği Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu*. İstanbul, Türkiye: İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul Üniversitesi

- Güner, U. (2013). *Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Karşı Hukuk El Kitabı* .(1. Baskı). Ankara: Kaos Gl-Ayrıntı.
- Güner, U. (2015). *Heteroseksist Ayrımcılığın Eşcinsel, Biseksüel ve Trans Yaşamlara Yansımaları, Çalışma Hayatında Ayrımcılık ve Ayrımcılığa Karşı Mücadele*, Derleyen: Yıldız Tar, Kaos Yayınları
- Green, A.I. (2007). Queer theory and sociology: Locating the subject and the self in sexuality studies.
- Green, J. (2003). Growing-up hidden: Notes on understanding male homosexuality. *American Journal of Psychoanalysis*, 63 (2), 177–191.
- Hancock, B. H., & Garner, R. (2009). *Changing theories: New directions in sociology*. Toronto: University of Toronto Press.
- Hashemnezhad, H. (2015). Qualitative Content Analysis Research: A Review Article. *Journal of ELT and Applied Linguistics (JELTAL)*. Volume 3.
- Hays, S. (1998). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Heatherington, Laurie, Lavner, Justin A. (2008). Coming to terms with coming out: Review and recommendations for family systems-focused research. *Journal of Family Psychology*. Vol 22(3), 329-343
- Hegna, K. (2007). “Coming Out, Coming Into What? Identification and Risks in the Coming Out”, “Story of a Norwegian Late Adolescent Gay Man.” *Journal of Sexualities* 10:582-602
- Hird, M. J. (2002). *For a sociology of transexualism*. *Sociology*, 36, 577-595.
- Hudson, W.W. & Ricketts, W.A. (1980). A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*, 5(4), 357–372.

- Human Dignity Trust, (2019). Reform of Discriminatory Sexual Offences Laws in the Commonwealth and Other Jurisdictions | Case Study of Northern Cyprus. https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/HDT-TRNC-Report_web.pdf Erişim Tarihi : 22 Mart 2020
- ILGA-Europe, (2013). *ILGA-Europe Annual Review 2013*. <https://www.refworld.org/pdfid/5195f1160.pdf> Erişim Tarihi: 21 Mart 2020
- Jackson, S. (2007). *The sexual self in late modernity*. In M. Kimmel, *The sexual self: The construction of sexual scripts* (pp. 3-15). Nashville: Vanderbilt University Press.
- Jagose, A. (2015). *The Trouble with Antinormativity*. *Differences*, 26(1), 26-47. doi:10.1215/10407391-2880591
- Jaspal, R. ve Siraj, A. (2011). Perceptions of ‘coming out ’among British Muslim gay men. *Psychology & Sexuality*. Vol. 2, No. 3, September 2011, 183–197
- Jenkin, M., (2012). Gay Star News <https://www.gaystarnews.com/article/cashman-calls-end-gay-ban-northern-cyprus160412/> Erişim Tarihi: 31 Mart 2020
- Joffe, H. (2012). *In Qualitative Research Methods in Mental Health and Psychotherapy: A Guide for Students and Practitioners*, Ed. By., David Harper and Andrew Thompson, Chichester: Wiley-Blackwell, 209-223.
- Kabacaoğlu, G. (2015). *Gey ve Lezbiyenlerde Açılma Süreci: Nitel Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Kanol, D., N. Köprülü. (2017). Quality of Democracy in Unrecognized States: Lessons from Northern Cyprus. *Southeast European and Black Sea Studies* 17, No. 2: 389-402. DOI: 10.1080/14683857.2017.1279257
- Kanter, R. M. (1977). *Men and Women of the Corporation*. New York: Basic Books.
- Kartal, H. (2016). *Kartal Harman'dan Sert Eleştiri*. <https://haberkibris.com/kartal-harmandan-sert-elestiri-2016-11-03.html>. Erişim tarihi: 21 Eylül 2019

- KAOS GL, (2014). *Kuzey Kıbrıs 'in 'Eşcinsellik Suçu' Yasası Tarihe Karıştı!*. KAOS GL:
<https://www.kaosgl.org/haber/kuzey-kibrisrsquo-in-lsquoescinsellik-sucursquo-yasasi-tarihe-karisti> Erişim Tarihi: 20 Şubat 2020
- Kaya, T., Sagsan, M., Yildiz, M., Medeni, T. and Medeni, T. (2020) Citizen Attitudes Towards E-Government Services: Comparison of Northern and Southern Nicosia Municipalities, *International Journal of Public Administration in the Digital Age (IJPADA)*, 7 (1), pp. 17 -32.
- Kessler, S. J. and Wendy M. (1978). *Gender: An Ethnomethodological Approach* Chicago: University of Chicago Press.
- Khan, S. (2001). Culture, sexualities, and identities men who have sex with men in South Asia. In G. Sullivan & P.A. Jackson (Eds.), *Gay and lesbian Asia: Culture, identity, community*. Binghamton, NY: Harrington Park Press.
- Kıbrıs Postası, (2011). TDP, "doğaya aykırı" ilişki yasasının iptali için Bozer'e önerge sundu.https://www.kibrispostasi.com/c35-KIBRIS_HABERLERI/n64950-TDP-dogaya-aykiri-iliski-yasasinin-iptali-icin-Bozere-onerge-sundu Erişim Tarihi: 22 Mart 2020
- Kiş, F. A. (2017). *Kişileri fişliyor, devletin istismar ve şiddet politikası olmadığını görmüyoruz*. <http://www.yeniduzen.com/kisileri-fisliyor-devletin-istismar-ve-siddet-politikasi-olmadigini-gormuyoruz-86451h.htm> Erişim tarihi: 15 Eylül 2019
- Kimmel, M. (2008). *The Gendered Society*. New York, NY: Oxford University Press.
- Kitsuse, J. I. (1980). "Coming Out All Over: Deviants and the Politics of Social Problems." *Social Problems* 28:1-13.
- Kus, R. (1985). Stages of coming out: an ethnographic approach. *Western Journal of Nursing Research* 7(2), 177-198.

- Kuş, E. : 2012 *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel mi? Nitel mi?* Ankara: Anı Yayınları.
- Kyris, G., (2011). Turkey, Cyprus and the Turkish Cypriot political parties: the ephemeral. *Turkish policy quarterly*, 10(2), pp. 97-105.
- Levitt,H. M, Gerrish, E. A , Hiestand,K. R .(2003).The misunderstood gender: A model of modern femme identity. *Sex Roles* 48: 99–113.
- Lorber, J. (1994). *Paradoxes of Gender*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Lorber, J. (2005). *Breaking the Bowls: Degendering and Feminist Change*. New York: WW Norton.
- Lucal, B. (1999). “What It Means to Be Gendered Me.” *Gender & Society* 13:781-797.
- Martin, H.P. (1993). The coming-out process for homosexuals. *Hospital and Community Psychiatry*, 42(2), 158-162.
- Martin, P.Y. (2004). Gender as social institution. *Social Forces* 82(4): 1249–73.
- Mead, G.H., & Charles, W. M. (1934). *Mind, self & society from the standpoint of a social behaviorist*. Chicago, Ill: University of Chicago Press.
- Mertens, D. M. (2010). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Meyer, I. (2007). *Prejudice and discrimination as social stressors*. In I. H. Meyer, & M. E. Northridge (Eds.), *The health of sexual minorities: Public health perspectives on lesbian, gay, bisexual, and transgender populations* (242-67). NY: Springer.
- McDonald, G.J. (1982). Individual differences in the ‘coming out ’process for gay men: Implications for theoretical minds. *Journal of Homosexuality*, 8(1), 47–60.
- McIntosh, M. (1968). “The Homosexual Role.” *Social Problems* 16(2): 182-192.
- McLean, K. (2007). “Hiding in the Closet?: Bisexuals, Coming Out and the Disclosure Imperative.” *Journal of Sociology* 43:151-166.

- Mollenkott, V. (2001). *Omnigender: A trans-religious approach*. Cleveland, OH: The Pilgrim Press.
- Morris, J.F. (1997). Lesbian coming out as a multidimensional process. *Journal of Homosexuality*, 33(2), 1-22.
- Mosher, C. M. (2001). The Social Implications of Sexual Identity Formation and the Coming-Out Process: A Review of the Theoretical and Empirical Literature. *The Family Journal* 9:164-73.
- Munt, S. (2008). *Queer attachments: The cultural politics of shame*. Aldershot, England: Ashgate.
- Murray, S.O. (1997). The will not to know: Islamic accommodations of male homosexuality. In S.O. Murray & W. Roscoe (Eds.), *Islamic homosexualities: Culture, history, and literature*. New York: New York University Press.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks, CA Sage Publications.
- Nur, S. (2012). *İnsan Kaynakları Yönetiminde Eşit Davranma İlkesi ve İş İlanlarında Ayrımcılığa Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi
- Oliver, K. (2000). Conflicted love. *Hypatia*, 15 (3), 28–56.
- Öner, A. (2013). *Workplace discrimination against white collar lesbians and gays and their coping strategies: A case study from Ankara, Turkey*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Ankara
- Öztunalı Kayır, G. (2015). Sosyolojik Değerlendirme: LGBT Bireyler Açısından Cinsiyet Kimlikleri Meselesi. *Eğitim Bilim Toplum*, 13(51), 73-97.
- Öztürk, A. (2011). *Bir erkeklik alt alanı olarak eşcinsel erkeklik alanı*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya
- Özyegin, G. (2012). “Reading the Closet through Connectivity.” *Social Identities* 18(2): 201– 222. doi:10.1080/13504630.2012.652845.

- Pleck, J. H. (1981). *The myth of masculinity*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Plummer, K. (1975). *Sexual stigma: An interactionist account*. London Routledge & Kegan Paul.
- Prasad, D. B. (2008). Content analysis: A method of Social Science Research, In D.K. Lal Das (ed) *Research Methods for Social Work*, (pp.174-193), New Delhi: Rawat Publications, 2008. Unpublished. <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.1748.1448>
- Polili, Ö. (2011). LGBT Hakları Raporu, Kıbrıs Türk İnsan Hakları Vakfı
- Ponse, B. (1976). Secrecy in the lesbian world. *Urban Life*, 5, 313-338.
- Punch, K.F. (1998) *Introduction to Social Research Quantitative and Qualitative Approaches*. Sage, London.
- Queer Cyprus, (2011). *History of Queer Cyprus*. Queer Cyprus: <https://www.queercyprus.org/en/history-of-qca/> Erişim Tarihi: 20 Mart 2020
- Richardson, D. ve Hart, J. (1981). The development and maintenance of homosexual identity. In *The theory and practice of homosexuality*, edited by John Hart and Diane Richardson. London: Routledge & Kegan Paul.
- Risman, B. J. (1982). "The (Mis)Acquisition of Gender Identity among Transsexuals." *Qualitative Sociology* 5(4): 312-325
- Risman, B.J. (1998). *Gender Vertigo: American Families in Transition*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Risman, B.J. (2004). Gender as a social structure: Theory wrestling with activism. *Gender and Society* 18(4): 429–51.
- Rubin, G. (1984). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. In: Carole S. Vance (eds). *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality* Boston, Massachusetts: Rutledge.
- Rubin, G. (1990). 'Sexual Traffic' (Interview with Judith Butler). *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies*. 6: 2. pp: 62-99.

- Rubin, G. (1993). Thinking sex: Notes for a radical theory of the politics of sexuality. In: Henry Abelove, Michele A. Barale, and David M. Halperin (eds). Lesbian and Gay Studies Reader New York, NY: Rutledge.
- Rubin, G. (2007). Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality. In Parker, Richard; Aggleton, Peter (Eds). Culture, Society and Sexuality: A Reader [Second Edition]. London and New York: Routledge.
- Sancar, S., Acuner S., Üstün İ., Bora A., Romaniuc L.(2006). *Bir de Buradan Bak. Cinsiyet Eşitsizliği Bir "Kadın Sorunu" Değil, Toplumun Sorunudur*. Ankara: KA-
DER Yayınları.
- Savin,W., Ritch C., Lisa, M. D. (2000). "Sexual identity trajectories among sexual-minority youths: Gender comparisons." *Archives of Sexual Behavior* 29(6): 607-627.
- Savin-Williams, Ritch C. (2005). The New Gay Teenager. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Schilt, K., Laurel, W. (2009). "'Gender Normals,' Transgender People, and the Social Maintenance of Heterosexuality." *Gender and Society* 23:440-464.
- Schope, R.D. (2002) The decision to tell : factors influencing the disclosure of sexual orientation by gay men. *Journal of Gay and Lesbian Social Services* 15(1):1-22
- Schubotz, D., H. McNamee. (2009). I Knew I Wasn't Like Anybody Else: Young Men's Accounts of Coming Out and Being Gay in Northern Ireland. *Journal of Child Care in Practice* 15(3):193-208.
- Schudson, M. (2000). Embarrassment and Erving Goffman's idea of human nature. In G. A. Fine, & G. W. Smith (Eds.), Erving Goffman (Vol. II, pp. 3-17). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Sedgwick, E. K.(1990). Epistemology of the Closet. Berkeley: University of California Press.

- Shulman, S. (2009). *Ties that bind: Familial homophobia and its consequences*. New York, NY: New Press.
- Seidman, S., Chet, M., Francie, T. (1999). “Beyond the Closet? The Changing Social Meaning of Homosexuality in the United States.” *Sexualities* 2:9-34.
- Siltanen, J., & Doucet, A. (Eds.). (2008). *Gender relations in Canada: Intersectionality and beyond*. NY: Oxford University Press.
- Smelser, N. J.(1988). Social structure. In: *Handbook of Sociology*. Thousand Oaks, CA: Sage, pp. 103–29.
- Smith, D. E. (1987). *The Everyday World as Problematic*. Boston, MA: Northeastern University Press.
- Sonay, M. (2017). *Töre ’den “Eşcinsellikle” ilgili “yanlış yaşam biçimi” yorumu!* <http://www.yeniduzen.com/toreden-escinsellikle-ilgili-yanlis-yasam-bicimi-yorumu-91175h.htm> Erişim tarihi: 17 Ekim 2019
- Söyle, F. Demirbaş, H.B, Kaptan, S. Hun, S. (2017). *Cinsiyet Geçiş Kılavuzu*. (Ed:H.Çelik). İstanbul: Punto Baskı.
- Şafak, Y. (2012). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans (LGBT) Öğrenciler ve Aileleri ile Çalışan Öğretmenler İçin Eğitim Broşürü*. (1. Baskı). Ankara: Kaos Gl-Ayrıntı.
- Şahin,S. (2015). *İçişleri Bakanlığı İçin LGBT Hakları El Kitabı*. (1. Baskı). (Ed:M. Köylü)., Ankara: Kaos Gl-Ayrıntı
- Şenel, B. (2014). *Cinsel yönelim ayrımcılığının gündelik hayat yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Timisi, N. (1997). *Medyada Cinsiyetçilik*. Ankara: KSSGM Yayını
- Troiden, R. R. (1988). Homosexual identity development. *Journal of Adolescent Health Care*, 9(2), 105–113. doi:10.1016/0197-
- Troiden, R.R. (1989). The formation of homosexual identities. *Journal of Homosexuality*, 17(1/2), 43-73.

- Tseelon, E. (2000). *Is the presented self sincere? Goffman, impression management and the postmodern self*. In G. A. Fine, & G. W. Smith (Eds.), Erving Goffman (Vol. III, pp. 5- 16). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yannakoudakis, M., (2013). *London MEP welcomes progress in Cyprus gay ban repeal*. <http://www.marinayannakoudakis.com/london-mep-welcomes-progress-in-cyprus-gay-ban-repeal/> Erişim Tarihi : 22 Mart 2020
- Yıldırım, A. ve şimşek, H., (1999), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, L. (2014). *Sosyal dışlanma karşısında eşcinsel kimliğin kurulumu*. Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi. Karaman
- Warner, D. M. (1993). *Fear of a Queer Planet: Queer Politics and Social Theory*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Warner, D. N. (2004). Towards a queer research methodology. *Qualitative Research in Psychology*, 1(4), 321-337.
- Warren, C. (1974). *Identity and community in the gay world*. New York: John Wiley & Sons.
- Weeks, J. (2003). "Necessary Fictions: Sexual Identities and the Politics of Diversity." Pp. 122-131 in Jeffrey Weeks, Janet Holland, and Matthew Waites (eds) *Sexualities and Society: A Reader*. Malden, MA: Blackwell.
- Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. New York: St. Martin's.
- Weinberg, M.(1970). Homosexual samples: Differences and similarities. *Journal of Sex Research*, 6, 312-325
- Weinberg, M. S., Colin, J. W., and Douglas, W. P. (1994). *Dual Attraction: Understanding Bisexuality*. New York: Harrington Park Press.
- West, C., Don H. Z. (1987). "Doing Gender." *Gender and Society* 1:125- 151
- Whitehead, S. (2002). *Men and masculinities*. Cambridge: Polity.

Wirth, S. (1978). Coming out close to home: Principles for psychotherapy with families of lesbian and gay men. *Catalyst*, 3, 6-22.

Zhang, Y., & Wildemuth, B. M. (2009). Unstructured interviews. In B. Wildemuth (Ed.), *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science* (pp.222-231). Westport, CT: Libraries Unlimited.

EKLER

EK-1. KKTC Anayasa Ceza Değişiklik Yasası

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde 1960 ila 1998 yılları arasında yürürlükte olan ve eşcinsel ilişkiyi suç kabul eden Ceza Kanunu'ndan bir bölüm. "Doğaya Aykırı Suçlar", Ceza Kanunu'nda (154. Bölüm) şu şekilde tanımlanıyordu:

2014 yılına kadar KKTC Anayasası'nda bulunan maddeler aşağıda verilmektedir:

"Madde 171: "Her kim (a) Doğa düzenine aykırı olarak herhangi bir kişi ile cinsî münasebette bulunur; veya (b) Doğa düzenine aykırı olarak bir erkeğin kendisi ile cinsî münasebette bulunmasına müsaade ederse ağır bir suç işlemiş olur ve beş yılı geçmeyen hapis cezası ile cezalandırılır."

Madde 172: "Her kim, yukarıdaki 171. maddede sözü edilen suçlardan birini şiddet kullanarak işlerse ağır bir suç işlemiş olur ve on dört yılı geçmeyen hapis cezası ile cezalandırılır."

Madde 173: "Her kim 171. maddede sözü edilen suçlardan birini işlemeye teşebbüs ederse, ağır bir suç işlemiş olur ve üç yılı geçmeyen hapis cezası ile cezalandırılır."

Yapılan Anayasal değişiklik aşağıda belirtilmektedir:

"Esas Yasanın 171'inci Maddesinin Değiştirilmesi : "Cinsiyete, Cinsel Yönelime veya Cinsiyet Kimliğine Yönelik Zım ve Kadim; 171. (1) Bu Yasanın 194'üncü maddesinde düzenlenen suç; cinsiyeti ve/veya cinsel yönelimi ve/veya cinsiyet kimliği dolayısıyla bir kişiye veya o cinsiyete ve/veya cinsel yönelime ve/veya cinsel kimliğine sahip olanlara yönelik olarak ondan nefret edilmesini, onun aşağılanması veya küçük düşürülmesini sağlamak amacıyla işleyen kimse hafif bir suç işlemiş olur. (2) Yukarıdaki

(1)'inci fıkradaki fiilin basın, yayın veya internet medyası dahil olmak üzere sosyal medya aracılığıyla yapılması halinde ağır bir suç işlenmiş olur ve bu suçu işleyen kişi, mahkumiyeti halinde dört yıla kadar hapis ve ayrıca para cezasıyla cezalandırılır.

Esas Yasanın 172'nci Maddesinin Değiştirilmesi: “Önyargı veya Nefret Saiki ile Psikolojik veya Ekonomik Şiddet Uygulama; 172. Her kim bir kişiye cinsiyetine ve/veya cinsel yönelimine ve/veya cinsiyet kimliğine yönelik önyargısı veya nefreti dolayısıyla psikolojik veya ekonomik şiddet uygularsa hafif bir suç işlemiş olur.”

Esas Yasanın 173'üncü Maddesinin Kaldırılması; Esas Yasa, 173'üncü maddesi kaldırılmak suretiyle değiştirilir.

Esas Yasanın 174'üncü Maddesinin Değiştirilmesi: “Kamu Hizmetinden Yararlanana Karşı Cinsiyetinden, Cinsel Yöneliminden veya Cinsiyet Kimliğinden Dolayı Ayrımcılık; 174. Kamu hizmetinden yararlanan bir kişiye karşı, cinsiyetinden ve/veya cinsel yöneliminden ve/veya cinsiyet kimliğinden dolayı ayrımcılık yapan bir kamu personeli veya kamu hizmeti sunan müstahdem hafif bir suç işlemiş olur.”

ÖZET

Bu araştırmada, Kıbrıs'ın Kuzeyinde gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerin açılma sürecinde yaşadığı sorunların değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyinde gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler homofobi, transfobi, ayrımcılık, dışlanma, damgalanma ve benzer sorunlar ile karşılaşmaktadırlar. 2014 yılına kadar suç sayılan eşcinsel ilişkiler, 2014 yılında ceza yasasında suç kapsamından çıkarılmış olmasına rağmen, gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler hâlâ toplumsal dışlanma ve ötekileştirme ile mücadele etmektedirler. Bu durumun en önemli etkisi gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler kimliklerini gizlemeleri ve bu kimliğe yabancılaşmalarıdır. Kimlik oluşumunun en önemli parçası olan “coming out- açılma süreci” de yukarıda bahsi geçen toplumsal değer yargılarının kısılcına takılmakta ve gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler açılma sürecinde olumsuz tecrübeler yaşamaktadırlar. Ancak, 2014 yılından sonraki dönemde gey, lezbiyen ve biseksüel bireyler kamusal alanda daha görünür olması ve artan hak taleplerinin olumlu etkileri olduğu varsayılarak, çalışmada açılma sürecinde yaşanan “olumlu” tecrübeler de açığa çıkarılmak istenmiştir. Araştırma gelecekte yapılacak olan benzer akademik çalışmalara yol göstermek ve devletin bu konuda politika geliştirmesi için atacağı adımlara ışık tutmakla birlikte, bu konuda az olan akademik literatüre de katkı yapmayı hedeflemektedir.

SUMMARY

This thesis aims to analyse the problems faced by Lesbian, Gay and Bisexual (LGB) during their coming out process in North Cyprus. LGB people experience homophobia, transphobia, marginalisation, discrimination and stigmatisation in North Cyprus. Up until 2014, same sex relationships are considered as “sodomy” and penalised under the Criminal Code. Albeit the fact that, the relevant articles have been removed and the same sex conduct has been de-criminalised in 2014, LGB people still face societal exclusion and marginalisation. One of the key impact of this is that gay, lesbian and bisexual people have to hide their identity and become alienated to their identity. Being one of the fundamental part of an LGB identity coming out becomes entangled into these society-wide values and belief as mentioned above hence causing adverse experiences for those who come out. However, following 2014, LGB community become more visible and have increased their demands for rights from the government. Assuming that these are positive developments, thesis also aims to explicate positive experiences alongside negative ones. Thesis aims to shed light and serve as a guidance to future academic studies as well as work as a guidance to develop policies to tackle with issues LGBTI+ face, including coming out, such as stigmatisation, marginalisation, homophobia, transphobia and labelling.